

Raad ↵
Volksgezondheid
& Samenleving

**Zelfevaluatie Raad voor
Volksgezondheid & Samenleving
2019-2023**

Ten behoeve van
evaluatiecommissie Boutellier

November 2023

Zelfevaluatie Raad voor Volksgezondheid & Samenleving 2019-2023

Ten behoeve van evaluatiecommissie
Boutellier

November 2023

De Raad voor Volksgezondheid & Samenleving inspireert en adviseert over hoe we morgen kunnen leven & zorgen.

Samenstelling Raad

Jet Bussemaker, voorzitter
Godfried Bogaerts
Erik Dannenberg
Joris van Eijck
Pieter Hilhorst
Hafez Ismaili M'hamdi
Marleen Kraaij-Dirkzwager
Ageeth Ouwehand
Floortje Scheepers
Martijn van der Steen
Stannie Driessen, directeur

Raad voor Volksgezondheid & Samenleving

Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 19404
2500 CK Den Haag
T +31 (0)70 340 5060
mail@raadrvs.nl
www.raadrvs.nl
Twitter: @raadRVS

© Raad voor Volksgezondheid & Samenleving
Den Haag, 2024

Niets in deze uitgave mag worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd, opgeslagen in een dataverwerkend systeem of uitgezonden in enige vorm door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder toestemming van de RVS.

U kunt deze publicatie ook downloaden via onze website [↳ www.raadrvs.nl](https://www.raadrvs.nl)

Inhoudsopgave

1	Inleiding	6
1.1	Doel en opzet evaluatie	6
1.2	Gevolgen van de uitbraak van Covid-19 gedurende de raadsperiode	7
1.3	Leeswijzer	7
2	Over de RVS	8
2.1	Wettelijke taak	8
2.2	Werkprogramma	9
2.3	Organisatie en organisatieontwikkeling RVS	11
2.4	Samenstelling Raad	11
2.5	Adviesproducten in de evaluatieperiode	11
2.6	Werkwijze totstandkoming adviezen	13
2.7	Samenwerking	15
3	Het werk van de RVS geïllustreerd	17
3.1	Van 'wisseling van perspectief' naar '&' (werkterrein & ambitie)	17
3.2	Een richtinggevende werkagenda	18
3.3	Werkwijzen: gevarieerde adviezen met verschillende doelen en bijpassende methoden	19
3.4	Werkwijzen: adviezen in samenwerking met andere raden en kennisinstellingen	25
3.5	Doorwerking en praktijk	26
4	Zelfreflectie raadsperiode 2019-2023	29
4.1	Reflectie op werkterrein en ambitie, met focus op de '&'	29
4.2	Reflectie op de totstandkoming en rol van de werkagenda	29
4.3	Reflectie op werkwijzen en kwaliteit van adviesproducten	30
4.4	Reflectie op de impact en doorwerking van adviesproducten	33
4.5	Afsluitende reflectie: gerichte keuzes zijn nodig	36
5	Vooruitblik raadsperiode 2024-2028	38
5.1	Impact van ontwikkelingen in de samenleving	38
5.2	Uitdagingen voor de komende raadsperiode	38
5.3	Ambities	39
5.4	Ten geleide voor de externe commissie	40
	Bijlage 1. Aanbevelingen commissie-Van der Schoot (evaluatie 2015-2018)	42
	Bijlage 2. Overzicht publicaties 2019-2023	44
	Bijlage 3. Beschrijving fasen adviesproces	53
	Bijlage 4. Zichtbare impact en doorwerking	55

1 Inleiding

Op grond van artikel 28 van de Kaderwet Adviescolleges is de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) verplicht om elke 4 jaar een evaluatieverslag op te stellen, waarin de RVS aandacht besteedt aan zijn taakinvulling. De RVS dient het verslag van de evaluatie aan te bieden aan de ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en aan beide Kamers van de Staten-Generaal. De wet stelt geen inhoudelijke of procesmatige eisen aan de evaluatie. Bij de evaluatie van de eerste raadsperiode van de RVS (2015-2018) koos de RVS voor een zelfevaluatie, gevolgd door een externe evaluatie door een onafhankelijke evaluatiecommissie. Deze combinatie van een intern en een extern perspectief is van toegevoegde waarde gebleken om de koers te bepalen in de doorontwikkeling van de RVS vanaf 2019/2020 en wordt daarom ook gebruikt voor de evaluatie van de raadsperiode 2019-2023. Het voorliggende document bevat de zelfevaluatie van de RVS.

1.1 Doel en opzet evaluatie

In 2019 heeft de eerste evaluatie van de RVS plaatsgevonden. De RVS werd op 1 januari 2015 ingesteld als onafhankelijke strategische adviesraad met als opdracht de regering en het parlement te adviseren over het te voeren beleid op het gebied van volksgezondheid en samenleving. De RVS werd ingesteld als gecombineerde opvolger van de Raad voor Volksgezondheid en Zorg (RVZ) en de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO). De eerste evaluatie heeft goede handvatten gegeven voor het proces van doorontwikkeling dat de RVS sindsdien heeft doorgemaakt. In de voorliggende evaluatie reflecteert de RVS op zijn functioneren in de periode 2019-2023 in het licht van zijn wettelijke taken en zijn missie en visie. De evaluatieperiode valt grotendeels samen met de looptijd van de huidige werkagenda (2020-begin 2024) en de eerste zittingsperiode van zijn huidige voorzitter prof. dr. Jet Bussemaker.¹ De RVS wil met deze evaluatie niet alleen verantwoording afleggen en terugblikken op de afgelopen periode, maar ook vooruitkijken naar de komende raadsperiode (2024-2028). De evaluatie staat daarmee ook ten dienste van de ontwikkeling van de nieuwe werkagenda 2024-2028 en de verdere (organisatie-)ontwikkeling van de Raad en zijn secretariaat.

De RVS is van mening dat deze doelen het beste gerealiseerd kunnen worden door eerst zelf kritisch naar het eigen functioneren te kijken, en daarna een externe evaluatiecommissie te vragen de RVS onafhankelijk te evalueren en lessen aan te reiken voor de komende periode. De voorliggende zelfevaluatie voorziet de externe commissie hiertoe van relevante achtergrondinformatie. De RVS heeft prof. dr. Boutellier bereid gevonden de externe evaluatiecommissie voor de periode 2019-2023 voor te zitten. Hij was ook lid van de evaluatiecommissie 2015-2018 en kan zodoende de ontwikkeling goed beoordelen. De externe evaluatiecommissie brengt verslag uit over de manier waarop de RVS invulling heeft gegeven aan zijn wettelijke taak en over hoe opvolging is gegeven aan de aanbevelingen uit de vorige evaluatie (2015-2018). Daarnaast geeft de RVS op basis van zijn zelfevaluatie enkele specifieke vragen aan de commissie mee.

Deze zelfevaluatie is tot stand gekomen op basis van verschillende bronnen. Er is onder andere gebruikgemaakt van interne evaluaties van afgeronde adviesprojecten, samenvattingen van de rode draden van jaarlijkse evaluaties met individuele raadsleden (jaargesprekken), geluiden uit het veld die zijn opgehaald tijdens gesprekken voor adviezen en gesprekken in het kader van de ontwikkeling van de nieuwe werkagenda 2024-2028, individuele interviews met stafleden, teamsessies, diverse interne notities en statistieken, overleggen met de VWS Bestuursraad en de directie Macro-Economische Vraagstukken en Arbeidsmarkt (MEVA, accounthouder RVS), een strategische sessie tijdens de tweedaagse van de Raad in juni 2023 en reflecties van de vertrekkende raadsleden dr. Bas Leerink en prof. dr. Jan Kremer en hun gesprekken met 7 externen. De zelfevaluatie is afgerond op 6 november 2023.

Het Centrum voor Ethiek en Gezondheid (CEG) – een samenwerkingsverband tussen de RVS en de Gezondheidsraad (GR) – wordt in deze evaluatie buiten beschouwing gelaten. Het CEG is in 2022 afzonderlijk geëvalueerd.

¹ Het accent van de evaluatie ligt op de periode 2020-2023 – de periode van de huidige werkagenda en daarmee een RVS-raadsperiode – omdat in de ontwikkeling en uitvoering van die agenda de aanbevelingen uit de vorige evaluatie zijn meegenomen.

1.2 Gevolgen van de uitbraak van Covid-19 gedurende de raadsperiode

Tijdens de te evalueren raadsperiode brak de Covid-19-pandemie uit. Deze pandemie heeft aanzienlijke invloed gehad op het werk en het functioneren van de RVS. De inkt van de nieuwe werkagenda was net droog toen de pandemie in Nederland uit brak. In tegenstelling tot de tot dan toe gangbare werkwijze van de RVS, konden in 2020 en 2021 nauwelijks fysieke bijeenkomsten plaatsvinden en waren persoonlijke, fysieke interacties in het veld nauwelijks mogelijk. Voor een adviesraad die zich richt op het snijvlak van volksgezondheid en samenleving betekende dit dat we andere mogelijkheden moesten zoeken om voor al onze adviestrajecten toch voldoende voeling te houden met wat er in het veld en de bredere samenleving speelde. Door het opzetten van digitale contacten, het brede netwerk van de raadsleden en het opzoeken van aangepast fysiek contact als dat mogelijk was, hebben we de adviestrajecten die vooraf in de werkagenda waren beoogd toch kunnen uitvoeren.

De RVS zette vanuit zijn onafhankelijke positie als adviesraad en zijn in de werkagenda 2020-2024 strategisch gekozen focus op de '&' tussen volksgezondheid en samenleving al vroeg in de pandemie zijn agenderende functie in. De coronacrisis liet het belang van de relatie – de '&' – tussen de V en de S zien. De Raad heeft gezocht naar manieren om gedurende de pandemie signalen uit de samenleving over de effecten van de pandemie op te halen en een verbinding te zoeken tussen het bestrijden van de pandemie en het beperken van de bredere maatschappelijke schade. In mei 2020 publiceerde de RVS het advies *(Samen)leven is meer dan overleven*. Hierin agendeerden we onder andere dat er bij versoepelingen als eerste gekeken moet worden naar de kwetsbaarsten. De geluiden uit *(Samen)leven is meer dan overleven* kregen in de crisissituatie bij de overheid aanvankelijk beperkt opvolging, mede vanwege de grote onzekerheid die er wereldwijd was over de gevolgen van de pandemie. Herhaling van dezelfde soort boodschap in andere – in de werkagenda niet voorziene – (brief)adviezen en essays van de RVS zelf en in samenwerking met andere raden en planbureaus (zie paragraaf 3.7) kreeg gaandeweg de pandemie steeds meer weerklank, mede ook doordat de onzekerheid over het virus door de tijd heen afnam en er steeds vaker oog was voor de sociale gevolgen van de pandemie. In de conclusies van de Onderzoeksraad voor Veiligheid² over de aanpak van de coronacrisis worden met name de oproep voor een brede waardeweging en een breder perspectief uit de corona-adviezen genoemd.

De coronapandemie heeft ook grote gevolgen gehad voor de organisatie van het werk. Het vele thuiswerken veranderde de dynamiek binnen adviescommissies, de staf en de Raad. Minder spontane ontmoetingsmomenten en het hoofdzakelijk functioneel overleggen via email, telefoon en beeldscherm zette kruisbestuivingen, het creatieve proces en teamvorming onder druk. Het aantal uren achter de computer, de ervaren werkdruk en de 'productiviteit op papier' namen toe. Toch heeft de staf creatieve en inventieve manieren gezocht om elkaar, met inachtneming van de maatregelen, in kleine groepen wel te blijven zien en samen te werken. Dit droeg bij aan de kwaliteit van de RVS-adviezen, de kwaliteit van het werk zelf en een prettige werkcultuur. Nu de maatregelen al enige tijd achter ons liggen, constateren we dat de pandemie de manier van werken blijvend heeft veranderd. Waar fysiek vergaderen en fysiek op kantoor zijn vóór de pandemie de norm was, is digitaal (samen)werken daar een blijvend onderdeel van geworden. Hoe Raad en staf dit goed kunnen doen, met een goede balans tussen werken op kantoor en thuis, is een punt van aandacht in de verdere ontwikkeling van de interne organisatie.

1.3 Leeswijzer

We starten deze zelfevaluatie in hoofdstuk 2 met een feitelijke omschrijving van het werk van de RVS en de organisatie. In hoofdstuk 3 illustreren we met verschillende door de RVS uitgevoerde projecten hoe de RVS de afgelopen raadsperiode gewerkt heeft. In hoofdstuk 4 beschrijven we mede op basis van de hoofdstukken 2 en 3 hoe we reflecteren op het functioneren van de RVS in de afgelopen raadsperiode. Hoofdstuk 5 ten slotte staat in het teken van een vooruitblik op de raadsperiode 2024-2028 en de vragen die we de externe evaluatiecommissie mee geven.

² Deelonderzoeken aanpak coronacrisis, Onderzoeksraad voor Veiligheid, [Aanpak coronacrisis - ovv \(onderzoeksraad.nl\)](https://onderzoeksraad.nl)

2 Over de RVS

Ter achtergrond voor de terugblik op de raadsperiode 2019-2023 en de vooruitblik naar de volgende raadsperiode in de hoofdstukken 3 tot en met 5 volgt in dit hoofdstuk een beschrijving van de taak en de werkwijze van de RVS.

2.1 Wettelijke taak

Artikel 2 van de Wet op de Raad voor volksgezondheid en samenleving³ omschrijft de taak van de RVS als volgt: *“De Raad heeft tot taak de regering en de beide kamers der Staten-Generaal te adviseren over het te voeren beleid op het gebied van volksgezondheid en samenleving waarbij alle aspecten die van invloed zijn op de volksgezondheid en het functioneren van burgers in de samenleving worden betrokken, met bijzondere aandacht voor de rol van de decentrale overheden en veranderingen in het aanbod van zorg en welzijn.”*

De Memorie van Toelichting⁴ geeft een nadere omschrijving en invulling van deze taak. Kernpunten uit deze toelichting zijn:

- De RVS heeft als strategisch adviescollege een informatiefunctie en een agenderende en richtinggevende functie.
- De focus ligt op toekomstige hoofdpogaven in beleid op het terrein van Volksgezondheid en Samenleving.
- Een belangrijke functie van een strategisch adviescollege zoals de RVS is dat vanuit een onafhankelijke positie analyse plaatsvindt.
- Door openbare adviezen worden niet alleen betrokken ministeries, maar ook het parlement, de decentrale overheden en de «civil society» geïnformeerd over mogelijkheden van nieuwe strategische beleidsrichtingen op het domein van volksgezondheid en samenleving, op basis van wetenschappelijke kennis en ervaring met maatschappelijke processen.
- De gevraagde en ongevraagde adviezen voeden het maatschappelijke debat door vanzelfsprekendheden in heersende politieke en maatschappelijke opinies ter discussie te stellen en te zoeken naar vernieuwende inzichten.
- Van de adviezen mag worden verwacht dat ze inzicht geven in de spanningen tussen verschillende beleidsdoelen, belangen, afwegingen en beleidsopties.
- De ambitie is dat dit leidt tot wezenlijke verbeteringen in beleidsprocessen en het bieden van duidelijke handelingsperspectieven. Juist door een sterke focus op de toekomstige hoofdpogaven van het beleid en door het zichtbaar maken van verschillende belangen, beleidsdoelen en afwegingen kan de RVS een onmisbare rol gaan vervullen in het staatsbestel.
- De RVS heeft een belangrijke rol in het volgen van de ontwikkelingen van de decentralisaties en in het betrekken van het decentrale overheidsperspectief in de advisering.

In de Memorie van Toelichting worden ook de redenen uiteengezet om voornoemde functie als strategisch adviesorgaan in te vullen vanuit een Raad waarin de voorgangers RVZ en RMO zijn samengebracht. De omschrijving van deze redenen geeft een indruk van de taakopvatting die van de RVS wordt verwacht. In de omschrijving ligt veel nadruk op de noodzaak tot meer samenhangende, integrale advisering. Zoals *“door de in gang gezette decentralisaties zijn op het niveau van lokale gemeenschappen voorheen gescheiden beleidsterreinen als gezondheidszorg, verpleging & verzorging, welzijn, thuiszorg, jeugdzorg,*

³ Wet op de Raad voor volksgezondheid en samenleving. [wetten.nl - Regeling - Wet op de Raad voor volksgezondheid en samenleving - BWBR0035852 \(overheid.nl\)](https://wetten.nl/Regeling-Wet%20op%20de%20Raad%20voor%20volksgezondheid%20en%20samenleving-BWBR0035852)

⁴ Memorie van Toelichting. | [Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

werkvoorziening en arbeidsbemiddeling, volkshuisvesting en de verschillende vormen van sociale dienstverlening meer met elkaar in verband gebracht. Samenhang tussen deze beleidsterreinen is van belang voor het bieden van maatwerk voor de toerusting en ondersteuning van burgers die niet op eigen kracht kunnen functioneren. Ook een samenhangende advisering is daarom essentieel". En "participatie en gezondheid zijn verworven tot verbonden thema's, die zowel in het sociaal domein als in het gezondheidszorgdomein in toenemende mate integraal gezien worden, waarin een breed intersectoraal perspectief wordt gehanteerd en waarin nieuwe perspectieven voor het beleid op gezondheid, participatie en zorg worden geboden. Integrale strategische advisering is daarbij een belangrijk instrument". Eén strategische adviesraad voor het integrale terrein "bevordert bovendien een brede probleemanalyse alsmede een integrale en intersectorale advisering met oog voor brede handelingsperspectieven". "De integrale en intersectorale adviezen – maar zo nodig in voorkomende gevallen ook specifieke sectorale advisering – en met bijzondere aandacht voor de positie van de decentrale overheden moet bijdragen aan het vormgeven van het beleid om de beoogde integraliteit te realiseren en helpen om de nationale beleidskaders zo vorm te geven dat ook de decentrale actoren optimaal in de positie worden gebracht om bij te dragen aan goede zorg en diensten."

Vanwege het toenemende intersectorale karakter van strategische vragen is in de Memorie van Toelichting bovendien aangegeven dat het ministerie van VWS niet de exclusieve vrager is van advies aan de RVS. Wanneer andere ministeries adviesvragen hebben die goed te adresseren zijn door de RVS, dan kunnen deze adviesvragen ook een plek in het werkprogramma krijgen. In het werkprogramma moet ook ruimte worden gelaten voor adviesverzoeken vanuit het parlement.

Hoewel de RVS is ingesteld vanuit het toenemende belang van samenhangende, integrale advisering, maakt de Memorie van Toelichting ook duidelijk dat specifieke sectorale advisering nodig en mogelijk blijft vanuit de wettelijke taakstelling (zie ook de zinsnede hierboven 'in voorkomende gevallen ook specifieke sectorale advisering'). Zo vergt 'aandacht voor veranderingen in het aanbod van zorg en welzijn' uit de wetsomschrijving soms juist ook sectorale advisering op het gebied van volksgezondheid en zorg: "Overigens zal de nieuwe raad [de RVS] ook de veranderingen die optreden in het palet van instellingen die zorg en welzijn aanbieden, kunnen duiden en signaleren alsmede wat mogelijke consequenties van die veranderingen zijn." Dit geldt ook voor samenlevingsvraagstukken die niet direct een volksgezondheidscomponent hebben en die de RMO van oorsprong oppakte. "Dit betekent dat niet alleen ontwikkelingen op het terrein van de volksgezondheid in brede zin de aandacht van de nieuwe raad zullen vragen, maar ook accentverschuivingen in de samenleving die los staan van de volksgezondheid. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan zaken als individualisering, zelfredzaamheid en culturele diversiteit."

2.2 Werkprogramma

Uit de voorgaande omschrijving van de wettelijke taak blijkt dat het werkterrein van de RVS heel breed is. Om richting te geven aan deze brede taakstelling hebben we een missiestatement geformuleerd: 'De Raad voor Volksgezondheid & Samenleving inspireert en adviseert over hoe we morgen kunnen leven & zorgen'. De taakstelling wordt verder geconcretiseerd in de werkagenda van de Raad. De huidige werkagenda beslaat de raadsperiode 2020-2024 (de werkagenda loopt begin 2024 ten einde). De RVS verkiest een vierjarige werkagenda boven een jaarlijks plan of werkprogramma om de lange lijnen in zijn advisering te waarborgen. Elk jaar wordt met raadsleden besproken welke adviesprojecten het komende jaar hoogstwaarschijnlijk zullen gaan lopen en bij welke project hun expertise en ervaring het meest passend is. Mogelijke gevraagde adviezen worden hierin meegenomen. In 2022 hebben we de agenda geactualiseerd aan de hand van een reflectie op de al gepubliceerde adviezen en een vooruitblik op de adviezen die de RVS gezien de ontwikkelingen in zorg en samenleving nog wil uitbrengen.

5 centrale opgaven

De werkagenda 2020-2024 richt zich op 5 maatschappelijke opgaven op het snijvlak van volksgezondheid & samenleving: verschillen in de samenleving, gezonde en sociale leefomgeving, grenzen aan genezen en verbeteren, zorgen in een krappe arbeidsmarkt en schurende stelsels (zie box 1). In de actualisatie van de werkagenda in 2022 hebben we op basis van diverse gesprekken en adviezen van anderen geconstateerd dat deze 5 gekozen maatschappelijke opgaven en de focus op het verbinden van

samenlevingsvraagstukken en volksgezondheid nog altijd actueel en waardevol is. In deze actualisatie van de werkagenda 2022-2024 hebben we daarom verdieping gezocht binnen de 5 opgaven.⁵

Box 1. De 5 maatschappelijke opgaven uit de werkagenda 2020-2024

Verschillen in de samenleving

Door groeiende verschillen in wat mensen hebben, kunnen of willen, komen zij op grotere afstand van elkaar te staan. Steeds meer verschillen zijn niet of moeilijk te rechtvaardigen, terwijl andere verschillen juist meer waardering verdienen. Hoe kunnen zorg en ondersteuning beter inspelen op pluriformiteit en wat is er aan problematische verschillen in gezondheid en welzijn te doen?

Een gezonde en sociale leefomgeving

De leefomgeving kan een belangrijke bijdrage leveren aan onze gezondheid en ons welzijn. Maar onze omgeving kan ook ziekte, stress en eenzaamheid in de hand werken. Wat is een eigentijds en toekomstbestendig perspectief op een gezonde en sociale leefomgeving? Wat is daarbij de wisselwerking tussen collectieve en individuele preventie, en hoe komen we tot verandering?

Grenzen aan genezen en verbeteren

Door groeiende medische mogelijkheden lijkt een maatschappelijk ideaal van maakbaarheid steeds meer binnen handbereik te komen. Dat maakt het omgaan met kwetsbaarheid, lijden en de dood ingewikkeld. Hoe voeren we hierover in de zorg en met elkaar een beter gesprek?

Zorgen in een krappe arbeidsmarkt

De behoefte aan zorg en ondersteuning neemt door een veranderende bevolking toe. Tegelijkertijd kampt de zorg met personeelstekorten en met uitval, onder andere door verlies aan werkplezier. Het vakmanschap van zorg- en hulpverleners, maar ook kwaliteit en toegankelijkheid staan onder druk. Hoe blijven we voor elkaar zorgen in een krappe arbeidsmarkt?

Schurende stelsels

Steeds meer mensen krijgen door meervoudige of chronische problemen te maken met meerdere stelsels van zorg en ondersteuning. Die stelsels en systemen sluiten niet altijd goed op elkaar aan. De juiste hulp krijgen is dan moeilijk of frustrerend. Dat leidt tot verlies aan publiek vertrouwen en solidariteit. Wat leren we van knelpunten en wat is een perspectief voor de toekomst?

Ambitie als omschreven in de werkagenda

In de werkagenda hebben we als ambitie opgenomen dat de RVS een bijdrage wil leveren aan het antwoord op de vraag hoe binnen deze 5 complexe maatschappelijke opgaven duurzame verandering te realiseren is. Daartoe willen we aan de slag met concrete vraagstukken, gevraagd en ongevraagd. Soms door een wisseling van perspectief te bieden en zo te inspireren of te prikkelen, soms door het schetsen van heldere handelingsperspectieven voor de korte termijn. De RVS richt zich op het verdiepen van vraagstukken, op het verbreden van vraagstukken en op het verbinden van mensen en initiatieven, van politiek, beleid, praktijk en onderzoek. Daarbij maken we gebruik van de diverse achtergronden en expertises die in de Raad zijn vertegenwoordigd. Met netwerken, kennis en ervaring in praktijk, beleid en wetenschap, vanuit de zorg, het sociaal domein en daarbuiten. De RVS wil binnen de 5 opgaven als onafhankelijke partij boven deelbelangen uitstijgen en richting geven aan de veelheid van stemmen.

“De Raad voor Volksgezondheid & Samenleving inspireert en adviseert over hoe we morgen kunnen leven & zorgen.”

⁵ [Actualisatie werkagenda 2020-2024 | Publicatie | Raad voor Volksgezondheid en Samenleving \(raadrvs.nl\)](#)

2.3 Organisatie en organisatieontwikkeling RVS

Sinds oktober 2023 telt de RVS 10 raadsleden onder wie de voorzitter. De functie van voorzitter en raadslid zijn parttimefuncties. De voorzitter en de raadsleden worden benoemd voor een termijn van 4 jaar en kunnen met een goede onderbouwing worden herbenoemd voor eenzelfde periode (officieel kan maximaal tweemaal herbenoemd worden). De raadsleden zijn onafhankelijk en adviseren zonder last of ruggenspraak. Raadsleden worden geworven op basis van kennis, ervaring en affiniteit met het werkkterrein van de Raad, maatschappelijke oriëntatie en achtergrond, diversiteit en verscheidenheid. De Raad wordt bijgestaan door een bureau (het secretariaat), dat wordt aangestuurd door een directeur die tevens algemeen secretaris is van de Raad. De leiding van de werkzaamheden van de RVS berust bij de voorzitter en de directeur/algemeen secretaris.

Aan het einde van de eerste raadsperiode (eind 2018) bestond het secretariaat uit 23,1 fte. Het aantal fte lag eind 2018 lager dan de jaren ervoor vanwege de afwikkeling van de eerdere reorganisatie (zie evaluatie 2015-2018 p. 74-76). In het kader van doorontwikkeling en professionalisering van de RVS als adviesraad is het aantal medewerkers gedurende de tweede raadsperiode weer langzaam uitgebreid tot de maximaal beschikbare formatieruimte. Daarbij groeide ook de communicatiefunctie vanwege de bewuste keuze om meer te investeren in communicatie en doorwerking van adviezen. Het ondersteunende bureau telt momenteel 26,4 fte (exclusief CEG-medewerkers), inclusief de directeur/algemeen secretaris. Het secretariaat bestaat uit adviseurs (15,79 fte), communicatieadviseurs/woordvoering (3,0 fte) en adviseurs en ondersteuners op het gebied van management, bedrijfsvoering, evenementen en producten (6,55 fte).

De groei van het bureau in combinatie met de plattere organisatiestructuur brengt met zich mee dat een herordening van taken, rollen en bevoegdheden aangewezen lijkt. Er loopt een traject om verder uit te kristalliseren hoe dit het beste gestalte kan krijgen.

2.4 Samenstelling Raad

Begin 2019 bestond de Raad uit prof. dr. Pauline Meurs (voorzitter), dr. ir. Daan Dohmen, drs. Pieter Hilhorst, prof. dr. Jan Kremer, dr. Bas Leerink, dr. Liesbeth Noordegraaf-Eelens, prof. dr. Jeanette Pols en drs. Greet Prins.⁶ Door wisselingen bestond de Raad bij de lancering van de nieuwe werkagenda 2020-2024, die centraal staat in deze evaluatie, uit prof. dr. Jet Bussemaker (voorzitter), dr. ir. Daan Dohmen, drs. Pieter Hilhorst, prof. dr. Jan Kremer, dr. Bas Leerink, dr. Liesbeth Noordegraaf-Eelens, prof. dr. Jeanette Pols, mr. Ageeth Ouwehand en Erik Dannenberg.

In de loop van de eerste raadsperiode bleek dat de brede taakstelling van de Raad zoals omschreven in de Wet op de Raad voor volksgezondheid en samenleving steeds moeilijker uit te voeren was met een kleine Raad. Daarnaast groeide de behoefte binnen de Raad om tot een meer divers samengestelde Raad te komen. Om aan beide wensen tegemoet te komen, is besloten een traject in gang te zetten om de Raad uit te breiden met een tiende raadslid; dit is ook meer in lijn met de meeste andere raden die 10 tot 14 leden hebben. In september 2021 is een tiende raadslid informeel gestart. Met ingang van oktober 2023 is dit raadslidmaatschap formeel van kracht geworden.

De huidige Raad bestaat uit: prof. dr. Jet Bussemaker (voorzitter), drs. Godfried Bogaerts, Erik Dannenberg, drs. Joris van Eijck MBA, drs. Pieter Hilhorst, Marleen Kraaij-Dirkzwager MScPH, dr. Hafez Ismaili M'hamdi, mr. Ageeth Ouwehand, prof. dr. Martijn van der Steen en prof. dr. Floortje Scheepers. Drs. Stannie Driessen vervult de functie van directeur/algemeen secretaris. Raadsvergaderingen vinden 10 tot 11 keer per jaar plaats. In 2022 is daarnaast gestart met een tweedaagse van de Raad in juni op een locatie in het land (tot nu toe Heerlen en Eindhoven), die in het teken staat van het gezamenlijk verbinden met zorg en samenleving (gezamenlijk ervaren), hierop reflecteren en strategisch terug- en vooruitblikken.

2.5 Adviesproducten in de evaluatieperiode

Aan de hand van de werkagenda 2020-2024 heeft de RVS 50 adviezen, essays, verkenningen, achtergrondstudies en een podcastserie gepubliceerd. Spin-off van deze adviesproducten in de vorm van

⁶ Vanwege het terugtreden van een van de raadsleden in december 2018 telde de Raad begin 2019 nog 8 in plaats van 9 raadsleden.

boekhoofdstukken, blogs, presentaties enzovoorts en bij de adviezen behorende infographics en video's zijn in dit overzicht niet opgenomen. In de tabel hierna staat een overzicht van de publicaties die per opgave/thema van de werkagenda zijn uitgebracht.⁷ Publicaties die passen binnen de wettelijke taakstelling van de RVS, maar niet primair bij een van de opgaven/thema's passen, zijn in de categorie 'Overig' geplaatst. Hoewel de focus van de voorliggende zelfevaluatie ligt op de raadsperiode van de huidige werkagenda 2020-2024, zijn in het overzicht ook 5 publicaties uit het jaar 2019 opgenomen, omdat 2019 niet in de vorige evaluatie is meegenomen. Deze zijn binnen de categorie 'Overig' geplaatst. In bijlage 2 is een uitgebreider overzicht van publicaties opgenomen. Hierbij is aangegeven waar het een gevraagd advies betrof.

Tabel: aantal adviezen, essays, verkenningen, podcastseries en achtergrondstudies per themalijn

	2019	2020	2021	2022	2023
Verschillen in de samenleving	0	2	1	4	1
Gezonde en sociale leefomgeving	0	0	2	0	2
Grenzen aan genezen en verbeteren	0	1	2	2	0
Zorgen in een krappe arbeidsmarkt	0	1	0	2	2
Schurende stelsels	0	1	4	8	5
Overig	5	5	1	4	0
Totaal jaar	5	10	10	20	10

Tabel: aantal adviesproducten naar type product

	2019	2020	2021	2022	2023	Totaal type
Advies	5	7	5	8	8	33
Briefadvies	0	0	0	1	0	1
Essay	0	2	0	2	1	5
Eindejaarspublicatie	0	1	1	1	0	3
Bijlage bij advies (o.a. achtergrondstudies)	0	0	0	5	2	7
Overig	0	0	4	3	0	7
Totaal jaar	5	10	10	20	11	

Naast het uitbrengen van adviezen en overige publicaties proberen we onze boodschap ook over het voetlicht te brengen met presentaties over specifieke adviezen én over de verbindende boodschap tussen adviezen. Dit gebeurt met optredens op radio en tv, met opiniërende krantenartikelen en met gesprekken met overheid, parlement en het veld. De RVS schaaft dit onder impact en doorwerking (zie hoofdstuk 4).

⁷ Veel adviezen passen niet precies in één thema/opgave, maar gaan ook over andere thema's. Vaak is wel één thema dominant. Een adviesproduct wordt dan in de desbetreffende themalijn geplaatst.

Eenzelfde soort doel heeft ook de jaarconferentie die de RVS jaarlijks rond 10 oktober organiseert, met wisselende thematiek, waar een gemêleerd gezelschap op afkomt. Op elke conferentie wordt een thema geadresseerd dat verbonden is met een adviestraject waaraan de RVS op dat moment werkt. Met de conferenties willen we een brede dialoog voeren over thema's waaraan de RVS werkt met burgers, professionals, beleidsmakers en bestuurders. In 2019 stond de conferentie in het teken van de ontwikkeling van de nieuwe werkagenda. In de conferentie van 2020 stond het terugdringen van de complexe ongelijkheid achter gezondheidsverschillen centraal.⁸ In 2021 was regionalisering van zorg het thema. Deze bijeenkomst vond deels online en deels fysiek in verschillende regio's van het land plaats. In 2022 was het centrale thema 'gezondheidsverschillen verkleinen: van weten naar doen' en in 2023 'transitie is mensenwerk'.

In de afgelopen jaren heeft de RVS vaak een eindejaarsbundel gepubliceerd. Hiermee reflecteren we op een belangrijk maatschappelijk thema dat raakt aan volksgezondheid en samenleving. Het doel is door middel van creatieve methoden andere perspectieven te bieden op een thema, ter reflectie aan het einde van het jaar. Daarnaast wil de Raad met deze publicatie alle mensen bedanken die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van een advies. Recente voorbeelden zijn *Coronamoe(d)*, *Machtige mensbeelden* en *(On)verschillig?*

2.6 Werkwijze totstandkoming adviezen

In deze paragraaf beschrijven we de werkwijzen die de RVS hanteert bij de totstandkoming van een advies.

Werken in commissies, met daaromheen een 'schil' van ondersteuners, staf en Raad

Adviezen worden geschreven in adviescommissies. In de meeste gevallen bestaat een commissie uit 2 raadsleden en 2 adviseurs. Commissies worden voorgezeten door een van de raadsleden, terwijl een adviseur de rol van projectleider vervult. Adviseurs nemen het initiatief bij de totstandkoming van het advies. Daarbij overleggen zij tijdens periodieke vergaderingen met de hele adviescommissie. Ook schakelen zij met de directeur, het ministerie van VWS, ondersteuners, externe experts en collega-adviseurs. De commissie wordt bijgestaan door een ondersteunende schil waarmee gedurende het adviesproces regelmatig wordt afgestemd en vanwaar deskundige inbreng wordt verkregen. Deze schil bestaat uit een kwaliteitsadviseur, een communicatieadviseur en een ondersteuner van evenementen en producten. Waar nodig wordt bedrijfsvoering betrokken.

Op een aantal momenten in het adviesproces (zie hierna een beschrijving van de fasen) wordt de voortgang van het advies behandeld in de raadsvergadering. Om een gerichte discussie in de Raad te realiseren, worden de te bespreken stukken voorbereid in een overleg met de raadsvoorzitter, de directeur/algemeen secretaris, de coördinator communicatie en de coördinator kwaliteit. Daarbij wordt gekeken naar de inhoudelijke kwaliteit van het stuk, de opbouw en logica van de redenering, naar de samenhang met andere adviesprojecten en naar de vragen die de commissie aan de Raad wil voorleggen bij de bespreking van het advies. Wanneer het advies zich in een afrondende fase bevindt, wordt ook nadrukkelijker nagedacht over de aanbieder van het advies en de communicatiestrategie rondom het advies. Waar in 2019 en begin 2020 stukken alleen tijdens de raadsvergadering zelf bediscussieerd werden, is daar in coronatijd een schriftelijke ronde voorafgaand aan de vergadering aan toegevoegd. Deze inbreng gebruikt de commissie om een gerichtere bespreking in de vergadering te hebben en om het advies ook nadien verder te brengen. Een advies wordt vastgesteld en uitgebracht onder verantwoordelijkheid van de Raad als geheel.

Naast de raadsleden worden ook stafleden op basis van hun expertise betrokken bij de totstandkoming van een advies. Waar dit tot begin 2022 gebeurde in de vorm van plenaire besprekingen van alle raadsstukken met alle stafleden, vindt dit nu gericht plaats binnen themateams. In lijn met de thema's van de werkagenda zijn er 4 themateams opgericht (de thema's 'Verschillen in de samenleving' en 'Gezonde en sociale leefomgeving' vormen vanwege de nauwe verwevenheid één team). Deze themateams bespreken niet alleen periodiek de voortgang van adviezen binnen dat thema, maar geven ook inhoudelijke feedback op concept-adviezen. Daarnaast richten zij zich op inhoudelijke verdieping op de bredere thematiek van de werkagenda door over specifieke thema's door te praten en hiervoor ook gastsprekers uit te nodigen. Ten slotte wordt binnen themateams nagedacht over manieren waarop RVS-adviezen verder over het voetlicht

⁸ Vanwege de coronapandemie werd deze bijeenkomst verplaatst naar april 2021 (online conferentie).

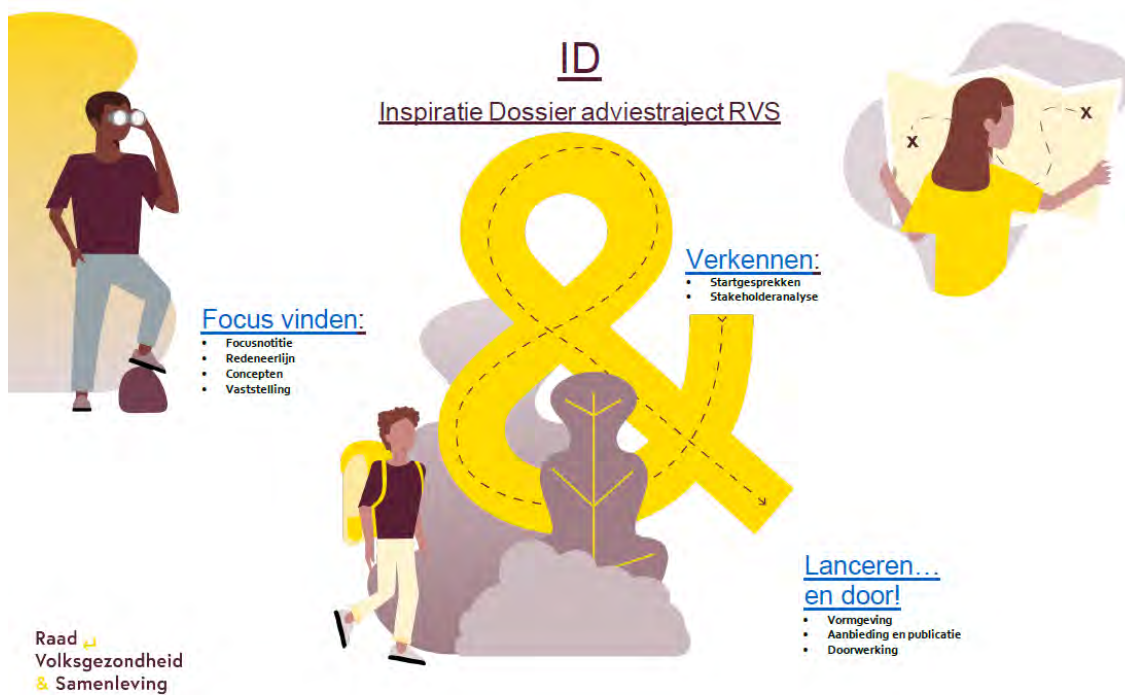
gebracht kunnen worden, zowel in de wereld van politiek en beleid als in de zorgpraktijk. De exacte rol van themateams en de wijze waarop binnen deze teams wordt samengewerkt is nog in ontwikkeling.

Kwaliteitsbewaking

Zoals de beschrijving hiervoor al laat zien, krijgen adviescommissies op dit moment op verschillende manieren ondersteuning om de kwaliteit van adviesproducten te bewaken. Gedurende de raadsperiode heeft ook een doorontwikkeling plaatsgevonden van de wijze waarop en mate waarin de kwaliteit van adviesproducten actief bewaakt wordt. Een kwaliteitsteam bracht de werkprocessen in kaart, ontwikkelde procesbeschrijvingen en stimuleerde werkvormen om het werken aan kwaliteit breder in te bedden in de organisatie. Resultante van dit traject was onder andere het InspiratieDossier (ID), dat als kwaliteitshandboek fungeert. Het ID is bedoeld als handvat, niet als blauwdruk. Een kwaliteitsadviseur leest daarnaast conceptstukken die voorgelegd worden aan de Raad kritisch tegen en geeft suggesties aan de commissie. De uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de adviezen berust bij de Raad.

Fasen in het adviesproces

Het adviesproces binnen de RVS kent grofweg drie fasen: *verkennen* (startfase), *focus vinden* (uitvoeringsfase) en *lanceren* (publicatie en doorwerkingsfase). Deze fasen worden in hoofdlijnen toegelicht in de figuur hierna en de toelichtende tekst. Een uitgebreidere toelichting op de fasen is te vinden in bijlage 3.

Verkennen (startfase)

In deze fase verkent de commissie die de adviesvoorbereiding ter hand neemt het adviesonderwerp, de vraag die voorligt, het doel en de doelgroep waarop het advies zich zou moeten richten en eerste inhoudelijke ideeën. Ook de aanpak en de benodigde samenwerking worden verkend. Betrokkenen bij het ministerie van VWS worden geïnformeerd en doorgaans vindt ook een stakeholderanalyse plaats. De commissie legt de resultaten van deze verkenning vast in een startnotitie, die ter besluitvorming aan de Raad wordt voorgelegd.

Focus vinden (uitvoeringsfase)

De uitvoeringsfase begint met het toewerken naar een focusnotitie, waarin fundamentele keuzes worden voorgesteld over inhoud, vorm, doel en toegevoegde waarde van het advies in wording. In deze fase worden verschillende kennisbronnen benut. Zo wordt gebruikgemaakt van wetenschappelijke literatuur en van beschikbare cijfers van planbureaus en kennisinstellingen, en wordt op verschillende manieren input opgehaald bij stakeholders, het ministerie van VWS, experts en ervaringsdeskundigen. De focusnotitie wordt voorgelegd aan de Raad. Als de Raad akkoord gaat met de notitie, gaat de commissie verder met het toewerken naar een redeneerlijn. De redeneerlijn bevat een beknopte, puntsgewijze opsomming van probleem, urgentie, oplossingsrichtingen en aanbevelingen. De redeneerlijn wordt voorgelegd en aangevuld in de raadsvergadering. De commissie werkt vervolgens op basis van de redeneerlijn het conceptadvies uit. Dit leidt uiteindelijk tot een definitief advies, dat door de Raad wordt vastgesteld.

Lanceren... en door (publicatie- en doorwerkingsfase)

In de derde fase wordt het advies uiterlijk 2 weken voor de publicatie voorgelegd aan het ministerie van VWS voor een check op eventuele feitelijke onjuistheden. Ook worden voorbereidingen getroffen voor de lancering. 2 dagen voor de publicatie wordt het advies met een samenvatting en een persbericht aangeleverd bij de top van het ministerie van VWS. De publicatie kan verschillende vormen aannemen, met of zonder aanbieding of bijeenkomst. Op de dag van publicatie worden het advies en bijbehorende stukken op de RVS-website geplaatst. De minister stuurt het advies door naar de Tweede Kamer. De minister is op grond van de Kaderwet adviescolleges verplicht een reactie te geven op het advies, in beginsel binnen 3 maanden na publicatie. Na publicatie van het advies start de doorwerkingsfase. In deze fase wordt het advies nader onder de aandacht gebracht bij stakeholders en andere geïnteresseerden en wordt ingezet op politieke doorwerking. Ook wordt het adviestraject in deze fase intern geëvalueerd.

2.7 Samenwerking

De RVS werkt op verschillende manieren samen om de uitvoering van zijn wettelijke taak verder te brengen.

RVS-netwerken VeRS en KennisRing

In 2017 is de RVS gestart met een jongtalentennetwerk met circa 32 jonge professionals tussen de 25 en 35 jaar met affiniteit en/of ervaring in de zorg en het sociaal domein: VeRS. Vanaf zijn start besloeg het netwerk een grote diversiteit aan mensen qua achtergrond, werkervaring en perspectief. In het VeRS-netwerk zitten bijvoorbeeld zorg- en hulpverleners, beleidsmakers van landelijke en gemeentelijke overheden, ervaringsdeskundigen, onderzoekers, sociaal ontwerpers en adviseurs. Belangrijkste doel van het VeRS-netwerk voor de RVS is het laagdrempelig kunnen ophalen van nieuwe, uiteenlopende perspectieven op adviesthema's en van verschillende inzichten uit wetenschap en de praktijk van gezondheid, zorg en sociaal domein, om de adviezen van de RVS mee te voeden. VeRS'ers kunnen vanuit hun expertise waar wenselijk worden betrokken in adviestrajecten. Ook worden bijeenkomsten georganiseerd waarin een specifiek advies centraal staat, zodat kruisbestuiving van verschillende perspectieven plaatsvindt en de kans groter wordt dat nieuwe perspectieven, inzichten of ideeën ontstaan. In 2023 heeft een nieuwe wervingsronde plaatsgevonden om VeRS-leden die al lange tijd in het netwerk zaten te vervangen (om nieuwe perspectieven en ideeën te blijven ophalen acht de Raad het nodig om de samenstelling van het VeRS-netwerk periodiek te verfrissen). Hierbij is specifiek gelet op een zo divers mogelijke samenstelling van het netwerk en is ook specifiek op ervaringskennis geworven, om zo een grotere variëteit aan kennis, inzichten en ideeën op te halen en de verbindingen met de samenleving te verstevigen.

Om dezelfde redenen is begin 2020 ook de KennisRing opgericht. Deze ring bestaat uit circa 25 gezaghebbende en vernieuwende bestuurders, professionals, wetenschappers, adviseurs en ervaringsdeskundigen. Zij beschikken over expertise in de zorg en/of het sociaal domein, maar ook andere relevante expertise die van toepassing is op de '&' van volksgezondheid en samenleving. Net als VeRS-leden kunnen ook zij worden betrokken bij specifieke adviestrajecten en worden zij samengebracht in bijeenkomsten met alleen KennisRing of samen met VeRS. Vanwege hun rol in het veld kan betrokkenheid van KennisRing-leden ook helpen om een goede landing van het advies voor te bereiden (stimuleren van doorwerking en impact). Ook de KennisRing is recent aangevuld met nieuwe leden.

Andere adviesraden en planbureaus

De afgelopen raadsperiode heeft de RVS meermaals samengewerkt met andere adviesraden en planbureaus tijdens de totstandkoming van adviesproducten, om te komen tot meer samenhangende,

integrale advisering over specifieke vraagstukken. Dit heeft geresulteerd in meerdere gezamenlijke adviestrajecten. Voorbeelden hiervan zijn *Jongeren en het zorgen voor hun morgen* (een samenwerking tussen 14 adviesraden waarvan de RVS als initiator en projectleider fungeerde), *Ruimte maken voor ontmoeting* (een samenwerking tussen de RVS en het College van Rijksadviseurs (CRa)), *Elke regio telt!* (een samenwerking tussen de Raad voor leefomgeving en infrastructuur (Rli), de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en de RVS), een briefadvies over de langetermijnvisie op corona (van de RVS en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)) en *Coronasenario's doordacht* (coördinatie door de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid, in nauwe samenwerking met de Gezondheidsraad, de Raad van State, de ROB en de RVS). Zie bijlage 2 voor een volledig overzicht.

Er is regelmatig overleg tussen de voorzitters, secretarissen en communicatieadviseurs van andere adviescolleges en planbureaus om elkaar te informeren over lopende en aankomende adviezen en om afstemming en samenwerking te zoeken waar dat meerwaarde heeft. Ook vindt er regelmatig informeel overleg plaats tussen adviseurs en medewerkers van de verschillende raden en planbureaus. Deze overleggen hebben een rol gespeeld in de totstandkoming van de gezamenlijke adviesproducten.

Sinds januari 2023 is de RVS gehuisvest aan de Bezuidenhoutseweg 30, in hetzelfde gebouw als het Centraal Planbureau (CPB), het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), het SCP, de Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoek (CCMO), de Rli, de Gezondheidsraad en de Nederlandse Sportraad. Voorheen zat de RVS in het gebouw van het ministerie van VWS aan het Parnassusplein 5. De huisvesting samen met andere adviesraden en planbureaus en het daarmee gepaard gaande gemak om elkaar fysiek te ontmoeten biedt kansen voor verdere verbinding, kennisuitwisseling, dialoog en samenwerking bij adviesvragen die een integraal perspectief vragen.

Samenwerking met universiteiten en andere kennisinstellingen

We werken ook samen met universiteiten en andere kennisinstellingen. Onderzoekers dragen bij aan de advisering van de RVS via een concreet advies (bv. een achtergrondstudie) of zijn bij de RVS aanwezig voor een bepaalde periode, bijvoorbeeld om andere ervaring op te doen tijdens een PhD. Daarnaast zijn er stageplekken beschikbaar bij de RVS voor WO-studenten en is er ruimte voor RVS-stafleden om afspraken te maken over het schrijven van een proefschrift parallel aan het RVS-werk. Door deze flexibele verbindingen met de wetenschappelijke wereld wordt een grotere variëteit aan kennis, inzichten en ideeën binnengehaald, die we als RVS gebruiken in het vervullen van onze wettelijke taak.

Centrum voor Ethiek en Gezondheid (CEG)

De meest structurele vorm van samenwerken vindt plaats tussen de RVS en de Gezondheidsraad in de vorm van het Centrum voor Ethiek en Gezondheid (CEG). De taak van het CEG is het signaleren van nieuwe ontwikkelingen in de wetenschap en de samenleving die vanuit ethisch perspectief van belang zijn voor het volksgezondheidsbeleid. Doordat een deel van de adviseurs en een van de raadsleden van de RVS werkzaam zijn voor zowel het CEG als de RVS, kunnen ethische inzichten ook laagdrempelig betrokken worden in onze advisering.

3 Het werk van de RVS geïllustreerd

In dit hoofdstuk brengen we het werk van de RVS in de afgelopen raadsperiode tot leven. Met verschillende projecten die we hebben uitgevoerd illustreren we hoe de RVS gewerkt heeft.⁹ We doen dit aan de hand van onderwerpen die de afgelopen jaren onze aandacht hebben gehad in het licht van de aanbevelingen van de RVS-evaluatie 2015-2018 (zie bijlage 1 voor de aanbevelingen). De aanbevelingen van de vorige evaluatiecommissie zijn gericht op 4 aspecten van het werk van de Raad: 1) het werkkerrein en de ambitie van de Raad, 2) de werkagenda, 3) de werkwijzen, en 4) de doorwerking. We illustreren ons werk aan de hand van deze 4 thema's. In hoofdstuk 4 reflecteren we meer overkoepelend op het functioneren van de Raad.

3.1 Van 'wisseling van perspectief' naar '&' (werkkerrein & ambitie)

Het begin van de tweede raadsperiode stond in het teken van de vernieuwing van de missie en de inhoudelijke focus van de Raad. Gezien de breedte van het werkkerrein stond in de eerste raadsperiode de *methodische focus* 'Wisseling van perspectief' centraal. Echter, de evaluatie van de Raad maakte duidelijk dat deze methodische focus leidde tot wisselende reacties en verwachtingen over de positie en rol van de Raad, zowel in het veld als bij beleidsmakers. De evaluatiecommissie concludeerde dat er meer focus aangebracht zou kunnen worden in het werk van de Raad en adviseerde om ook *inhoudelijk* te focussen. In lijn met deze aanbeveling, en met de in de Memorie van Toelichting beschreven wens voor meer samenhangende, integrale advisering, heeft de RVS in de werkagenda 2020-2024 gekozen voor het centraal stellen van de '&': het snijvlak tussen volksgezondheid en samenleving (zie box 2). Deze focus op de '&' heeft geholpen in het verbinden van volksgezondheid met andere beleidsthema's zoals wonen, de fysieke leefomgeving, het lokaal bestuur en sociale zekerheid. Bovendien hielp deze focus met het inhoudelijk verbinden van de werkkerreinen van de twee voorgangers van de RVS: de Raad voor Volksgezondheid en Zorg (RVZ) en de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO).

Box 2. &!

De &. Het symbool van de onlosmakelijke verbondenheid tussen de beide aspecten van ons werkkerrein: Volksgezondheid & Samenleving. De & staat voor het besef dat ontwikkelingen in onze samenleving betekenis hebben voor onze individuele en collectieve gezondheid, voor hoe we gezamenlijk zorg en ondersteuning organiseren. Andersom is de gezondheid van individuele burgers niet alleen hun eigen zaak, maar opgeteld ook van groot maatschappelijk belang, van waarde voor ons allemaal. Ook dat spreekt uit de &.

Met deze focus op de & richten wij ons als Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) op vragen die ook buiten behandelkamers en overlegtafels in zorg en sociaal domein leven. Die verder reiken dan de hectiek van alledag in Den Haag. Verder dan waar professionals vandaag de dag tegen aan lopen. Verder dan stelselwijzigingen of systeemaanpassingen alleen. Het gaat ons om een bredere insteek: om hoe veranderingen in de wijze waarop we samenleven, wonen, werken en ontspannen, invloed hebben op onze gezondheid en op ons vermogen om te zorgen, voor onszelf en voor elkaar.

Bron: *Werkagenda RVS 2020-2024*

Nieuwe adviesthema's: dakloosheid en gezondheid

De inhoudelijke focus op de '&' heeft geholpen bij de externe profilering van de Raad en keuze van adviesonderwerpen. Een voorbeeld hiervan is het advies *Herstel begint met een huis. Dakloosheid voorkomen en verminderen*. In dit advies – dat is geschreven op aanvraag van voormalig staatssecretaris Paul Blokhuis – bekijkt de RVS de maatschappelijke opgave van het voorkomen en verminderen van dakloosheid vanuit de samenhang tussen gezondheid, gezondheidsachterstanden en de sociale positie en leefomgeving. Het recht op huisvesting zou meer centraal moeten komen te staan in de aanpak van dakloosheid, zodat mensen eerder een dak boven hun hoofd krijgen. Herstel begint immers met een eigen

⁹ De keuze voor illustraties en voorbeelden betekent dat dit hoofdstuk geen volledig overzicht biedt van alle door de RVS gemaakte producten.

woning. Het tegengaan van dakloosheid voorkomt problemen van burgers binnen andere domeinen zoals gezondheid en schulden.

Een aantal andere voorbeelden van nieuwe adviesrichtingen die zijn ontstaan door de focus op de '&' zijn: *Ruimte maken voor ontmoeting* (de relatie tussen de fysieke leefomgeving en gezondheid), *(Samen)leven is meer dan overleven* en *Coronamoe(d)* (over afwegingen tussen bestrijding van de pandemie en de maatschappelijke effecten van maatregelen), *Anders leven en zorgen* (over de samenwerking tussen burgers en professionele zorgverleners) en *Op onze gezondheid* (over de rol van sociale determinanten van gezondheid in het versterken van de publieke gezondheidszorg).

De nieuwe inhoudelijke focus op het snijvlak van volksgezondheid en samenleving heeft in bredere zin ook geleid tot een duidelijker profiel van de Raad en de opbouw van contacten buiten het domein van de gezondheidszorg, bijvoorbeeld met de ministeries van SZW en van BZK, met landelijke koepels zoals Sociaal Werk Nederland en Aedes, en op regionaal en lokaal niveau met bijvoorbeeld bewonersinitiatieven.

Aandacht voor sociale determinanten van gezondheid

De vernieuwde inhoudelijke focus leidde niet alleen tot nieuwe adviesthema's en relaties, maar heeft in bredere zin ook geleid tot een agendering van een bredere boodschap, namelijk dat het bevorderen van de volksgezondheid het meest gebaat is bij een aanpak die zich richt op de fundamentele, sociale determinanten van gezondheid. Naast het eerdergenoemde advies *Op onze gezondheid* hebben verschillende (andere) adviezen, essays en publicaties zich gericht op het vertolken van deze boodschap, bijvoorbeeld het essay *Gezondheidsverschillen voorbij*, de adviezen *Een eerlijke kans op gezond leven* en *Van schuld naar schone lei*, en het verhalenboek *Gezichten van een onzeker bestaan*.

3.2 Een richtinggevende werkagenda

Een tweede thema dat mede naar aanleiding van de evaluatie 2015-2018 onze aandacht heeft gehad, is de werkagenda en de manier waarop deze tot stand is gekomen en gecommuniceerd met het werkveld. In de evaluatie kwam naar voren dat het werkprogramma van de Raad nog relatief onbekend was in het werkveld. Dat gold ook voor de totstandkoming van het programma. Daarom kreeg de RVS de aanbeveling om de inhoud van de werkagenda breed te communiceren in het werkveld en partijen hierbij uitvoerig te betrekken. Bovendien kregen we het advies om te kiezen voor een dynamische agenda die ruimte biedt voor zowel thema's die betrekking hebben op de middellange termijn als thema's die inspelen op de actualiteit.

Brede betrokkenheid en communicatie van het nieuwe werkprogramma

Bij de totstandkoming van de werkagenda 2020-2024 zijn veel partijen binnen volksgezondheid, zorg en samenleving betrokken. Aan de keuze voor de 5 maatschappelijke opgaven in de werkagenda ging een brede dialoog vooraf. De RVS sprak met professionals in de zorg en het sociaal domein, met taalambassadeurs, gemeentedirecteuren, ouderen, topambtenaren in Den Haag, bestuurders van branche-, beroeps- en patiëntenverenigingen, vrijwilligers van een voedselbank en vele anderen. Via een online raadpleging hebben we de voorkeuren van meer dan 10.000 respondenten binnen deze thema's gepeild en ideeën opgehaald over hoe deze opgaven uit te werken. Ook het RVS-talentennetwerk VeRS heeft een belangrijke bijdrage geleverd. In de werkagenda zijn de eerste concrete projecten benoemd waarmee de RVS in 2020 en 2021 aan de slag wilde gaan. Ook staat beschreven hoe we mensen hebben betrokken bij de ontwikkeling van de werkagenda. Met deze beschrijving van het totstandkomingsproces en de eerste projecten wilden we de buitenwereld meenemen in hoe de Raad tot zijn werkprogramma komt en waar de Raad aan werkt. De werkagenda is gepresenteerd en aangeboden aan staatssecretaris Blokhuis tijdens een bijeenkomst voor een brede groep genodigden uit het werkveld van de RVS. Op die manier werden het nieuwe programma en de vernieuwde focus en missie van de Raad breed gecommuniceerd met het werkveld, inclusief de ministeries. Gedurende de looptijd van de werkagenda is de RVS de thema's van zijn werkagenda onder de aandacht blijven brengen: zo werd tijdens externe presentaties van staf- en raadsleden altijd ingegaan op het werkprogramma en de wijze waarop het specifieke (advies)thema waarover gesproken wordt past in het bredere werk van de Raad. Daarnaast zijn de projecten op onze website geordend volgens de themalijnen van de werkagenda.

Aanbieding van de werkagenda aan staatssecretaris Blokhuis

De werkagenda is geen statisch of uitputtend document. Gedurende de looptijd van de werkagenda zijn gevraagde adviezen vanuit regering en parlement toegevoegd aan de lopende werkagenda. Actuele ontwikkelingen in zorg en samenleving, zoals de coronapandemie, hebben bovendien geleid tot extra adviezen die niet waren voorzien. Adviezen die niet duidelijk pasten bij een van de thema's van de werkagenda, meerdere thema's besloegen of thema-overstijgend waren, maar wel pasten bij de wettelijke taakomschrijving van de RVS, zijn ondergebracht in de categorie 'Overig'.

Ook bij de actualisatie van de werkagenda in 2022 is gesproken met diverse stakeholders. Deze raadpleging was minder uitgebreid, omdat het een actualisatie betrof. De betrokkenen bevestigden de actualiteit van de 5 gekozen opgaven en droegen onderwerpen aan voor nieuwe adviezen die hierbij pasten. Op basis van deze aangedragen onderwerpen, een nog aanwezige restlijst van onderwerpen vanuit de brede dialoog bij de start van de werkagenda en (te verwachten) gevraagde adviezen vanuit het ministerie is in deze actualisatie ook een lijst opgenomen van beoogde nieuwe projecten in de resterende looptijd. Naast deze nieuwe projecten werd ook expliciet gekozen om meer ruimte te maken voor doorwerking van al lopende projecten of uitgebrachte adviezen, om zo de impact van deze adviezen te vergroten.

Opgaven op de werkagenda als intern richtsnoer

De werkagenda waarin 5 maatschappelijke opgaves op het snijvlak van volksgezondheid en samenleving centraal stonden is niet alleen gebruikt om het profiel van de Raad extern te communiceren, maar heeft ook geholpen in het structureren van het werk binnen de Raad zelf. De 5 opgaven boden ruimte om enerzijds in te spelen op de actualiteit en anderzijds overstijgende onderwerpen voor de middellange termijn op te pakken. Zo zijn als onderdeel van het thema 'Schurende stelsels' zowel adviezen geschreven die betrekking hadden op de actualiteit – zoals *Opnieuw akkoord?* en *De basis op orde* – als thema's voor de middellange termijn – zoals *Met de stroom mee*. In die zin was de werkagenda dynamisch, zoals ook was geadviseerd in de vorige evaluatie en omschreven in de wettelijke taak van de RVS.

3.3 Werkwijzen: gevarieerde adviezen met verschillende doelen en bijpassende methoden

In de afgelopen 4 jaar heeft de Raad gewerkt aan de ontwikkeling van een gevarieerd palet aan adviesvormen, passend bij het doel dat we wilden bereiken met de adviezen. Dit sluit aan bij de aanbevelingen die de vorige evaluatiecommissie heeft gedaan voor werkwijzen van de Raad. De commissie adviseerde meer maatwerk aan te brengen in adviezen, met gevarieerde en herkenbare productvormen, passend bij het doel van het advies. In de afgelopen 4 jaar heeft de Raad daarom gewerkt aan de ontwikkeling van gevarieerde adviesvormen om zijn doelgroepen beter te bereiken. Centraal stond daarbij het idee dat er sprake moest zijn van afstemming tussen het doel van het advies en de verschillende productvormen. Er is onder meer ingezet op een grotere variëteit aan producten en meer gelaagdheid van deze producten.

Maatwerk in adviesproducten

Bij het ontwikkelen, uitbrengen en uitdragen van adviesproducten hebben we bewust nagedacht over hoe we onze kernboodschap kunnen ondersteunen. Zo zijn bij veel van onze adviezen *infographics* gemaakt om de kern van het advies van de RVS en de bijbehorende feiten en cijfers over te brengen, en daarmee als toegankelijke samenvatting van het adviesproduct te dienen. Bij bijvoorbeeld het advies *Herstel begint met een huis. Dakloosheid voorkomen en verminderen* is naast een infographic ook een *animatiefilmpje* gemaakt met de kernproblemen en hoofdaanbevelingen van het advies, om het overbrengen van de boodschap aan verschillende doelgroepen te ondersteunen. Bij sommige adviezen zijn *ondersteunende illustraties* gemaakt voor in het adviesproduct zelf, zoals in *Met de stroom mee* waar de kernproblemen en oplossingen in het stelsel zijn verbeeld in een huis, en in *Opnieuw akkoord?* waar figuren in stripvorm de samenvatting van het adviesproduct ondersteunen. Qua publicatievorm van adviesproducten hebben we naast een online publicatie van een advies (pdf) en een gedrukt boekje een derde vorm ontwikkeld: *de online longread-publicatie*. Dit is een publicatievorm met veel mogelijkheden voor het interactief en visueel ondersteunen van tekst, bijvoorbeeld via uitklapbare vensters, bewegende animaties in de tekst, beeldmateriaal, links naar andere projecten en het centraal stellen van casuïstiek. Deze publicatievorm is minder geschikt voor 'klassieke' adviesteksten. Deze zetten we daarom bewust in bij publicaties die meer essayistisch van aard zijn of veel beeldmateriaal bevatten. Voorbeelden hiervan zijn de publicaties *#GeenPaniek*, *Gezondheidsverschillen voorbij* en *Ruimte maken voor ontmoeting*.

Header online publicatie Ruimte maken voor ontmoeting

De inzet van gevarieerde producten was altijd onderdeel van een breder traject waarin ook een min of meer klassiek adviesrapport werd opgeleverd, omdat adviesrapporten schrijven de kerntaak is van de RVS. Door vast te houden aan adviezen en essays als kernproduct hebben we ook gewerkt aan de herkenbaarheid van de RVS (aansluiting bij aanbeveling 10 van de evaluatie 2015-2018). In deze paragraaf illustreren we de belangrijkste doelen van de RVS-publicaties en de manier waarop de gekozen productvormen en werkwijzen hieraan hebben bijgedragen.

Agenderende adviesproducten

Als strategisch adviescollege heeft de RVS onder meer de taak om maatschappelijke opgaven te agenderen die te weinig aandacht krijgen in beleid en politiek en soms ook het veld. Soms doen we dat met een nieuw thema, soms met een nieuwe invalshoek, soms met een set aanbevelingen die niet (direct) aansluiten bij ingezette beleidsrichtingen. Deze raadsperiode hebben we diverse adviesproducten uitgebracht die primair agenderend van aard zijn. Bij agenderende adviezen is bewust ingezet op werkwijzen en productvormen die hielpen bij het bereiken van politici, journalisten en beleidsmakers, en afhankelijk van het onderwerp van het advies ook het veld. In deze paragraaf geven we hiervan een aantal voorbeelden en laten we zien hoe de gekozen werkwijze en communicatiestrategie hieraan heeft bijgedragen.

Anders leven en zorgen

Vanuit de opgave 'zorgen in een krappe arbeidsmarkt' agendeerde het advies *Anders leven en zorgen* het belang van het erkennen, waarderen en betrekken van informele zorgverleners bij de organisatie van zorg en ondersteuning. In het advies stelt de RVS dat voor betaalde krachten, vrijwilligers en naasten een fundamentele omslag nodig is in de organisatie van zorg; de Raad pleit voor een andere verdeling van verantwoordelijkheden. Dat het advies een agenderende werking had, bleek al snel na publicatie in mei 2022. Er kwamen tientallen verzoeken van uiteenlopende organisaties verspreid over het land binnen om

een toelichting te geven op het advies en mee te denken over hoe dit verder handen en voeten te geven. Bovendien had de agendering van het thema invloed op VWS-beleid. In de brief ‘aanpak sociale basis inclusief mantelzorgagenda 2023-2026’ vermeldde minister Helder: “*De geformuleerde uitdagingen, ambities, maatregelen en acties die in deze brief en in de mantelzorgagenda zijn opgenomen zijn mede gebaseerd op de aanbevelingen die de RVS heeft gedaan. Bijvoorbeeld waar het gaat om de verbinding tussen formele en informele zorg, de positie van de mantelzorger en de versterking van het welzijns- en vrijwilligerswerk.*”

Het succes van de agendering van dit thema hangt sterk samen met de gekozen aanpak en werkwijze. Aan het begin van het adviestraject is bewust gekozen om naast literatuuronderzoek en verdiepende expertinterviews ook co-creatie-onderzoek te doen met beroepskrachten, naasten en vrijwilligers.¹⁰ Het integreren van de kennis en ervaringen van de hoofdrolspelers zelf hielp om de belangrijkste knelpunten in de samenwerking tussen formele en informele zorgverleners in zicht te krijgen en bood interessante perspectieven op hoe het anders zou kunnen. Naast de gebruikte onderzoeksmethode heeft de manier van het naar buiten brengen van het advies bijgedragen aan de agendering: zo is een brede aanbiedingsbijeenkomst georganiseerd in Nieuwspoor, is er veel aandacht besteed aan de vormgeving van de publicatie en zijn er verschillende verdiepende interviews gevoerd met vakbladen zoals *Zorgvisie* en *Binnenlands Bestuur*. Dit alles sloot aan bij de ambitie om dit thema stevig te agenderen en een andere manier van kijken naar de relatie tussen formele en informele zorg te introduceren.

Met de stroom mee

Ook binnen de opgave ‘Schurende stelsels’ zijn diverse adviesproducten agenderend van aard. Een van de meest sprekende voorbeelden van een agenderend advies was *Met de stroom mee*, waarin de Raad een analyse maakt van de aanpassingen die nodig zijn om het stelsel van zorg en ondersteuning toekomstbestendig te maken. De RVS heeft in dit advies – maar ook in eerdere adviezen, zoals *Opnieuw akkoord?*, *Grenzeloos samenwerken* en *Van deelbelangen naar gedeeld belang* – het functioneren van het stelsel ter discussie gesteld. Hoewel het voeren van een gesprek over ‘stelselverandering’ in de zorg gevoelig ligt, zien we dat het debat over gerichte aanpassingen in het zorgstelsel steeds meer op gang komt. De RVS wordt op een verscheidenheid aan plaatsen gevraagd zijn perspectief te geven op ‘stelselkwesties’ zoals regionalisering, zorginkoop en eigen betalingen. Bovendien hebben de RVS-adviezen over het zorgstelsel een plaats gekregen in partijprogramma’s van politieke partijen over de volle breedte van het politieke spectrum.

De agendering van het belang om na te denken over aanpassing van aspecten van het zorgstelsel was succesvol, omdat we in een vroeg stadium hebben nagedacht over de centrale boodschappen van het advies, de belangrijkste stakeholders en de manier waarop het advies zo breed mogelijk kon worden gecommuniceerd. Daarnaast hebben we voorafgaand aan daadwerkelijke publicatie veel tijd gestopt in het werken met expertsessies voor tussentijdse feedback op pre-adviezen. Hiermee haalden we veel nuttige (tegen)geluiden en aanvullende input op, wat in het algemeen zorgde voor een goede landing in het veld.

Omdat dit een breed advies was en we daarmee een zo breed mogelijk publiek wilden bereiken, hebben we ervoor gekozen een week voorafgaand aan de publicatie een perslunch te organiseren om met geïnteresseerde journalisten in gesprek te gaan en de inhoud van het advies verder toe te lichten. Daarnaast hebben we – zowel voorafgaand aan als na de publicatie – verdiepende gesprekken gevoerd met leden van de Tweede Kamer, beleidsambtenaren, toezichthouders, zorginkopers, zorgaanbieders en andere partijen uit het zorgveld om onze boodschappen verder toe te lichten. Ook hebben we op verschillende momenten gereageerd op tegengeluiden en reacties van partijen uit het zorgveld, om daarmee de discussie verder te brengen. Dat past ook bij agenderende, schurende adviezen waarmee we juist ook een (maatschappelijke) discussie op gang willen brengen.

Op onze gezondheid

De coronapandemie hernieuwde bij de Raad de interesse voor de wijze waarop we in Nederland de publieke gezondheidszorg in brede zin hebben geregeld. In vervolg op zijn adviezen over gezondheidsverschillen heeft de Raad daarom het agenderende advies *Op onze gezondheid* gemaakt, waarin de Raad zich buigt over de vraag hoe de zorg voor de publieke gezondheid verstevigd en minder vrijblijvend te maken is. Het agenderende advies *Op onze gezondheid* heeft veel bijval gekregen uit het

¹⁰ www.raadrvs.nl/documenten/publicaties/2022/05/19/anders-leven-en-zorgen

veld. Dat geldt in het bijzonder voor de aanbeveling om gezondheidsdoelen wettelijk te verankeren. De RVS wordt vaak gevraagd om presentaties te geven en de discussie verder te stimuleren.

Om de agenderende werking van het advies in brede zin, en in het bijzonder de wettelijke verankering van gezondheidsdoelen, te versterken, heeft de Raad voorafgaand aan de publicatie veel energie gestoken in het nader verkennen van dit idee bij GGD'en, gemeenten en belanghebbende beroepsorganisaties en heeft zich ook aangesloten bij initiatieven van andere organisaties die zich hard maken voor wettelijke gezondheidsdoelen. Zo versterken organisaties en adviesraden elkaar in hun boodschap. Deze boodschap krijgt weerklink in het veld en in diverse partijprogramma's, maar vooralsnog niet bij de bewindspersonen.

Machtige mensbeelden

Gedurende de raadsperiode groeide binnen het werkgenda themateam 'Schurende stelsels' het besef dat we met het concept van 'mensbeelden' een vernieuwend perspectief konden bieden op de relatie tussen overheid en burger.¹¹ Om dit onderwerp te agenderen, paste een conceptueel essay, opgemaakt met collage-achtige foto's, het beste. *Machtige mensbeelden* werd het eindejaarsessay van 2021. Met dit eindejaarsessay wilde de RVS aanzetten tot reflectie over de impliciete en expliciete aannames over het leven en het gedrag van burgers in politiek en beleid. Het essay pleit onder andere voor meer manoeuvreerruimte voor politici en beleidsmakers om telkens voorbij wetten en regels naar mensen te kijken en zo in de praktijk van een dominant mensbeeld af te wijken. Om de agenderende werking te ondersteunen, werd gekozen voor een aanbiedingsbijeenkomst met livestream, waar met diverse stakeholders een discussie werd gevoerd over mensbeelden in de praktijk. Dat het essay een agenderende werking had, merkten we na publicatie van het essay. We geven regelmatig lezingen en workshops over dit onderwerp. Ook is in samenwerking met het SCP – dat in 2022 ook tot een publicatie over mensbeelden kwam – het plan opgevat om een leermodule te maken voor rijksambtenaren om aan de hand van het concept mensbeelden te reflecteren op het werk bij de overheid.

Beleidsrelevante adviesproducten

Naast agenderende adviezen heeft de RVS ook gewerkt aan publicaties die met name voor beleidsmakers relevant waren. Dit zijn adviezen die nauwer aansluiten op al lopende programma- of beleidslijnen of op beleidsdiscussies binnen ministeries en de Tweede Kamer. De keuze voor het schrijven van adviezen met dit doel hangt samen met de vorige evaluatie, waarin het ministerie van VWS heeft aangegeven het belangrijk te vinden dat RVS-adviezen ook aansluiten op lopend beleid. In de afgelopen 4 jaar hebben we getracht in onze advisering daarom soms juist te zoeken naar relevantie voor het bestaande beleid. Hierna geven we daarvan een aantal voorbeelden.

Het vaccinatiestelsel in Nederland nader verkend

Vanuit het beleidsdoel 'optimale gezondheidswinst door vaccinaties' verzocht de staatssecretaris van VWS de RVS om een verkenning uit te voeren naar de toekomstbestendigheid van het huidige stelsel van vaccinatiezorg. In de verkenning identificeert de Raad knelpunten en geeft denkrichtingen voor oplossingen. De verkennende aard van het adviesproduct in combinatie met het nog vrij open toekomstige beleid heeft ertoe geleid dat het ministerie een groot deel van de denkrichtingen heeft overgenomen in de ontwikkeling van beleid.

De kunst van het innoveren

Het advies *De kunst van het innoveren* sluit aan op een lopend programma rondom innovatiebeleid. Het advies is ongevraagd, maar gedurende het proces is er regelmatig contact geweest met de relevante ministeries om een goede landing te stimuleren. In het advies bepleit de RVS dat het Nederlandse innovatiebeleid voor zorg en sociaal domein dringend aan herziening toe is. Er is veel innovatiekracht, maar het ontbreekt aan focus, gezamenlijkheid en doorzettingsvermogen bij het verspreiden van vernieuwing. De RVS stelt dat beleid nodig is dat maatschappelijke opgaven centraal stelt. Het RVS-advies heeft tot bewustwording geleid dat er meer samenhang nodig is in het innovatiebeleid en heeft geholpen om op departementaal en interdepartementaal niveau daadwerkelijk beweging te creëren. Zo heeft het advies gestimuleerd dat de ministeries van VWS en van Economische Zaken en Klimaat (EZK) de doelstellingen van innovatieprogramma's beter willen afstemmen. En in de beleidsreactie geeft de minister aan dat er meer samenhang moet worden aangebracht tussen het missiegedreven innovatiebeleid

¹¹ Dit besef kwam tot stand door het promotieonderzoek van een van de toenmalige medewerkers van de RVS en de analyses van verschillende zorgwetten voor adviezen binnen dit werkgendathema.

enerzijds en de uitvoering in de akkoorden en programma's anderzijds. In het vervolg van het Missiegedreven Topsectoren en Innovatiebeleid (MTIB) zal de RVS een meer continue rol spelen als *critical friend* die vanuit zijn onafhankelijke positie (dus niet als onderdeel van de governancestructuur van het MTIB) op gepaste momenten meekijkt en adviseert; een duidelijk voorbeeld van doorwerking. Naast deze goede landing in beleid wordt het advies ook in het veld opgepakt en bijvoorbeeld gebruikt als handvat voor lokale en regionale innovatieprogramma's. Zo maakt het innovatieprogramma Hi!Noord – waar veel zorgpartners in Noord-Nederland bij betrokken zijn – gebruik van het advies voor het verder uitwerken van het programma.

De basis op orde

Ook *De basis op orde* is een voorbeeld van een beleidsrelevant, gevraagd advies dat goed is ontvangen in zowel het beleid als in het veld. Oorspronkelijk was de RVS bezig met een uitgebreid advies over de toekomst van de eerstelijnszorg, met een langer lopende tijdslijn. Tegelijkertijd was het ministerie van VWS samen met 14 partijen vanuit het Integraal Zorgakkoord (IZA) bezig met de ontwikkeling van een visie op eerstelijnszorg in 2030, waarvoor ze behoefte hadden aan overstijgende input vanuit samenlevingsperspectief. Om te zorgen dat het advies van de RVS qua timing beter zou aansluiten bij het beleidsprogramma en dus meer nut zou hebben, is het proces fors versneld en is op verzoek van het ministerie van VWS een advies op hoofdlijnen geschreven. Deze hoofdlijnen geven de partijen richting, maar tegelijkertijd afdoende ruimte voor beleid en veld om hun eigen nadere invulling te geven. Op het hoofdlijnenadvies heeft het kabinet een positieve en snelle beleidsreactie gegeven en het advies wordt gebruikt om tot de desbetreffende visie op 2030 te komen.

Opnieuw akkoord?

Zowel binnen het ministerie van VWS als binnen de RVS zelf was er interesse in een advies over het gebruik van (hoofdlijnen)akkoorden: *Opnieuw akkoord?* Er is doorgezet op de vorm van een ongevraagd advies, waarbij we regelmatig afstemden met het ministerie van VWS. Dit bleek een prettige vorm, omdat we daarmee als RVS speelruimte hielden qua inhoud en proces, en tegelijkertijd goed gevoel konden houden voor wat bij VWS speelt. Dit heeft de uiteindelijke landing van het advies geholpen. De kritiek van de RVS op het gebruik van bestuurlijke, sectorale hoofdlijnenakkoorden in *Opnieuw akkoord?* heeft eraan bijgedragen dat het ministerie van VWS heeft ingezet op het opstellen van een sectoroverstijgend akkoord (IZA). Ook een aantal andere aanbevelingen uit het advies zijn gebruikt tijdens het voorbereiden en opstellen van het IZA. Na oplevering van het advies had het ministerie wel behoefte aan verdere concretisering (Wat zouden we nu concreet moeten doen? Welk instrument moeten we nu inzetten?), die niet zomaar in een advies te vatten valt en deels ook op het terrein van beleidsvorming ligt; dit blijft een spanning die aanwezig is bij beleidsrelevante adviezen. Onze les uit dit project was dat we nog explicieter moeten bespreken waar de behoefte van het ministerie van VWS ligt, zodat we duidelijker kunnen aangeven hoe ons advies zich tot die behoefte verhoudt.

Van schuld naar schone lei

Van schuld naar schone lei is een voorbeeld van een beleidsrelevant advies waarbij we invloed hebben gehad op een beleidsterrein dat buiten het ministerie van VWS ligt. Dit kwam voor een deel door de goede samenwerking met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). De RVS kon beleidsambtenaren van SZW vanaf de start van het traject goed meenemen – mede op basis van de contacten die in het kader van het essay *Gezondheidsverschillen voorbij* en de bundel *Gezichten van een onzeker bestaan* waren opgebouwd. Door tussentijds contact te houden en door wederzijds respect en begrip te hebben voor elkaars positie, wisten ze tijdig wat de richting van het advies zou worden. Dat heeft er ook voor gezorgd dat het advies daar goed is ontvangen. Er kwam zelfs de oproep om “dit advies zo snel mogelijk uit te brengen”. Het hielp daarbij ook dat het advies uitkwam in de periode dat minister Schouten nog bezig was met haar ideeënontwikkeling en onze adviezen dus goed in te passen waren in beleid.¹² Het proces was ook nuttig voor de relatie met het ministerie van VWS. VWS was goed betrokken en het enthousiasme van SZW werkte aanstekelijk. Punt van aandacht was wel dat de adviezen behoorlijk gericht waren op het beleidsterrein van SZW, waardoor het voor VWS wat ‘ver’ aanvoelde. Naast doorwerking in beleid is het advies ook veel genoemd in politieke debatten over schulden (11,9%, zie bijlage 4).

¹² <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-6b3b1f4caacf55dd31f7f7ef473d65702c112fb2/pdf>

De regio als redding?

Het essay *De regio als redding?* is een voorbeeld van een product dat beleidsrelevant is zonder dat het concrete aanbevelingen bevat. In het essay roept de RVS op tot een meer bedachtzame inzet van de regio. Dit vraagt om een scherper politiek en maatschappelijk gesprek over de beloften van de regio en over de keerzijden en wenselijkheid van regionaal werken. In het essay onderscheidt de RVS daartoe 5 balanceeracts. Het essay heeft geleid tot duidelijke belangstelling van zowel landelijke partijen (het ministerie van VWS, de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR)) als lokale en regionale partijen. De RVS heeft samen met regionale partijen enkele regionale bijeenkomsten georganiseerd om erover door te praten en heeft daarnaast veel uitnodigingen ontvangen om te komen spreken. De balanceeracts uit het essay blijken een goede aanleiding voor regionale partijen om met elkaar te reflecteren op en van gedachten te wisselen over hun samenwerking en hierop verder beleid te vormen. Deze aandacht voor het lokaal niveau sluit aan bij onze expliciete wettelijke opdracht hieromtrent.

Starten van een brede maatschappelijke discussie

Naast adviezen die zich vooral richten op (politieke) agendering of bestaande beleidsdiscussies zijn er ook adviestrajecten waarin de RVS een meer brede discussie wilde starten in het zorgveld of in de samenleving in brede zin. Bij dit type adviestrajecten is ingezet op een combinatie van gevarieerde productvormen om verschillende doelen en doelgroepen te kunnen bereiken. Voorbeelden hiervan zijn de trajecten *Stervelingen – beter samenleven met de dood* en *Gezichten van een onzeker bestaan*.

Beter samenleven met de dood

Het onderwerp 'beter samenleven met de dood' was een onderwerpsuggestie vanuit het VeRS-netwerk van de RVS voor de werkagenda 2020-2024. Het doel van dit adviestraject was om 'de alledaagse dood' en de variatie aan ervaringen daaromtrent beter bespreekbaar te maken in de samenleving. Passend bij dit doeleinde werd gekozen voor het ontwikkelen van een driedelige podcast. Het ontwikkelen van een podcast was voor de RVS een vernieuwend experiment. De uitdaging zat voor de RVS niet alleen in het ontwikkelen van de podcast, maar ook in het breed verspreiden ervan. De podcast leidde tot positieve reacties uit het veld, en twee derde van degenen die een aflevering van de podcast opstartten bleven deze aflevering ook beluisteren; dit is een signaal dat de podcast luisteraars boeide. In totaal is de podcast 20.000 keer afgespeeld. Om het gesprek verder te stimuleren en verdiepen, werden naar aanleiding van de podcast 2 online (in verband met corona) inspiratiebijeenkomsten georganiseerd. De input uit deze bijeenkomsten is ook gebruikt voor het navolgende adviesproduct. Dit advies *Leven met het einde in zicht* is gepresenteerd tijdens een door de RVS georganiseerd symposium 'Zorgen voor de dood'. Het doel van deze bijeenkomst was de variatie aan ervaringen bespreekbaar te maken. Tot slot is gekozen voor de publicatie op de RVS-website van een aantal blogs met persoonlijke ervaringen en bespiegelingen over de dood. De blogs zijn geschreven door staf- en raadsleden die aan het adviestraject hebben gewerkt.

Gezichten van een onzeker bestaan

Als onderdeel van het thema 'Verschillen in de samenleving' van de werkagenda werd in 2021, na een eerder advies over het terugdringen van onwenselijke gezondheidsverschillen, het boek *Gezichten van een onzeker bestaan* gepubliceerd. Het boek bestaat uit persoonlijke verhalen en foto's van 15 mensen die te maken hebben gehad met bestaansonzekerheid. De belangrijkste motivatie voor het ontwikkelen van deze publicatie was dat de RVS het thema van bestaansonzekerheid minder abstract en meer tastbaar wilde

maken. Wat betekent het om in bestaansonzekerheid te verkeren? Hoe ziet dat eruit? De bundel *Gezichten van een onzeker bestaan* laat zien hoe divers de verhalen van mensen zijn die dit treft. De bundel is breed verspreid binnen het netwerk van de RVS en is ook gratis te verkrijgen via de website van de RVS. De interesse in de bundel was breed (inmiddels zit de bundel aan de 3^e druk) en viel samen met het persoonlijke verhaal van oud-RVS collega Tim 's Jongers, wiens verhaal vanaf de 2^e druk ook in de bundel is opgenomen. In de maanden na de publicatie is hij door een grote variëteit aan partijen gevraagd om de RVS-boodschap en zijn eigen ervaringen met bestaansonzekerheid toe te lichten. De publicatie van de bundel is opgevolgd door het uitbrengen van meer producten gericht op het verbeelden van bestaansonzekerheid en het stimuleren van discussie over dit thema. Allereerst zijn aan de hand van de eerder verschenen verhalen uit *Gezichten van een onzeker bestaan* periodiek cijfers gepubliceerd aan de hand van factsheets, die meer inzicht geven in de problemen rondom bestaansonzekerheid en de omvang daarvan. Daarnaast zijn van 3 personen uit het boek video's gemaakt om het effect van bestaansonzekerheid op mens en gezondheid te laten zien in contrast met hun eerdere bestaansonzekerheid. Naast het eigenstandige doel dat deze variëteit aan producten heeft, namelijk bewustwording creëren, vormen deze producten de opmaat naar het advies *Van overleven naar bloeien* dat in februari 2024 zal uitkomen.

3.4 Werkwijzen: adviezen in samenwerking met andere raden en kennisinstellingen

Qua werkwijzen adviseerde de evaluatiecommissie 2015-2018 ook om de samenwerking met andere adviesraden te intensiveren (aanbeveling 9: Intensiveer samenwerking met andere adviesraden en partijen in een vroegtijdig stadium en verken de mogelijkheid om meer gecombineerde adviezen te geven). Hier heeft de RVS tijdens deze raadsperiode gevolg aan gegeven. Door samenwerking met anderen wilden we zorgen voor meer integrale, samenhangende advisering over onderwerpen waarbij dat volgens ons noodzakelijk was om tot nieuwe of meer veelzijdige perspectieven of oplossingsrichtingen te komen, zoals de RVS als ambitie uitsprak in de werkagenda 2020-2024; het sluit aan bij de keuze om te focussen op de '&'. *Ruimte maken voor ontmoeting, Jongeren en het zorgen voor hun morgen, Coronascenario's doordacht, Briefadvies Sociaal en Cultureel Planbureau en Raad voor Volksgezondheid & Samenleving, Samen verder en Elke regio telt!* zijn voorbeelden van dergelijke samenwerkingen. In deze paragraaf lichten we enkele van deze voorbeelden verder uit.

Ruimte maken voor ontmoeting

Ruimte maken voor ontmoeting maakt deel uit van een meerjarig samenwerkingsproject van de RVS met het College van Rijksadviseurs (CRa). Het advies belicht het belang van een sociale leefomgeving in buurten en dorpen als voorwaarde voor een gezond en sociaal leven. Het is een voorbeeld van samenwerking met een partij die niet direct aan ons werkterrein gelinkt is: de RVS heeft de kennis en contacten op de terreinen gezondheid, zorg en samenleving; het CRa heeft die in de ontwerpwereld en de fysieke leefomgeving. Door samen op te trekken, kunnen de RVS en de CRa in beide werelden iets bieden wat we zonder elkaar niet kunnen. Zo kan de RVS via deze samenwerking partijen in de ruimtelijke ordening bereiken die wij traditioneel niet of minder goed weten te bereiken, zowel in het veld als bij de overheid (ministerie van BZK, specifiek wonen), terwijl zij wel een belangrijke rol spelen in de transitie die in we in diverse van onze adviezen benoemen. Er was ook uitgebreid aandacht voor *Ruimte maken voor ontmoeting* in de vakmedia die zich normaal gesproken bezighouden met de fysieke leefomgeving, zoals *Stadszaken*¹³.

Jongeren en het zorgen voor hun morgen, Coronascenario's doordacht en *Elke regio telt!* zijn voorbeelden van samenwerkingen tussen verschillende adviesraden. De kracht van deze samenwerkingsverbanden lag in de breedte van de expertise die aanwezig is en de pluriformiteit aan perspectieven. Dit zorgde voor nieuwe inzichten bij de eigen Raad, voor een breder bereik van het RVS-gedachtengoed bij andere partijen en voor een veelzijdige belichting van de problematiek. Dat uitte zich in een integrale, krachtige boodschap.

Elke regio telt!

Een voorbeeld van een samenwerking van de RVS met andere adviesraden is *Elke regio telt!*, een advies dat tot stand kwam met de ROB en de Rli. Het advies bracht de boodschap dat in de breedte van voorzieningen (bv. zorg, onderwijs, infrastructuur) en werkgelegenheid sprake is van een toename van onwenselijke verschillen tussen Nederlandse regio's. Dit breed omarmde advies, in combinatie met de opkomst van de BBB, heeft geleid tot hernieuwde aandacht voor regionale verschillen in politiek en beleid. Het advies wordt in veel regio's intensief besproken, is onderwerp van gesprek bij verschillende politieke

¹³ [RVS en CRa: 'bouwopgave en energietransitie kans socialere voor buurten' - Stadszaken.nl](https://www.stadszaken.nl)

partijen, onder statenleden, waterschapbestuurders en zorgbestuurders en heeft meermaals aandacht gehad in politiek debat. Op het advies is ook een positieve beleidsreactie van het kabinet gekomen, vanuit het ministerie van BZK. De 3 hoofdaanbevelingen van de adviesraden zijn het vertrekpunt voor het vervolgtraject dat het rijk samen met mede-overheden en maatschappelijke partners wil inzetten om de kracht van alle regio's beter te gaan benutten.

Aanbiedingsbijeenkomst Elke regio telt! in Veenhuizen

Samen verder en het briefadvies van het SCP en de RVS over corona zijn voorbeelden van samenwerkingen met andersoortige overheidsorganisaties dan adviesraden. Met het samenbrengen van perspectieven, rollen en posities van verschillende overheidsorganen in één adviesproduct beoogden we een breder gedragen boodschap uit te dragen en daarmee meer beweging te creëren.

Samen verder

Onder de noemer *Samen verder* sloegen de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, de Kinderombudsman, de Nationale ombudsman, de Nederlandse Zorgautoriteit en de RVS de handen ineen. Als coalitie wilden de organisaties bijdragen aan het waarmaken van de ambitie om de zorg duurzaam te verbeteren voor kinderen en gezinnen met complexe problemen, die nog te vaak niet de zorg krijgen die ze nodig hebben. Dit resulteerde in 2 publicaties: een met 3 speerpunten voor het nieuwe kabinet op basis van een eerste analyse, en een vervolgpublicatie met 5 basisprincipes waaraan de hulp voor kinderen en gezinnen met complexe problemen moet voldoen. In deze laatste publicatie zet de coalitie ook 3 stappen met oplossingsrichtingen uiteen om doorbraken te creëren. Tot slot hebben alle coalitiepartners zich gecommitteerd aan een of meer acties die ze vanuit hun rol en positie kunnen inzetten om de zorg duurzaam te verbeteren. Vanuit zijn rol doet de RVS dit onder andere via het advies *Kinderen uit de knel* dat in december 2023 is verschenen.

3.5 Doorwerking en praktijk

In de vorige evaluatie kreeg de RVS de aanbeveling om bij adviezen meer aandacht te besteden aan de 'doorwerking' van adviezen. Hiermee werd bedoeld dat we meer aandacht zouden moeten besteden aan het over het voetlicht krijgen van onze adviezen bij de beoogde doelgroepen. In de afgelopen periode hebben we hier onder andere invulling aan gegeven door te werken aan meer samenhang en verbinding tussen adviezen binnen de opgaven op onze werkagenda, door ruimte en tijd vrij te maken voor 'doorwerking' na publicatie van een advies en door in de advisering in te spelen op de actualiteit in politiek en beleid.

Werken aan meer impact en doorwerking: illustraties van stapsgewijs bouwen binnen een themaliijn

In de werkagenda 2020-2024 heeft de RVS grote maatschappelijke opgaven centraal gezet. Deze opgaven vormen de thematische basis van onze werkagenda, waarbij adviezen niet alleen betrekking hebben op een specifiek deelthema, maar ook bijdragen aan het vormen van een antwoord op de bredere maatschappelijke opgave. Deze vorm van advisering, waarbij de inhoudelijke verbinding tussen adviezen beter benut is, heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van bredere en herkenbare RVS-boodschappen die gehoord worden in de praktijk. Deze bredere boodschappen waren niet altijd vooraf voorzien en ontstonden soms ook juist in een iteratief proces van advisering en reflectie.

‘Verschillen in de samenleving’ en ‘Gezonde en sociale leefomgeving’

De in deze paragraaf beschreven vorm van advisering, waarbij de verbinding tussen adviezen binnen een bredere opgave gezocht wordt, werd zichtbaar bij de opgaven ‘Verschillen in de samenleving’ en ‘Gezonde en sociale leefomgeving’. Het advies *Herstel begint met een huis* markeerde het begin van een serie adviezen en essays die de samenhang tussen gezondheidsverschillen en bredere maatschappelijke verschillen liet zien, zoals *Gezondheidsverschillen voorbij*, *Een eerlijke kans op gezond leven*, *Van schuld naar schone lei*, en *Gezichten van een onzeker bestaan*. Na de publicatie van het boek *Gezichten van een onzeker bestaan* nam de aandacht voor het bredere thema sterk toe en ontving de Raad veel verzoeken voor presentaties en andersoortige bijdrages. Al met al zien we dat het stapsgewijs agenderen en adresseren van deze thematiek heeft geleid tot een effectieve agendering van de relatie tussen gezondheid en bestaanszekerheid op allerlei plekken.

‘Schurende stelsels’

Binnen de opgave ‘Schurende stelsels’ kwamen we tot diverse adviesproducten, waarin we steeds ook terugkwamen op de boodschap dat de inrichting van het stelsel de borging van publieke waarden in de zorg kan belemmeren. Zoals in *Opnieuw akkoord?*, *Grenzeloos samenwerken*, *Van deelbelangen naar gedeeld belang*, *De kunst van het innoveren* en *De basis op orde*. Al vrij snel ontstond gedurende de raadperiode de behoefte om dit uiteindelijk te laten samenkomen in één samenhangend advies over de toekomst van het stelsel voor zorg en ondersteuning. Dit resulteerde in de publicatie van *Met de stroom mee* in juni 2023. De eerdere adviezen binnen de themalijn ‘Schurende stelsels’ vormden goede bouwstenen voor dit overkoepelende advies. De RVS heeft echter niet alleen voortgebouwd op eerdere adviezen binnen deze themalijn, maar ook onderwerpen toegevoegd die mede voortkwamen uit inzichten die inmiddels binnen andere themalijnen waren opgedaan. Zoals bestaansonzekerheid als belangrijke drijver van gezondheidsverschillen (werkagendathema ‘Verschillen in de samenleving’), wat leidde tot analyses en aanbevelingen over de financiële toegankelijkheid van het stelsel.

Ruimte voor doorwerking

Het onderwerp doorwerking heeft naar aanleiding van de vorige evaluatie en onze ambities in de werkagenda deze raadperiode veel aandacht gekregen. Dit heeft resultaat gehad: de RVS wordt vaker genoemd in de (vak)media en in de politiek (zoals meldingen in publieke debatten en commissiedebatten, genoemd worden in partijprogramma’s voor verkiezingen), en we treden vaker op bij partijen in het veld (zie voor verdere toelichting en cijfers hoofdstuk 4.4 en bijlage 4). Het tegemoetkomen aan de toenemende vraag naar presentaties, interviews, gesprekken en andere vormen van doorwerking vroeg ook de nodige aandacht en tijd van raadsleden en stafleden. In het laatste deel van de raadperiode hebben we daarom bij sommige adviesproducten of thema’s bewust extra capaciteit vrijgemaakt voor doorwerking.

‘Verschillen in de samenleving’ en ‘Gezonde en sociale leefomgeving’

Vanwege de constatering dat de producten uit de themalijnen ‘Verschillen in de samenleving’ en ‘Gezonde en sociale leefomgeving’ zo veel teweegbrachten, is bewust de meeste tijd voor doorwerking vrijgemaakt bij deze themalijnen. Om de impact van het werk te vergroten en keuzes te maken tussen de grote hoeveelheid verzoeken, is in de doorwerking van projecten binnen deze opgaven gefocust op de bredere boodschap rondom het doorbreken van gezondheidsachterstanden. Deze keuze heeft geleid tot veel keynotes, lezingen, interviews en media optredens en daarmee een steeds bredere landing van de boodschap.

Anders leven en zorgen

Vanwege de grote interesse in het agenderende advies *Anders leven en zorgen* is onder andere voor dit advies extra veel tijd vrijgespeeld voor doorwerkingsactiviteiten bij de projectleider en een van de betrokken raadsleden. Door deze gecreëerde ruimte voor doorwerking konden tientallen verzoeken van uiteenlopende organisaties worden gehonoreerd. Al die organisaties zijn zelf met het thema bezig en vinden handvatten in het advies om hier concreter invulling aan te geven. De vraag ‘hoe dan?’, oftewel de vertaling van ons advies naar de context van de geïnteresseerde organisaties, kreeg daarbij ook aandacht. Organisaties leren onderling ook van elkaar, omdat de RVS partijen aan elkaar verbindt.

Inspelen op actualiteit met adviesproducten

In deze raadsperiode heeft de RVS naast de beoogde projecten in de werkagenda ook aan niet-voorziene producten gewerkt om in te spelen op actuele maatschappelijke ontwikkelingen. De verschillende producten rondom Covid-19 zijn daarvan een belangrijk voorbeeld.

Adviezen rondom de coronacrisis

De RVS was al vroeg in het debat aanwezig met een ander geluid: we schakelden vlot om veel sneller dan normaal met een adviesproduct naar buiten te kunnen komen. Dit resulteerde in *(Samen)leven is meer dan overleven* in mei 2020 en de eindejaarspublicatie *Coronamoe(d)* in december 2020. Ook het briefadvies van het SCP en de RVS uit januari 2022 kwam onder hoge druk tot stand. Op verzoek van het ministerie van VWS schreven we een extra advies *Zorg op afstand dichterbij?* over de ontwikkelingen op het gebied van digitale zorg tijdens corona (augustus 2020). Ook het briefadvies *(Maat)werk bij langdurige klachten na covid* werd – nadat er al eerder mee gestart en ook weer gestopt werd – in korte tijd afgemaakt om aan te sluiten op de actualiteit van zorgmedewerkers die bijna 2 jaar ziek waren en daarmee hun inkomen dreigden te verliezen.

Vanuit de missie van de RVS om te inspireren en adviseren over hoe we morgen kunnen leven & zorgen en vanuit de gedachte dat juist in verkiezingstijd en bij de formatie van een kabinet een bijdrage kan worden geleverd aan het inzetten van beleid dat duurzame verandering tot stand brengt (ambitie werkagenda), koos de RVS ervoor om ook in die tijd een extra adviesproduct uit te brengen. Dit resulteerde in 2021 in *Wissels omzetten voor een veerkrachtige samenleving*, waarin we 4 prioriteiten meegaven aan het nieuwe kabinet. Ook met *De basis op orde* hebben we op de beleidsactualiteit in gespeeld. Toen er vanuit het IZA-visietraject over eerstelijnszorg in 2030 behoefte bleek te zijn aan een advies over de toekomst van eerstelijnszorg vanuit samenlevingsperspectief om het visietraject verder te brengen, zijn we overgeschakeld van een eigenlijk langer durend traject naar een kort, snel hoofdlijnenadvies. De positieve beleidsreactie vanuit het ministerie van VWS, alsook de geluiden in het veld, laten zien dat dit van waarde is geweest.

Ten slotte hebben we in aanloop naar de actualisatie van de werkagenda 2020-2024 in 2022 bekeken welke vraagstukken gezien de actuele maatschappelijke ontwikkelingen en discussies extra aandacht zouden behoeven. Dit resulteerde bijvoorbeeld in de keuze voor een advies over diversiteit en inclusie (*Passende zorg is inclusieve zorg*) en een eindejaarsbundel over dit ditzelfde thema, en in de keuze voor een advies over duurzaamheid in relatie tot volksgezondheid en zorg. Dit laatste advies is nog in ontwikkeling.

4 Zelfreflectie raadsperiode 2019-2023

In dit hoofdstuk reflecteert de RVS meer overkoepelend op het functioneren in 2019-2023. Dit doen we aan de hand van grofweg dezelfde 4 hoofdonderwerpen als in hoofdstuk 3: 1) reflectie op werkerrein en ambitie – keuze voor de ‘&’, 2) reflectie op de totstandkoming en de rol van het werkprogramma, 3) reflectie op de werkwijzen en de kwaliteit van adviesproducten, en 4) reflectie op de impact en de doorwerking. We sluiten af met een korte reflectie die deze 4 hoofdonderwerpen overstijgt.

4.1 Reflectie op werkerrein en ambitie, met focus op de ‘&’

De RVS is van mening dat de keuze voor de ‘&’ zijn vruchten heeft afgeworpen. Partijen in onze omgeving geven aan dat de RVS een welkome, inhoudelijk sterke impuls geeft aan het gesprek over verandering en nieuwe perspectieven biedt door bruggen te slaan tussen volksgezondheid en andere beleidsterreinen. De illustratieve projecten in hoofdstuk 3 laten zien dat de inhoudelijke focus op het snijvlak van volksgezondheid en samenleving heeft geleid tot een duidelijker profiel van de Raad, tot nieuwe adviesthema’s en perspectieven, en tot opbouw van contacten buiten het domein van de gezondheidszorg die behulpzaam zijn om buiten de zorgsector om tot verbetering van de volksgezondheid aan te zetten. De RVS merkt in deze raadsperiode meer positie, bekendheid en gezag te hebben gekregen en ziet dit ook in cijfers (zie paragraaf 4.4 en bijlage 4).

We zien 2 punten van aandacht rond de ‘&’ die om een goede afweging vragen in de vormgeving van de werkagenda 2024-2028 en de focus die we daarbij kiezen. Het eerste punt van aandacht heeft betrekking op de invulling van het werkerrein. Zo blijkt uit gesprekken dat het niet altijd duidelijk is wat ‘& samenleving’ en ‘samenleving’ betekent; samenleving is een breed begrip. Er zou hier nog meer potentie liggen, juist ook richting andere ministeries zoals dat van SZW en de verbinding tussen het SZW en het VWS-gebied. En ‘volksgezondheid’ kan de hele brede zorg beslaan, maar het is de vraag of we voldoende aandacht hebben voor alle groepen die een rol kunnen spelen in preventie en zorg; de brug naar de medische en paramedische gezondheidszorg hebben we mede door de focus op de ‘&’ nog in mindere mate geslagen (paramedische beroepsgroepen, medisch specialisten, tandartsen, apothekers etc.). Een tweede punt van aandacht heeft betrekking op de breedte van aanbevelingen en veranderingen waartoe we in onze adviezen hebben opgeroepen door de focus op de ‘&’. Door deze brede, integrale blik hebben we opgeroepen tot veel veranderingen in een diversiteit aan beleidsterreinen binnen en buiten de zorgsector. De vraag is welke veranderingen daarbij de grootste prioriteit hebben en hoe de benodigde transities tot stand kunnen worden gebracht (aandacht voor het ‘hoe dan’). Vanuit deze 2 aandachtspunten is het voor de komende raadsperiode de vraag of de RVS het accent legt op verbreden of verdiepen, en hoe we daarbij voortbouwen op onze al gegeven adviezen.

4.2 Reflectie op de totstandkoming en rol van de werkagenda

In deze paragraaf reflecteert de Raad op de inspanningen op het tweede thema dat mede naar aanleiding van de evaluatie 2015-2018 aandacht heeft gehad. We reflecteren op de flexibiliteit van de werkagenda, op de bekendheid met de werkagenda en op de wijze waarop we met de thema’s uit de werkagenda zijn omgegaan.

Dynamische werkagenda

Zoals uit paragraaf 3.2 blijkt, was de werkagenda 2020-2024 op zichzelf dynamisch. De 5 opgaven boden enerzijds ruimte om in te spelen op de actualiteit en anderzijds om onderwerpen voor de middellange termijn op te pakken. Om op de actualiteit in te spelen, zijn projecten opgepakt die niet waren voorzien – ook als ze niet binnen een van de themalijnen pasten (meer overstijgende thema’s) – maar wel pasten bij onze missie dat we inspireren & adviseren over hoe we morgen kunnen leven en zorgen. Aan de agenda zijn daarnaast gevraagde adviezen toegevoegd. Vanuit het beleid en het veld kwamen er behalve veel waardeerende geluiden voor de uitgebrachte adviezen ook geluiden dat het wel veel adviezen waren om bij te benen. Ook constateert de Raad op basis van ervaringen in de afgelopen raadsperiode dat een dynamische werkagenda alleen niet voldoende is als richtsnoer voor ons werk; we hebben daarnaast een kader nodig dat helpt om weloverwogen keuzes te maken tussen bijvoorbeeld een extra advies om in te spelen op een actuele vraag

en een al voorzien advies op de werkagenda, of tussen een advies en meer ruimte voor doorwerking. Mede door het ontbreken van een dergelijk kader liep de werkdruk soms hoog op. De Raad neemt deze positieve ervaringen en lessen mee in de vormgeving van de werkagenda 2024-2028.

Bekendheid van de werkagenda

Zoals in paragraaf 3.2 is beschreven heeft de RVS deze raadsperiode gewerkt aan het breder bekendmaken van de werkagenda en de wijze waarop deze werkagenda tot stand is gekomen. Het totstandkomingsproces met de brede raadpleging en de communicatie over onze werkagenda-thema's gedurende de raadsperiode hebben geholpen om betrokkenen meer bekend te maken met waar de RVS zich mee bezighoudt. Hoewel we in gesprekken merken dat de exacte thema's van de werkagenda niet bij iedereen bekend zijn (er zijn bijvoorbeeld mensen die wel een deel van onze adviezen en de RVS als adviesorgaan kennen, maar niet de exacte thema's van de werkagenda), is dit wat ons betreft niet problematisch. Wij vinden het vooral belangrijk dat het bredere profiel van waar de Raad zich mee bezighoudt en waarover we adviseren bekend is. We merken uit gesprekken en aan hoe vaak stakeholders ons weten te vinden dat deze bekendheid groter én breder is dan in de vorige raadsperiode. We willen deze werkwijzen doorzetten in de komende raadsperiode.

Samenhang binnen en tussen themalijnen van de werkagenda

In hoofdstuk 2 en paragraaf 3.5 beschreven we dat 5 grote maatschappelijke opgaven de thematische basis van de werkagenda 2020-2024 vormen. Het idee daarbij was dat adviezen niet alleen betrekking hebben op een specifiek deelthema, maar ook bijdragen aan het vormen van een antwoord op de bredere maatschappelijke opgave. We zien dat het leggen van inhoudelijke verbindingen tussen verschillende adviesproducten binnen themalijnen gedurende de raadsperiode daadwerkelijk heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van bredere en herkenbare RVS-boodschappen. De dwarsverbanden die gedurende de raadsperiode door een iteratief proces van analyseren en adviseren ook steeds meer over de themalijnen heen ontstonden, en die we waar mogelijk ook gebruikt hebben in onze geschreven adviezen door bijvoorbeeld te verwijzen naar adviezen binnen andere themalijnen, droegen daar verder aan bij.

Ondanks de grote stappen die we hebben gezet in het creëren van meer samenhang tussen de verschillende adviesproducten van de Raad, zien we nog ruimte voor verbetering. We zien nog meer mogelijkheden om de rode draden tussen adviesproducten binnen themalijnen en over themalijnen heen ('het RVS-dna') actief naar buiten te brengen en te benutten, om de effectiviteit van onze advisering te vergroten. Zo kan de RVS in de presentatie van adviesproducten de samenhang en opeenvolging van adviesproducten binnen een themalijn nog beter zichtbaar maken en kunnen we de verbindende elementen met andere adviezen ook in doorwerkingsactiviteiten beter inzetten. Om deze verbindingen binnen themalijnen te versterken, zijn binnen het ondersteunend bureau gedurende de raadsperiode 4 themateams opgericht, in lijn met de thema's van de werkagenda ('Verschillen in de samenleving' en 'Gezonde en sociale leefomgeving' vormen vanwege de nauwe verwevenheid één team). Deze themateams bespreken niet alleen periodiek de voortgang van adviezen binnen dat thema op momenten waarop het meerwaarde heeft in het adviesproces (inclusief het geven van feedback op elkaars producten), maar zoeken ook naar de langere lijnen over de adviezen heen, naar doorwerkingsmogelijkheden en naar coherentie tussen thema's. Hoe dit verder vorm krijgt is een punt van doorontwikkeling in de komende raadsperiode. Streven is daarbij om de interne organisatie coherent te maken met wat we in de buitenwereld willen doen.

4.3 Reflectie op werkwijzen en kwaliteit van adviesproducten

In deze paragraaf reflecteren we aan de hand van verschillende onderwerpen op onze werkwijzen en op de kwaliteit van ons werk in de afgelopen raadsperiode.

Kwaliteit: gebruik van diverse kennisbronnen in onze adviesproducten

Als strategische adviesraad wordt de RVS geacht om op basis van wetenschappelijke kennis én andere kennisbronnen, zoals maatschappelijke ervaringen, praktijkkennis en ervaringskennis, te adviseren; de RVS is geen wetenschappelijke adviesraad (zie Memorie van Toelichting, hoofdstuk 2). In de visie van de Raad is het onderscheid tussen wetenschappelijke kennis en andere kennisbronnen overigens niet absoluut. Als de dagelijkse realiteit in volksgezondheid, zorg en samenleving vele gezichten kent, is het uitgaan van eenduidig bewijs een illusie en een onterechte simplificatie (zie RVS-advies *Zonder context geen bewijs*). En door het kwalitatief ophalen van praktijkkennis en ervaringskennis gedurende een adviestraject komen ook nieuwe inzichten tot stand. Om tot kwalitatief goede adviesproducten te komen, gebruiken we enerzijds de kennis en ervaring van de raadsleden en het ondersteunend bureau, en anderzijds kennis die we gedurende de adviestrajecten ophalen. In deze paragraaf reflecteren we op beide kanten.

Gedurende deze raadsperiode hebben we een slag gemaakt in hoe we als Raad en staf werken en met elkaar samenwerken. Zoals ook beschreven in paragraaf 2.6, is het ontwikkelen van het Inspiratiedossier daarbij een hulpmiddel geweest. We hebben ook een slag gemaakt in de diversiteit aan (ervarings)kennis en expertise binnen Raad en staf; gezien de breedte van het werkterrein van de RVS en de taakstelling zoals omschreven in de Memorie van Toelichting (zie hoofdstuk 2) een bewuste keuze. De Raad bestaat uit raadsleden met een diversiteit aan ervaringen, achtergronden, kennis en expertise op het werkterrein van de Raad. Gezien de breedte van het werkveld zijn in de Raad niet alle expertises en achtergronden diepgaand aanwezig. De opbouw van een breder georiënteerde en kwalitatief stevige staf in deze raadsperiode heeft de Raad aangevuld en dit heeft een belangrijke bijdrage geleverd in de kwaliteitsontwikkeling. De RVS is van mening dat het steeds beter lukt om de verschillende achtergronden, zienswijzen en kennis van raadsleden en stafleden te benutten. We zijn de afgelopen periode gegroeid in de relatie en interactie tussen Raad en staf. Dit komt de kwaliteit van het werk en de adviesproducten ten goede. In het model Raad-staf blijft het, zeker gezien de gemaakte kwaliteitsslag, wel steeds zoeken naar hoe de staf zich verhoudt tot de Raad en wie welke rol kan en mag spelen. Dit is ook bij andere adviesraden een herkenbare zoektocht.

Omdat Raad en staf niet alle diepgaande kennis, ervaringen en expertise kunnen bezitten die nodig zijn voor het advieswerk, heeft de RVS deze raadsperiode ook veel aandacht gehad voor het breed ophalen van een diversiteit aan kennis, ervaringen en expertise van anderen en het combineren van de verschillende kennisbronnen. Dit hebben we ten eerste gedaan door het verder opzetten en ontwikkelen van een toegankelijke, diverse 'buitenring' in de vorm van de netwerken VeRS en KennisRing, die goede schakels kunnen vormen tussen het werk van de RVS en de professionele en ervaringskennis van de netwerkleden. De afgelopen jaren heeft de inzet van de netwerken in adviestrajecten verder vorm gekregen. Diverse adviezen zijn in een vroeg stadium met de netwerken besproken om ideeën en perspectieven op te halen. Bij meerdere adviezen zijn ook mensen met specifieke expertise betrokken geweest om gedurende het adviestraject input te geven en in het laatste stadium tegen te lezen. Dat is waardevol geweest voor de kwaliteit en de representativiteit van het werk. In 2023 zijn de netwerken verfrist met nieuwe leden, waarbij specifiek is gelet op een zo divers mogelijke samenstelling van het netwerk. Om de diversiteit van inzichten en ervaringen vanuit VeRS en KennisRing nog beter te benutten in de ontwikkeling en doorwerking van zijn adviezen, bekijkt de RVS momenteel hoe de netwerken nog structureler en functioneler betrokken kunnen worden. Ten tweede hebben we de afgelopen jaren verder gezocht naar andere manieren en werkvormen om zo breed mogelijk input op te halen. Dat is naar de mening van de Raad steeds beter gelukt; het laten horen en laten zien van minder gehoorde stemmen was ook een van onze ambities in de werkagenda. Dat hebben we met een adviesproduct als *Gezichten van een onzeker bestaan* ook zeker gedaan. De afgelopen raadsperiode heeft de RVS ook geëxperimenteerd met het gebruik van dialogen als interventie op zichzelf (maatschappelijk debat stimuleren) en als bron voor adviezen, om nog meer verschillende geluiden te kunnen ophalen. Ook bij bijvoorbeeld interviews en groeps gesprekken hebben we geprobeerd om perspectieven van een diversiteit aan relevante stakeholders op te halen. Ten derde hebben we – net als in de vorige raadsperiode – in deze raadsperiode aandacht gehad voor onderbouwing van onze adviesproducten met wetenschappelijke publicaties, achtergrondstudies die op ons verzoek zijn uitgevoerd en gepubliceerde data van bijvoorbeeld planbureaus.

Over het algemeen horen we dat er waardering is voor de kwaliteit van onze adviezen bij zowel beleidsdirecties als 'het veld'. De RVS wordt door de media en het veld geregeld een 'gezaghebbende raad' genoemd, en bij zowel ministeries als het parlement is er aandacht voor onze adviezen (zie paragraaf 4.4). Vanuit deze raadsperiode neemt de Raad wel een aantal aandachtspunten mee voor de komende raadsperiode. Ten eerste zijn we in deze raadsperiode anders gaan adviseren. Sneller, met veel dynamiek, scherper en dichter bij beleid en politiek. Dat is een bewuste keuze geweest en heeft meestal positief uitgewerkt op onze positionering, impact en doorwerking. Maar het heeft ook keerzijdes: het heeft geregeld geleid tot spanningen tussen 'tijd nemen om kwaliteit te waarborgen' en 'tijdig zijn', wat meestal resulteerde in extra werkdruk om niet in te boeten op 'tijd nemen'. Hoe we deze balans beter kunnen waarborgen is een punt van aandacht. Ten tweede heeft de scherpere advisering, dichter bij beleid en politiek, ook voor meer tegengeluid gezorgd. Dat vinden we op zichzelf een goed signaal: het is de vraag of adviezen die geen tegengeluid krijgen wel scherp en vernieuwend genoeg zijn. De Raad heeft daarbij gezien dat tegenstanders soms wijzen op de buitenwereld niet duidelijk dat we geen louter wetenschappelijk adviesorgaan zijn, en soms is het voor de buitenwereld niet duidelijk dat we geen louter wetenschappelijk adviesorgaan zijn. Dat betekent niet dat we ons niet baseren op wetenschappelijke kennis, maar dat we juist ook oog hebben voor de vraagstukken waar wetenschappelijke kennis tekortschiet en waar bredere keuzes en waardenafwegingen nodig zijn. Een aandachtspunt is om de wijze waarop de RVS werkt en de verschillende kennisbronnen en afwegingen die we maken nog meer zichtbaar te maken, passend bij het doel van het advies. Ten derde zien we het als een uitdaging om ons nog verder te bekwamen in het betrekken van de

juiste stakeholders bij adviezen. Enerzijds is het van belang – zeker in het kader van doorwerking – om partijen met gevestigde belangen mee te nemen in de advisering. Anderzijds is het cruciaal om vernieuwende perspectieven en geluiden ruimte te geven, juist omdat deze geluiden ook vormgeven aan verandering. In de afgelopen jaren heeft de RVS op dit gebied veel stappen gezet en waardevolle nieuwe relaties opgebouwd. Het is onze ambitie om in de komende raadsperiode hier volgende stappen in te zetten. Door ons meer bewust te zijn van partijen en groepen met perspectieven die afwijken van de betooglijn van adviezen en te blijven zoeken naar ongehoorde en ongeziene perspectieven met waardevolle kennis en ervaring. Ten slotte zien we het gebruik van (nieuwe) kwantitatieve data in onze adviezen als aandachtspunt voor de toekomst. We komen hier in de paragraaf over samenwerking verderop op terug.

Inzet op een variatie in adviesvormen voor verschillende doelen

Zoals uit de illustraties in hoofdstuk 3.3 is gebleken, heeft de RVS de afgelopen raadsperiode gewerkt met een meer gevarieerd palet aan adviesvormen, passend bij het doel dat we wilden bereiken. Qua type producten heeft de 'klassieke' geschreven adviesproducten gecombineerd met nieuwe productvormen, zoals de podcast *Stervelingen* en het boek *Gezichten van een onzeker bestaan* om andere doelgroepen aan te spreken en meer bewustwording te creëren in aanloop naar het geschreven adviesproduct. Uit de reacties die de Raad op de nieuwe productvormen heeft ontvangen, blijkt dat deze positief gewaardeerd worden en dat we ook mensen bereiken die een geschreven advies minder snel lezen. Dit maakt dat we het combineren van klassieke adviezen met andersoortige productvormen willen doorzetten. We nemen de lessen die we daarmee in deze raadsperiode hebben opgedaan daarin mee. Zo is de ontwikkeling van een eigen podcastserie over *Samenleven met de dood* (20.000 keer afgespeeld over 3 afleveringen) een mooie methode gebleken, maar was het totstandkomingstraject in tijd en middelen wel intensief. De opgedane ervaring nemen we mee in de overweging hoe we deze methode in de toekomst het beste kunnen inzetten, met een goede balans tussen benodigde tijd en middelen en bereik bij het publiek. Vanwege de intensiteit zullen we ook steeds goed moeten blijven overwegen voor welke adviesonderwerpen andersoortige productvormen waarde toevoegen, voor wie en waarom. Daarbij moet de Raad zelf ook vragen blijven stellen als: bereiken we met het kiezen voor een podcast of andersoortig product ook het publiek dat anders een advies zou lezen, of alleen een andere doelgroep? Betekent dit dat we een andersoortig product altijd moeten blijven combineren met een geschreven adviesproduct? Hoe zorgen we dat het werken aan een andersoortig product niet ten koste gaat van de diepgang van een geschreven advies? De uitdaging blijft om steeds bewust te blijven nadenken over hoe we onze boodschap het meest effectief communiceren en aan wie.

De keuzes die de RVS wat betreft geschreven adviesproducten nu kan maken tussen een online pdf-sjabloon, de online longread-publicatie of een gedrukt boekje, en tussen een essay, een briefadvies of een uitgebreid advies, werkt voor de Raad goed en geeft flexibiliteit om doel en middel beter op elkaar te laten aansluiten. We zien wel dat het verschil tussen producten, zoals tussen een briefadvies en een uitgebreid advies, voor zowel lezers als (vak)media niet altijd duidelijk is. De Raad zoekt naar manieren om bij het presenteren van het product aan de buitenwereld nog duidelijker te laten zien wat het beoogde doel is en welke vraag het beantwoordt, om zo het onderscheid beter zichtbaar te maken. Welk type product het ook is: het is en blijft een uiting van de Raad die van goede kwaliteit moet zijn.

Inzet op samenwerking met andere adviescolleges en planbureaus voor bredere blik en meer bereik

De RVS kijkt positief terug op de diverse samenwerkingstrajecten die de afgelopen raadsperiode met andere adviescolleges, planbureaus en andere overheidsorganisaties zijn doorlopen om meer integraal te adviseren. Zoals ook uit hoofdstuk 3 blijkt, hebben deze trajecten geleid tot mooie adviesproducten met een veelzijdiger perspectief op relevante maatschappelijke opgaven en met een breder bereik; het heeft de RVS ook bekendgemaakt op veel breder terrein dan alleen volksgezondheid & samenleving en heeft gezorgd voor meer aansluiting bij andere beleidsministeries. De samenwerkingen hebben de RVS daarnaast geholpen om nog meer invulling te geven aan de verbinding tussen volksgezondheid & samenleving, omdat samenwerking met andere partijen buiten de zorg de samenlevingskant verder versterkt.

Een eerste les die we meenemen voor de komende raadsperiode is dat we heel bewust moeten kiezen voor welke onderwerpen een samenwerking van meerwaarde is en voor welke niet, omdat samenwerkingstrajecten ook uitdagingen kennen. Dergelijke trajecten vragen meer tijdsinvestering, omdat ze complexer zijn, er veel afstemming nodig is en er tijd gaat zitten in het begrijpen, verhelderen en bediscussiëren van elkaars perspectieven en rolopvattingen. In samenwerkingen met andersoortige organisaties dan adviesraden kan de RVS de ruimte die hij als onafhankelijke adviesraad heeft ook niet altijd benutten. Dit betekent dat we het schrijven van gezamenlijke adviesproducten bedachtzaam willen inzetten voor die onderwerpen waarbij het echt waardevol is om een veelzijdiger perspectief op maatschappelijke

opgaven te realiseren. Ofwel vanuit onze agenderende functie, ofwel om meer beleidsrelevante aanbevelingen te kunnen doen. Een tweede les die de Raad uit de samenwerkingstrajecten trekt, is dat er nog winst te behalen valt in de scherpere waarmee we een samenwerking starten. In het bijzonder als het gaat om de inrichting van de samenwerking op aspecten als wie wat doet, welke informatie wordt gedeeld en wat ieders rolopvatting en wettelijke taak is. Een derde les is dat we samenwerkingen nog meer kunnen inzetten voor het proactief verkrijgen van nieuwe input en (kwantitatieve) onderbouwing voor onze eigen adviesproducten in de vorm van cijfers of achtergrondstudies. De regie op het adviesproduct blijft dan bij de RVS, terwijl wel de kracht van de samenwerking kan worden benut.

4.4 Reflectie op de impact en doorwerking van adviesproducten

Mede naar aanleiding van de vorige evaluatie sprak de RVS de ambitie uit om deze raadsperiode meer werk te maken van impact en doorwerking van zijn adviesproducten. In deze paragraaf reflecteren we op hoe we daaraan hebben gewerkt en wat dat heeft opgeleverd. Dat doen we door eerst in het algemeen te reflecteren op de inspanningen die we hebben gedaan om de impact en doorwerking van adviezen te vergroten. Vervolgens reflecteren we op de resultaten daarvan bij onze belangrijkste stakeholders bij wie adviezen doorwerking zouden moeten hebben: beleidsministeries (in het bijzonder het ministerie van VWS), het parlement, het zorgveld, decentrale overheden en de samenleving in brede zin.

Algemene reflectie op resultaat van meer inzet op impact en doorwerking

In algemene zin concluderen we dat de inspanningen van de RVS om de impact en de doorwerking van zijn adviezen te vergroten, in de afgelopen 4 jaar vruchten hebben afgeworpen. Hoewel de begrippen 'impact' en 'doorwerking' zich niet alleen in cijfers laten vangen, zien we een sterk positieve ontwikkeling wat betreft meetbare impact in politiek, beleid en media (zie bijlagen 3 en 4). De aandacht in nieuwsmidia en vakmedia voor onze adviezen is sterk gegroeid, het aantal externe optredens van raadsleden en stafleden is toegenomen, en het bereik bij ministeries, parlement en decentrale overheden is verbeterd (zie de uitwerking verderop in deze paragraaf).

De toegenomen impact is toe te schrijven aan verschillende factoren. In de eerste plaats heeft de versterking van de strategische communicatiefunctie eraan bijgedragen dat er meer aandacht is voor de strategische communicatie rondom een advies (timing, toon, boodschap). Bovendien wordt de fase na publicatie van een advies steeds meer behandeld als volwaardig onderdeel van het hele adviesproces. Dat betekent dat er meer tijd vrijgemaakt wordt bij raads- en stafleden voor het ten gehore brengen van adviezen. De RVS heeft ook stappen gemaakt in het meer proactief bewust opzoeken van het debat, in plaats van alleen te reageren op inkomende verzoeken.

Naast de veelheid aan opbrengsten die de versterkte aandacht voor doorwerking heeft opgeleverd, heeft de RVS de afgelopen 4 jaar ook waardevolle lessen geleerd over het versterken van de doorwerking van adviezen. In de eerste plaats leidt de verscheidenheid aan beelden en verwachtingen over het werk van de RVS bij beleidsmakers, zorgpartijen, politici en burgers tot verschillende verwachtingen over onze adviezen en aanbevelingen. Het is voor de Raad een uitdaging om meer proactief en structureel het gesprek te voeren met zijn belangrijkste stakeholders en om verwachtingen rondom adviezen te toetsen en waar nodig te verhelderen. In de tweede plaats was de kwantiteit van de RVS-adviezen in de afgelopen jaren hoog. Hoewel dit heeft bijgedragen aan de bekendheid van de RVS in het veld, horen we van verschillende partijen dat de veelheid aan RVS-adviezen en boodschappen een aandachtspunt is. Het hoge tempo van opeenvolgende adviezen is lastig bij te benen voor de lezers van onze adviezen. Een punt dat hiermee samenhangt is de toegenomen werkdruk bij de staf en de Raad, als gevolg van het feit dat 'doorwerking' van adviezen een significante hoeveelheid tijd en aandacht vraagt van de RVS. Een grote hoeveelheid adviezen schrijven, in combinatie met meer aandacht besteden aan de doorwerking van al gepubliceerde adviezen, vergt veel tijd. Het is dan ook een voortdurende uitdaging om de juiste balans te vinden tussen de wens tot het schrijven van adviezen, het realiseren van doorwerking en de belastbaarheid van RVS-staf en raadsleden.

Tot slot constateert de RVS dat er verschillende visies en ideeën zijn over wat (gewenste) doorwerking is, zowel binnen de RVS zelf als bij onze opdrachtgevers. Impact en doorwerking zijn grote, veelomvattende termen. En wat is de hoogst haalbare of belangrijkste vorm van doorwerking? Is dat impact in beleid, in politiek, in het veld, in de media, of allemaal tegelijk? We constateren dat het belangrijk is onze ideeën over doorwerking, scherper, gericht en concreter te maken. Dit zijn punten van aandacht om mee te nemen naar de volgende raadsperiode (zie hoofdstuk 5.2: Uitdagingen voor de komende raadsperiode).

Impact en doorwerking bij VWS en andere beleidsministeries

Zoals ook de illustratieve adviezen in hoofdstuk 3 laten zien, heeft de RVS met diverse adviezen direct dan wel indirect invloed gehad op beleidsministeries. Soms leidden adviezen tot concrete beleidsaanpassingen, zoals naar aanleiding van het RVS-advies over het vaccinatiestelsel, het advies *Regulering van behandeling van de huid met IPL- en laserapparatuur* of het advies *Van schuld naar schone lei*. In andere gevallen was er meer indirecte invloed op beleid, zoals in geval van het advies *Opnieuw akkoord?* (van sectorale naar meer sectoroverstijgende akkoorden), *De kunst van het innoveren* (meer afstemming tussen doelstellingen van innovatieprogramma's tussen de ministeries van VWS en van EZK) en De basis op orde (gebruikt als input voor de visie op de eerstelijnszorg 2030, voortkomend uit het IZA).

De opbouw van een meer constructieve relatie met beleidsministeries – in het bijzonder het ministerie van VWS – heeft volgens de Raad bijgedragen aan de toegenomen impact van onze adviezen. Er is veel tijd en energie besteed aan het verbeteren van de relatie met VWS, onder andere door het aantal reguliere overleggen tussen de RVS en (de bestuurlijke top van) het ministerie van VWS te vergroten: er is een frequent en structureel overleg tussen de directeur/algemeen secretaris van de RVS en de accounthouders vanuit de directie MEVA en de directie bestuurlijke en politieke zaken. Er is na onderlinge afstemming ook structureel overleg tot stand gekomen tussen de RVS-voorzitter en directeur en de Bestuursraad van VWS. Tot slot is ook op stafniveau geïnvesteerd in het verbeteren van relaties met beleidsambtenaren, coördinatoren en MT-leden op specifieke thema's en dossiers. De meer constructieve relatie heeft volgens de Raad ook bijgedragen aan steeds meer tijdige, en vaak ook meer inhoudelijke, kabinetsreacties op onze adviesproducten dan in het begin van de raadsperiode.

Het bereik van de RVS gaat ook verder dan alleen het ministerie van VWS. Zowel onze eigen adviezen binnen de themalijnen 'Verschillen in de samenleving' en 'Gezonde en sociale leefomgeving' als de samenwerkingen met andere adviesraden hebben geleid tot meer contact met andere beleidsministeries zoals SZW (*Van schuld naar schone lei*) en BZK (*Ruimte maken voor ontmoeting, de bundel Jongeren en het zorgen voor hun morgen, Elke regio telt!*). Opvallend is dat onze adviesproducten ook veel door andere bewindspersonen dan de bewindspersonen van VWS worden aangehaald (42% versus 58%, zie bijlage 4). Diverse richtingen en concrete aanbevelingen uit onze adviezen hebben ook impact op het beleid van de desbetreffende ministeries of zullen dit naar verwachting nog krijgen.

Een aandachtspunt blijft dat – hoewel de waardering voor RVS-adviezen in algemene zin is gestegen – er ook adviestrajecten zijn waarbij de synergie tussen de RVS als adviesorgaan en het ministerie van VWS als opdrachtgever en/of moederdepartement nog niet optimaal is. In grote lijnen ziet de Raad dat adviezen die passen bij wat het ministerie voor ogen heeft, of die meer verkennend van aard zijn en goed in te passen zijn in de bestaande beleidsrichtingen, goed ontvangen worden. Adviezen die minder goed passen in de lopende beleidslijnen – hetzij omdat ze bepaald ingezet beleid bevragen, hetzij omdat het geschetste vergezicht niet direct aansluit bij het lopende beleid – worden in de dagdagelijkse praktijk regelmatig als lastig of ongemakkelijk ervaren. De adviezen *Applaus is niet genoeg* en *Op onze gezondheid* zijn hiervan voorbeelden. Vanuit de dagelijkse realiteit van het ministerie is dit op zichzelf niet onlogisch.

Voor de RVS betekent dit het zoeken naar evenwicht tussen direct beleidsrelevante impact en de rol die de RVS als strategisch adviesorgaan kan en mag vervullen; de RVS kan en wil niet op de stoel van de beleidsmaker gaan zitten. Het is een constante balanceeract tussen het betrekken van het ministerie van VWS en het bewaren van de onafhankelijke blik. De RVS merkt dat dit bij agenderende en beleidsrelevante adviezen die afwijken van de beleidslijnen soms ongemak oproept bij beleidsministeries en dat ambtenaren daarbij ook wisselende verwachtingen hebben over wie de RVS is en wat hij doet. Kijkend naar de functie van strategische adviesraden zoals die is omschreven in de visie op het adviesstelsel vanuit het toenmalige kabinet in 2005¹⁴, zou dit ongemak tot op zekere hoogte meer productief gemaakt mogen worden. Juist in een tijd van fragmentatie, veel deelbelangen en de politieke oriëntatie op de veelal kortere termijn kan de RVS met zijn onafhankelijke positie en blik op de (middel)lange termijn een waardevolle rol vervullen. Vanuit deze functie als strategische adviesraad is het dan ook opvallend dat de RVS vanuit het departement beperkt conceptuele of op de lange termijn georiënteerde adviesvragen heeft ontvangen. De beperkte ruimte

¹⁴ [*Document 1 \(parlementairemonitor.nl\) Nota Vernieuwing Rijksdienst \(31.201 nr. 3\); brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties met de notitie 'De kwaliteit van de verbinding: advies & kennis voor de rijksoverheid in de 21ste eeuw'. Eerste Kamer der Staten-Generaal.](#)

die er in de dagelijkse realiteit van een ministerie lijkt te zijn voor reflectie speelt hierbij mogelijk een rol. Hier is in de meest recente evaluatie van de WRR ook op gewezen.¹⁵

Het verbeteren van de synergie tussen de RVS als adviesraad en het ministerie van VWS als opdrachtgever en moederdepartement vraagt ook nadrukkelijk iets van de Raad. Wanneer adviezen leiden tot ongemak of onbegrip is het aan de RVS om ervoor te zorgen dat er in zijn adviezen voldoende aandacht wordt geschonken aan de stand van zaken en de achtergrond van het bestaande beleid en hoe het advies zich daartoe verhoudt, of rekenschap te geven van de complexiteit van het realiseren van verandering. Het verder verbeteren van de synergie tussen het werk op de beleidsministeries en het werk van de RVS vraagt daarom van de RVS om nog bewuster oog en oor te hebben voor de lopende beleidslijnen, de vragen die bij het ministerie leven en de wijze waarop de RVS-advisering daarbij meerwaarde kan hebben. Het vraagt ook het soms verder doordenken van de consequenties van bepaalde aanbevelingen en het vooraf bewuster opzoeken van de kritiek die op deze aanbevelingen kan komen. Van het ministerie vraagt het om nog meer openheid en nieuwsgierigheid naar het werk van de Raad, het inruimen van tijd en ruimte voor reflectie aan de hand van de adviezen van de Raad en duidelijke vraagarticulatie, waarbij de vraag ook past bij de rol van de Raad. Om mr. H.D. Tjeenk Willink (30 november 2007) te citeren: *“Waar geen betekenisvolle dialoog tot stand komt tussen colleges en de overheid, verliest het adviesstelsel zijn mogelijkheden om een creatieve bijdrage te leveren en verschaalt het overheidsbeleid.”* We zien daarbij ook dat de samenwerking met het departement prettiger verloopt als het departement in de vroege fase betrokken wordt en regelmatig geïnformeerd wordt over de (inhoudelijke) voortgang. Bovendien is het belangrijk om gedurende een adviestraject actief verwachtingen te delen, vooral wanneer impliciete verwachtingen van het ministerie niet lijken te stroken met keuzes in het adviesproces van de Raad. Wanneer sprake is van een directie-overstijgend adviesthema waarvoor ambtenaren uit verschillende directies betrokken moeten worden, blijkt het ingewikkelder om het departement goed mee te nemen. Een les is dat dit vraagt om meer aandacht vanuit de commissie én dat het iets extra's vergt van het ministerie van VWS, bijvoorbeeld doordat het contact met VWS (ook) op een ander niveau wordt belegd (bijvoorbeeld op DG-niveau).

Impact en doorwerking bij parlement

Om de doorwerking van onze producten in beleid te bevorderen, hebben we de afgelopen raadsperiode ook een grote stap gezet in het vinden van meer aansluiting bij het parlement. Bij de aanbidding van onze adviezen doen we beide Kamers standaard het aanbod om een technische briefing te houden waarin we het advies nader toelichten en vragen kunnen beantwoorden; het is aan het parlement of het daar gebruik van wil maken. Bovendien hebben we sinds 2022 een regulier overleg met de kenniscoördinatoren van de vaste commissie voor VWS en Sociaal Domein van de Tweede Kamer, om beter aan te sluiten bij de behoeften van het parlement en het proces van de Kamercommissie (bijvoorbeeld als het gaat om de planning van commissievergaderingen, debatten en de kennisagenda van de Kamercommissie). Dit contact, alsook de politieke monitoring waar we vanuit de communicatiefunctie extra inzet op hebben gepleegd, levert aangrijpingspunten op om onze adviezen beter te laten landen in het parlement. De Raad hecht daarbij veel waarde aan het op gelijke wijze informeren en betrekken van alle politieke partijen.

Aan de hand van onze politieke monitoring, kunnen we zien dat we de politiek daadwerkelijk beter bereiken dan in de eerste raadsperiode. We hebben een breder bereik als we kijken naar vermeldingen van of verwijzingen naar onze adviezen in publieke debatten en commissiedebatten, naar het aantal technische briefings en naar het aantal keren dat we genoemd worden in partijprogramma's voor verkiezingen. Het is ook goed zichtbaar dat ons bereik over de volle breedte van het politieke spectrum verspreid is (zie bijlage 4).

In de komende periode hoopt de Raad de relaties met het parlement en de Kamercommissie(s) verder te bestendigen en zo bij te dragen aan kennisontwikkeling. Voor de RVS betekent dit dat hij zijn rol als adviesraad niet alleen uitoefent door specifieke adviezen te geven, maar ook door beter aansluiting te zoeken met de kennisagenda van Kamercommissies, en door zich toegankelijk en bereikbaar op te stellen voor het parlement.

Impact en doorwerking bij decentrale overheden

De RVS heeft – conform de wettelijke taak – in deze raadsperiode diverse adviezen geschreven waarin het perspectief van decentrale overheden een grote rol speelt, zoals *Elke regio telt!*, *Op onze gezondheid* en *Van deelbelangen naar gedeeld belang*. We horen ook dat zeker een deel van onze adviezen bruikbaar zijn

¹⁵ [Evaluatie | Over de WRR | WRR](#)

voor mensen die bij decentrale overheden en hun netwerkorganisaties werken. We hebben ook diverse presentaties bij deze partijen gegeven en met elkaar van gedachten gewisseld over de adviezen. Mede naar aanleiding van de vorige evaluatie heeft de RVS in gesprekken ingezet op het verkrijgen van een of meerdere gevraagde adviezen van lokale overheden (Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Netwerk Directeuren Sociaal Domein (NDS)), vanuit de gedachte dat gevraagde adviezen meer gewicht zouden hebben en daarmee meer impact en doorwerking zouden krijgen. De RVS constateert dat dit tot op heden niet is gelukt. We zien dat er centraal minder gewicht hangt aan gevraagd of ongevraagd adviseren. Een les die we daaruit trekken, is dat we onze aandacht vooral moeten richten op het ophalen van vragen die bij decentrale overheden leven waar de RVS zijn waarde aan kan toevoegen, en minder op het verkrijgen van een opdracht voor een gevraagd advies als doel op zichzelf.

Bereik in volksgezondheid, zorg en samenleving

De RVS heeft de ambitie om niet alleen een strategisch adviesorgaan te zijn voor de overheid, maar ook een inspirerende raadgever voor Nederland. Het veld van volksgezondheid, zorg en samenleving is een belangrijke route om tot verandering aan te zetten, juist omdat directe beleidsbeïnvloeding vaak lastiger is. We kunnen constateren dat de RVS zijn bereik in dit veld de afgelopen raadsperiode heeft vergroot. We hebben ingezet op een bredere betrokkenheid bij de totstandkoming van onze adviesproducten (zie paragraaf 4.2), we hebben veel presentaties gegeven bij bijeenkomsten (zie bijlage 2), en veel adviezen zijn positief ontvangen in het veld. Zoals ook de illustratieve adviezen in hoofdstuk 3 laten zien, starten of voeden deze adviesproducten het maatschappelijk debat, stimuleren ze beweging, geven ze erkenning en/of beïnvloeden ze zienswijzen in het veld. Dit bereik onderstreept dat de meerwaarde en de wettelijke taak van de RVS juist ook ligt bij het agenderen van vraagstukken en bij het signaleren van vanuit maatschappelijk oogpunt gewenste wijzigingen in beleid die niet direct in het beleid overgenomen kunnen worden ('steen in de vijver'). De daadwerkelijke beleidsimpact ligt geregeld veel verder aan de horizon. De impact die we hebben is ook niet altijd zichtbaar. We zien en horen geregeld dat gesprekken die we voeren en presentaties die we geven impact hebben, omdat we zienswijzen van mensen veranderen, ogen hebben geopend en zorgen dat onderwerpen op tafel komen en iets in beweging zetten. Geregeld zien we ook gedachtegoed uit RVS-adviezen terug in documenten waarbij geen verwijzing staat naar het RVS-werk. Onze adviezen maken vaak ook deel uit van een grotere verzameling praktijkinzichten en volgtijdelijke rapporten. Het is daarbij niet altijd aanwijsbaar wat de exacte invloed van de RVS is geweest. Tegelijkertijd zien we dat partijen soms selectieve boodschappen uit onze adviezen lichten (cherry picking). Hoewel dit lastig te voorkomen is, blijft het voor de RVS van belang onze adviesboodschappen genuanceerd en gebalanceerd naar buiten te brengen.

Om aan te sluiten bij de samenleving en de toegankelijkheid van onze producten te vergroten, hebben we deze raadsperiode ook ingezet op het vergroten van de toegankelijkheid van producten, bijvoorbeeld in de vorm van infographics. Met onze adviezen proberen we ook bij te dragen aan het zichtbaar maken van de kloof tussen burgers en overheidsbeleid en daarmee te stimuleren dat deze verkleind wordt. Een continue zoektocht in ons werk is wat 'aansluiten bij de samenleving' betekent: halen we vooral geluiden op vanuit de brede samenleving en zorgen we dat onze adviezen relevant zijn voor de burger, of betekent het ook dat onze producten leesbaar moeten zijn voor elke burger en dat iedereen moet weten wie de RVS is? Onze wettelijke taak lijkt op het eerste te duiden, maar in discussies over bereik lopen deze twee opvattingen geregeld door elkaar. De vraag is hoe ver we hierin gaan en wat we waarom willen bereiken. Al reflecterend constateren we zelf dat het vooral noodzakelijk is om als Raad voor Volksgezondheid & Samenleving voor de totstandkoming van adviesproducten breed alle stemmen en perspectieven in de samenleving te horen en op te halen, zodat de adviezen die we geven daarbij aansluiten. We hebben hier de afgelopen raadsperiode veel stappen in gezet (zie paragraaf 4.2), maar kunnen dit nog altijd beter inbedden. Afhankelijk van het onderwerp van advisering is het wat ons betreft daarnaast belangrijk dat een bredere groep mensen, onder wie burgers, onze adviesproducten kunnen begrijpen, zodat zij kunnen reflecteren op wat wij opschrijven, waar nodig voor tegenmacht kunnen zorgen en kunnen bijdragen aan de maatschappelijke discussie. Per adviesproduct moeten we goed afwegen of dit nodig is en waarde toevoegt, omdat de impact hiervan op ons werk groot is (kosten/baten).

4.5 Afsluitende reflectie: gerichte keuzes zijn nodig

De afgelopen 4 jaar stonden in het teken van invulling geven aan het inhoudelijke profiel van de Raad en het vergroten van de zichtbaarheid en impact van adviezen. Daar is – zowel vanuit de Raad als vanuit de staf – met veel energie en toewijding aan gewerkt en dat heeft ook veel opgeleverd. Tegelijkertijd zien we dat er grenzen zijn aan het aantal adviesproducten dat we kunnen uitbrengen in combinatie met hoge ambities op het gebied van impact en doorwerking van adviezen. Zowel voor de buitenwereld als voor de interne organisatie van de Raad is het van belang om in de komende raadsperiode voort te bouwen op de resultaten

uit de vorige raadsperiode, en daarbij oog te hebben voor het maken van bewuste en gerichte keuzes in focus en werkzaamheden. Het gaat niet alleen om keuzes in wat we doen, maar ook om hoe we ons werk doen. Met andere woorden: het is ons doel om de effectiviteit van de RVS als onafhankelijk adviesorgaan te vergroten, in relatie tot zijn belangrijkste stakeholders, zoals het parlement, beleidsministeries, het zorgveld en de samenleving in brede zin. Het is dan ook cruciaal om bewuste keuzes te maken, wetende dat met de gegeven capaciteit niet alles kan. We gaan hier in hoofdstuk 5 verder op in.

5 Vooruitblik raadsperiode 2024-2028

In dit hoofdstuk kijkt de RVS vooruit naar de raadsperiode 2024-2028. We beschrijven de invloed van maatschappelijke ontwikkelingen op ons werk als adviesraad en welke uitdagingen de RVS op basis van deze ontwikkelingen en de zelfevaluatie voorziet. Daarnaast gaan we in op de ambities van de Raad voor de komende raadsperiode. We sluiten af met de vragen die de RVS aan de externe commissie wil meegeven.

5.1 Impact van ontwikkelingen in de samenleving

Als strategische adviesraad gericht op de relatie tussen volksgezondheid en samenleving zal de RVS zich ook de komende jaren moeten verhouden tot ontwikkelingen die zich niet alleen op nationale schaal, maar ook op internationale schaal afspelen. Te denken valt aan de dreiging van pandemieën, de klimaatcrisis, de invloed van geavanceerde technologie op maatschappelijke verhoudingen, wantrouwen in de overheid en fragmentatie in het politieke landschap. Dergelijke ontwikkelingen vormen de context voor de advisering van de RVS en beïnvloeden de agendering en inhoud van RVS-adviezen. In de afgelopen 4 jaar was dit het meest nadrukkelijk het geval bij de coronacrisis, waarbij de Raad verschillende adviesproducten heeft uitgebracht over de maatschappelijke gevolgen van de pandemie.

Naast de invloed van maatschappelijke ontwikkelingen op de inhoud van de advisering van de RVS kunnen de beschreven maatschappelijke ontwikkelingen óók de positie en werkwijzen van de RVS zelf raken. Zo kan het toenemende wantrouwen in de overheid en politiek ook impact hebben op de RVS als 'Haags' adviesorgaan. Het is daarom belangrijk voor de Raad om de verbinding met het professionele veld, burgers en overheidsorganen te behouden en te versterken. Naast het wantrouwen in de overheid wordt het werk van de RVS als strategisch adviesorgaan dat gericht is op de middellange termijn, beïnvloed door het gefragmenteerde politieke landschap en de afnemende ruimte voor fundamentele reflectie op beleidskeuzes in politiek en beleid. De fragmentatie maakt het onderhouden van relaties met Kamerleden bijvoorbeeld lastiger (net als versnelde verkiezingen). Bovendien schuurt het verlangen van beleidsministeries naar RVS-adviezen die aansluiten bij de horizon en richting van bestaand beleid met de wettelijke taak om strategische adviezen te geven voor de middellange termijn. Onafhankelijke adviesorganen zoals de RVS zijn van meerwaarde wanneer zij vanuit een maatschappelijk perspectief en een onafhankelijke blik kunnen adviseren over toekomstige hoofdpogingen van beleid, óók wanneer dit schuurt. De RVS voelt een grote urgentie om ook de komende raadsperiode bij te dragen aan het vinden van duurzame en vernieuwende oplossingsrichtingen en perspectieven voor het werk aan grote maatschappelijke opgaven en de transitie die daarvoor nodig is.

5.2 Uitdagingen voor de komende raadsperiode

Op basis van de ontwikkelingen in de samenleving voorzien we een aantal uitdagingen waar de RVS de komende raadsperiode mee geconfronteerd zal worden. We beschrijven in deze paragraaf de belangrijkste.

Ophalen en vertalen van ontwikkelingen in de samenleving naar passende advisering

Gezien de in paragraaf 5.1 genoemde ontwikkelingen blijft het ook de komende raadsperiode een uitdaging om in de advisering aan te sluiten bij ontwikkelingen in de samenleving. Zo heeft de RVS vanuit zijn focus op de samenleving niet alleen een rol in het zichtbaar maken van het 'afhaken' van een deel van de samenleving (zie bijvoorbeeld het advies *Elke regio telt!*), maar maakt dit 'afhaken' het tegelijkertijd uitdagend om het geluid en de perspectieven van verschillende hoeken uit de samenleving evenwichtig op te halen en te gebruiken in onze adviesproducten. Ditzelfde geldt voor het versplinterde politieke landschap. Het is aan de RVS om manieren te blijven vinden om aansluiting te houden bij de samenleving in de volle breedte. De bredere en meer diverse netwerken VeRS en KennisRing vormen een belangrijke bron van informatie, maar dat is niet voldoende. Het is een blijvende uitdaging om juist ook ongehoorde groepen burgers en professionals bij adviezen te betrekken. Bij het uitbrengen van onze uiteindelijke adviesproducten zullen we steeds goed moeten blijven afwegen of en hoe de adviesproducten breed toegankelijk gemaakt kunnen worden.

Omgaan met verwachtingen van de buitenwereld over wie de RVS is en wat de RVS doet

De taak én ambitie van de RVS is om een inspirerende raadgever te zijn en complexe vraagstukken te agenderen. Daar hoort bij dat de adviezen van de Raad soms taboes benoemen of tegen gevestigde

belangen ingaan. Juist wanneer de adviezen van de Raad tegen de stroom in gaan, is het de uitdaging om te laten zien hoe de Raad tot zijn adviezen en conclusies komt. Zo zullen we naar de buitenwereld meer moeten proberen te verduidelijken welke rol wetenschappelijke inzichten en cijfers, kwalitatieve methoden en ervaringskennis hebben in onze advisering.

De tijd nemen maar ook kunnen inspelen op actuele beleidsdiscussies (tijdig zijn)

De adviezen waarmee de RVS bezig is, zullen niet altijd aansluiten bij de inhoud en het abstractieniveau van actuele beleidsdiscussies. De RVS is immers een strategisch adviescollege voor de langere termijn. Het komt regelmatig voor dat wij een ouder adviesproduct opnieuw onder de aandacht brengen, omdat het jaren later wel in de beleidsrealiteit past. Het is met oog op impact belangrijk om hier tijd voor te blijven vrijmaken. Het is echter ook de taak van de RVS om richting te geven voor de middellange termijn met strategische en conceptuele adviesproducten. Het blijft voor de Raad ook de komende periode een uitdaging om balans te vinden tussen conceptuele en strategische adviezen die vragen om tijd en rust, en meer praktische adviezen die van nut zijn in actuele beleidsdiscussies binnen ministeries, parlement of lokale overheden. Prioritering en het maken van gerichte keuzes tussen wanneer we tijd nemen en wanneer en hoe we inspelen op de actualiteit is noodzakelijk om een te hoge werkdruk bij Raad en staf te voorkomen.

5.3 Ambities

Op basis van de zelfevaluatie heeft de RVS 2 ambities geformuleerd waaraan we de komende raadsperiode in ieder geval willen werken.

Meer gerichte en strategische keuzes maken, met oog op de effectiviteit en waarde van onze advisering

Vanuit de opgedane lessen in deze raadsperiode willen we de komende raadsperiode meer gerichte en strategische keuzes maken in wat we doen en hoe we dat doen om effectiever te worden (doelgroepen nog passender bereiken en daarmee verdere stappen zetten in impact en doorwerking) en de kwaliteit, aanvullende waarde en originaliteit van ons werk te waarborgen (een RVS-advies moet toegevoegde waarde hebben). Dat vraagt om keuzes op verschillende vlakken.

Allereerst is het in het licht van de ambitie om gerichte keuzes te maken in adviestrajecten (inclusief de doorwerking van adviezen) van belang dat er in de omgang met de werkagenda ruimte blijft om in te spelen op onverwachte ontwikkelingen. Dat betekent dus ook dat we er soms voor zullen moeten kiezen om dingen *niet* te doen. In het kader van de ontwikkeling van de nieuwe werkagenda werken we aan de formulering van centrale opgaven die ruimte bieden voor vernieuwende adviezen en onverwachte ontwikkelingen en tegelijkertijd richting geven aan de doorwerking en verdieping van eerdere RVS-adviezen.

Ten tweede willen we verdere stappen zetten met differentiatie en prioritering in onze adviesprocessen. Verder gaan met differentiatie en gelaagdheid betekent dat we naast 'klassieke' adviesrapporten ruimte willen laten voor andere, meer verhalende vormen zoals blogs, factsheets, podcasts, infographics, columns en artikelen. Deze kunnen in aanloop naar – of na afloop van – een advies gepubliceerd worden. Op die manier kunnen we verschillende groepen betrekken bij de totstandkoming van de adviezen, input ophalen en discussie losmaken. Wat betreft prioritering is het van belang te zoeken naar een adviesvorm die past bij het door de Raad beoogde impact van het advies en die uitvoerbaar is gezien de capaciteit van de organisatie. Waar voor agenderende adviezen media-aandacht belangrijk is, zijn er ook adviezen die vooral onder de aandacht moeten worden gebracht bij beleidsmakers of politici. Dit vereist een langdurige betrokkenheid van de commissies bij een advies. Politieke doorwerking vraagt bijvoorbeeld aandacht voor de opbouw van contacten met politici en politieke partijen. En het bij elkaar brengen van verschillende groepen mensen in een dialoog of conferentie om een brede maatschappelijke discussie op gang te brengen vraagt ook om een gerichte aanpak. De Raad heeft dus de ambitie om de relatief brede begrippen 'impact en doorwerking' meer gericht van betekenis te voorzien en hierover nog scherper het gesprek te voeren. De bestaande monitoring van de impact van onze adviezen willen we daarbij gebruiken om te analyseren wat goed en minder goed lijkt te werken en op grond daarvan keuzes te maken.

Om te komen tot een goede prioritering van onze activiteiten is het ten slotte van belang om nog beter te kijken naar de planning van projecten en de benodigde tijd voor doorwerking. Als we voldoende tijd willen creëren voor het uitdragen van onze adviezen, bijvoorbeeld door presentaties te geven, verdiepende gesprekken te voeren en bijeenkomsten te organiseren, betekent dit dat er mogelijk minder tijd is voor het opstarten van nieuwe adviesprojecten. Het is van belang hier als organisatie een bewuste afweging in te maken.

Het maken van gerichte en bewuste afwegingen is een punt waar we ons als Raad verder in willen bekwamen. In het kader van de ontwikkeling van de nieuwe werkagenda voeren we dan ook gesprekken over deze keuzes, in het licht van de bredere profilering van de Raad. Daarnaast is dit een thema waar we ook expliciet advies van de externe commissie over vragen (zie paragraaf 5.4).

Synergie tussen de RVS en de praktijk van beleid en politiek verder vergroten

Op basis van onze zelfreflectie is een tweede belangrijke ambitie in de komende raadsperiode om de synergie tussen onze advisering en de praktijk van beleid en politiek te vergroten (zie paragraaf 4.4, zelfreflectie) met behoud van onze onafhankelijke rol.

Ten eerste vraagt deze ambitie om het vergroten van onderling begrip tussen beleidsministeries en de RVS over elkaars perspectieven en rol. Deze rollen en perspectieven verschillen logischerwijs, en het is de uitdaging om deze verschillen productief te maken. Dat begint volgens de RVS bij het werken aan meer onderling begrip. Het creëren van meer onderling begrip kan enerzijds bijdragen aan betere vraagarticulatie bij ministeries en anderzijds aan adviesproducten vanuit de RVS die meer bruikbaar zijn voor beleidsmakers. Voor de RVS is het de kunst om in zijn adviezen manieren te vinden om adviezen die zijn georiënteerd op de middellange termijn nog wat meer naar de korte termijn te redeneren en de consequenties van adviezen voor de kortere termijn nog wat meer te doordenken, met erkenning van de complexiteit van de huidige beleidspraktijk. In de afgelopen jaren heeft de RVS in verschillende adviezen opgeroepen tot grote (beleidsmatige)verandering, bijvoorbeeld op het gebied van preventie, gezondheidsbevordering en borging van de toegankelijkheid van zorg en ondersteuning. In de komende periode heeft de Raad de ambitie om deze thema's verder te verdiepen en daarmee de synergie tussen RVS-adviezen en de complexiteit van beleid te vergroten. Randvoorwaardelijk blijft echter wel dat er vanuit beleid en politiek meer ruimte ontstaat voor reflectie en voor de omarming van het ongemak dat gepaard kan gaan met het middellangetermijnperspectief dat de RVS schetst, juist wanneer het afwijkt van de huidige beleidslijnen.

Ten tweede willen we het contact met de vaste commissie voor VWS van de Tweede Kamer blijven onderhouden en benutten. Daarnaast wil de Raad mogelijkheden verkennen om regulier contact te onderhouden met vaste Kamercommissies van de andere voor de RVS-taak relevante ministeries (denk aan de vaste commissie voor SZW). Op die manier kunnen we vragen uit het parlement ophalen en inspelen op actuele beleidsdiscussies. Om dit goed uit te voeren zal de RVS inzetten op het vergroten van zijn kennis over politiek door systematischer politieke ontwikkelingen bij te houden en daar intern het gesprek over te voeren. Ook hier is een gerichte afweging met het oog op de balans tussen ambitie en capaciteit van belang (gerichter en strategisch kiezen wat we doen).

Ten derde hebben we de ambitie om de relaties met andere voor de RVS relevante ministeries, zoals BZK en SZW, verder te verstevigen. In de afgelopen jaren hebben we gemerkt dat RVS-adviezen oproepen tot interdepartementale afstemming. Het ministerie van VWS kan de RVS benutten bij het agenderen van en adviseren over maatschappelijke thema's die buiten het beleidsterrein van VWS liggen, maar wel een grote invloed hebben op de volksgezondheid, zoals sociale zekerheid, wonen en onderwijs.

Ten slotte hebben we de ambitie om onze relatie met decentrale overheden te verstevigen en verder productief te maken. Door zijn reeds opgebouwde relatie met GGD'en, gemeenten en hun netwerkorganisaties te benutten en verder te verstevigen, wil de Raad gedurende de raadsperiode nog meer proactief vragen ophalen bij decentrale overheden en verdere stappen zetten in de doorwerking van adviezen bij deze overheden. Ook hier zal de Raad gericht en bewust moeten kiezen op welke manieren en via welke contacten de RVS en decentrale overheden elkaar het beste kunnen vinden.

5.4 Ten geleide voor de externe commissie

De RVS gebruikt deze zelfevaluatie als handvat bij zijn doorontwikkeling en bij de ontwikkeling van de nieuwe werkagenda voor 2024-2028. De RVS wil zijn zelfevaluatie graag bevestigen, verrijken en aanvullen middels de evaluatie van de externe commissie. De RVS biedt zijn zelfevaluatie daartoe aan als achtergronddocument en startpunt voor de externe commissie. Als kader voor de evaluatie stelt de Raad de volgende algemene vragen aan de externe commissie:

1. Hoe heeft de RVS volgens de commissie de afgelopen raadsperiode gefunctioneerd, mede gezien zijn eigen ambities (i.e., de werkagenda) en zijn wettelijke taak?

2. Hoe kijkt de commissie naar de wijze waarop de RVS de aanbevelingen van de vorige evaluatiecommissie heeft opgepakt?
3. Welke aandachtspunten ziet de commissie voor de RVS en zijn werk in de komende raadsperiode?

Daarnaast zou de RVS graag advies/input van de externe commissie willen over de volgende, deels aan elkaar gerelateerde, vragen/aandachtspunten die bij de RVS leven:

4. Positionering en type adviezen: We hebben de afgelopen 4 jaar gekozen voor de '&' en voor een bepaalde stijl van adviseren. Hoe oordeelt de commissie hierover? Wat zou de commissie ons adviseren voor de komende periode?
5. De RVS wil de komende raadsperiode meer gerichte en strategische keuzes maken, met het oog op de effectiviteit en toegevoegde waarde van onze advisering en gegeven onze capaciteit. Welke richting en aandachtspunten zou de externe commissie ons daarbij willen meegeven?
6. De RVS wil de synergie tussen het werk van de Raad en de praktijk van beleid en politiek verder vergroten. Wat zijn volgens de externe commissie de belangrijkste aangrijpingspunten voor de RVS, de beleidsministeries, de lokale overheden en de politiek om dit te bereiken?

Bijlage 1. Aanbevelingen commissie- Van der Schoot (evaluatie 2015-2018)

Aanbeveling commissie	Samenvatting ingezette actie
Werkterrein en ambitie	
1. Zorg voor een inhoudelijke focus. De commissie adviseert de Raad zich te richten op het thema volksgezondheid: de relatie tussen samenleven en (de organisatie van) zorg en gezondheid.	In lijn met deze aanbeveling, alsook met de in de Memorie van Toelichting beschreven wens voor meer samenhangende, integrale advisering heeft de RVS gekozen voor de inhoudelijke focus op de '&' in de werkagenda 2020-2024 en het missiestatement 'De Raad voor Volksgezondheid & Samenleving inspireert en adviseert over hoe we morgen kunnen leven & zorgen' geformuleerd.
2. Communiqueer actief wat het unieke profiel van de RVS is: een onafhankelijke adviesraad op het terrein van de volksgezondheid in relatie tot samenlevingsvraagstukken, met gezag in het zorgveld en het openbaar bestuur.	De RVS heeft de werkagenda en het missiestatement ingezet als middel om duidelijker te communiceren wat het profiel van de RVS is. Deze zijn ook gebruikt tijdens bijvoorbeeld keynotes en op de website. Het missiestatement staat op de binnenflap van de adviesproducten.
3. Verken de mogelijkheden om ook breder uit het veld, bijvoorbeeld van gemeenten, adviesaanvragen te ontvangen.	Volgens de wet kan de RVS officiële adviesaanvragen ontvangen van ministers en parlement. Gedurende de raadsperiode zijn wel pogingen gedaan om verzoeken voor adviezen vanuit de VNG te verkrijgen, maar dit is niet gelukt. Wel heeft de RVS in diverse adviezen aandacht besteed aan het decentrale overheidsperspectief en de rollen van decentrale overheden in maatschappelijke vraagstukken. In de komende raadsperiode gaat de RVS verder werken aan betere landing bij decentrale overheden en het intensiveren van contacten met andere samenwerkingsverbanden van gemeenten om hun vragen op te halen.
Totstandkoming van het werkprogramma	
4. Laat zien hoe het werkprogramma tot stand komt en communiceer hier ook helder over. Op dit moment is het nog onduidelijk voor veel mensen hoe de RVS tot zijn werkprogramma komt en op basis waarvan een afweging gemaakt wordt tussen verschillende onderwerpen.	In de werkagenda 2020-2024 is uitgebreid beschreven hoe het werkprogramma tot stand is gekomen en wie hierbij betrokken is geweest. Ook in de actualisatie van de werkagenda is dit beschreven.
5. Probeer te bevorderen dat jaarlijks minimaal één tot drie adviesaanvragen worden gedaan vanuit het nationale bestuur. Het organiseren van regelmatig (in)formeel overleg met de ambtelijke top van VWS leidt mogelijk tot aanknopingspunten en adviesonderwerpen.	In de periode 2019-2023 zijn 8 adviesaanvragen ontvangen vanuit het nationale bestuur, waarvan 1 adviesaanvraag vanuit de Tweede Kamer. Er is veel tijd en energie besteed aan het verbeteren van de relatie met het ministerie van VWS. De RVS merkt dat dit heeft geholpen bij het verkrijgen van meer adviesaanvragen en betere en snellere kabinetsreacties op adviesproducten.
6. Zorg voor een dynamische werkagenda die zowel ruimte biedt voor thema's die betrekking hebben op zowel mogelijke ontwikkelingen (lange	In de werkagenda met een looptijd van 4 jaar is gewerkt met 5 ruime themalijnen, gekoppeld aan 5 maatschappelijke opgaven. De werkagenda bevatte beoogde projecten voor de eerste paar jaar. Door zowel de ruim geformuleerde

termijn processen) als actuele ontwikkelingen waar advies over nodig is.	thema's als de actualisatie van de werkagenda in 2022 was het mogelijk om extra projecten over actuele ontwikkelingen toe te voegen. Het aantal beschreven projecten in de werkagenda en actualisatie daarvan lag wel vrij hoog. Het grootste deel daarvan is uitgevoerd, extra onderwerpen/adviezen kwamen daar bovenop. In combinatie met de grotere ambitie van de Raad op impact en doorwerking zorgde dit voor een hoge werkdruk.
Werkwijzen	
7. Maak van adviezen maatwerk. Bepaal van tevoren expliciet de samenhang tussen doel, doelgroep, timing en vorm en communicatie rondom het advies.	Er is deze raadsperiode veel aandacht gegaan naar strategische communicatie. Daarbij zijn veel stappen gemaakt in het bewust nadenken over doel, doelgroep, timing, vorm en communicatie, en als gevolg daarvan is een variëteit aan producten tot stand gekomen. De RVS wil hier in de komende raadsperiode verdere stappen in zetten.
8. Betrek beleidsministeries systematischer gedurende de advisering om onbegrip en daarmee beperkte doorwerking van adviezen te voorkomen. Bepaal daarbij wel randvoorwaarden om de onafhankelijke positie van de Raad te waarborgen.	Contacten met het ministerie van VWS zijn op zowel topniveau als stafniveau geïntensiveerd. Dit heeft geleid tot betere landing van verschillende adviezen en meer waardering voor het werk van de RVS. Het is nog wel persoons- en adviesafhankelijk. Een aandachtspunt voor de RVS in de komende raadsperiode is balans houden tussen aansluiten bij huidig overheidsbeleid en doen van concrete aanbevelingen (beleidsrelevante adviezen) versus de strategisch agenderende en richtinggevende functie van de RVS, vanuit een onafhankelijke positie. Er zijn relaties opgebouwd met de ministeries van SZW en BZK.
9. Intensiveer samenwerking met andere adviesraden en partijen in een vroegtijdig stadium en verken de mogelijkheid om meer gecombineerde adviezen te geven.	De RVS heeft in deze raadsperiode met diverse adviesraden en planbureaus gezamenlijke adviezen uitgebracht.
Herkenbaarheid en doorwerking RVS-producten	
10. Zorg voor een afgebakend palet aan adviesvormen en producten waaraan de RVS herkend kan worden. Een evaluatie van de in de eerste raadsperiode gebruikte adviezen kan helpen bij het maken van keuzes.	Kernproducten van de RVS waren en zijn: adviezen, briefadviezen en essays. Daaromheen hebben we geëxperimenteerd met diverse andere productvormen die beter bij het beoogde doel of doelgroep zouden kunnen passen.
11. Denk bij het schrijven van adviezen vanuit het beoogde effect dat een advies moet hebben en zorg voor daarop afgestemde werkwijzen en een acceptatiestrategie.	Er is veel aandacht gegaan naar strategische communicatie. Daarbij zijn stappen gemaakt in het bewust nadenken over het beoogde effect van het advies en hoe de gewenste doorwerking gestimuleerd kan worden. De RVS wil hier de komende raadsperiode verdere stappen in maken.
12. Geef als Raad rekenschap van wat er moet gebeuren om adviezen in de praktijk te implementeren en neem dit, als dat gepast is, mee in de adviezen.	Dit is, afhankelijk van het type advies, wel een punt van aandacht geweest in adviestrajecten. In zowel reflectie van de Raad zelf als in geluiden van ontvangende partijen komt terug dat de Raad aan het doordenken van het 'hoe' in de komende raadsperiode nog meer aandacht mag besteden. Hierbij is het belangrijk om op te letten dat de RVS niet op de stoel van de beleidsmaker gaat zitten.

Bijlage 2. Overzicht publicaties 2019-2023

Onderstaand een overzicht van de publicaties in de periode 2019-2023; dit betreft een detaillering van de tabel met aantallen publicaties in hoofdstuk 2. Alleen openbare adviezen, essays, verkenningen en achtergrondstudies zijn hierin meegenomen. Spin-offs van deze adviestrajecten, zoals boekhoofdstukken, blogs en presentaties, zijn hier niet opgenomen.

Verschillen in de samenleving

Datum publicatie	Titel publicatie	Type publicatie	Aantal downloads tussen 1/2/2022 en 1/11/2023**	Overig
20/04/2020	Herstel begint met een huis	Advies	409	
03/10/2020	Gezondheidsverschillen voorbij *	Essay	509	
07/04/2021	Gezichten van een onzeker bestaan	Verhalenboek	2233	+ Factsheets en video's
20/04/2022	Van schuld naar schone lei	Advies	2488	
23/05/2022	Jongeren en het zorgen voor hun morgen	Essaybundel	681	Samenwerking met 13 andere adviesraden
04/10/2022	Passende zorg is inclusieve zorg	Essay	1515	
15/12/2022	(On)verschillig?	Eindejaarspublicatie	393	Eindejaarsbundel
Februari 2024	Van overleven naar bloeien	Advies		Onderdeel van 'Gezichten'-traject

* Online publicatie, hierdoor zal het aantal downloads lager uitvallen.

** Vanwege een overstap van de statistiekenwebsite waarvan het rijk gebruikmaakt is het aantal downloads bekend vanaf 1/2/2022. Adviezen die in samenwerking met andere partijen zijn gemaakt, hebben incomplete downloadcijfers, omdat het product op meerdere websites is gehost.

20/04/2020 Herstel begint met een huis

Het laatste decennium is het aantal daklozen in Nederland ruim verdubbeld. Naast persoonlijk leed brengt dat ook grote maatschappelijke gevolgen met zich mee. Dit wordt in de huidige coronacrisis eens te meer duidelijk. Wie geen huis heeft wordt eerder ziek, en vormt daarmee ook een risico voor anderen. Met dit advies presenteert de Raad vanuit het recht op huisvesting een structureel andere aanpak van dakloosheid. Een plek om te wonen staat aan de basis van elk passend hulpverleningstraject, oftewel: herstel begint bij een huis.

03/10/2020 Gezondheidsverschillen voorbij

We leven met z'n allen langer dan ooit in goede gezondheid. En we zijn steeds beter in staat ziekte te diagnosticeren en te behandelen, ook als het om hoog-complexe zorg gaat. Maar tegelijkertijd kent onze samenleving grote verschillen in gezondheid. Die verschillen zijn de afgelopen decennia eerder groter dan kleiner geworden, zowel in Nederland als in andere westerse landen. Deze verschillen worden aangeduid met 'sociaaleconomische gezondheidsverschillen'. De Raad stelt in dit essay dat het huidige nationale beleid te eenzijdig focust op het individu. Aanvullend daaraan is een bredere blik nodig om gezondheidsverschillen en daarmee samenhangende achterstanden daadwerkelijk te verkleinen.

07/04/2021 Gezichten van een onzeker bestaan

Bestaansonzekerheid is schadelijk, voor het individu én de samenleving. In het verhalenboek Gezichten van

een onzeker bestaan laat de RVS zich meenemen door 15 mensen in hun jarenlange bestaan in onzekerheid. De verhalen laten zien wat bestaansonzekerheid met mens en gezondheid doet en hoe moeizaam de weg hieruit in Nederland is.

20/04/2022 Van schuld naar schone lei

Problematische schulden zijn een individueel én een maatschappelijk probleem: een probleem dat met de huidige stijging van de prijzen voor energie en levensmiddelen snel groter dreigt te worden. Voor het voorkómen van risicovolle en problematische schulden is snel nieuw beleid nodig dat de bestaanszekerheid van mensen centraal stelt.

23/05/2022 Jongeren en het zorgen voor hun morgen

Jongeren maken zich zorgen over hun toekomst. 14 adviesraden voor regering en het parlement werkten samen aan een inspiratiebundel van artikelen. Daarin roepen we de samenleving en de politiek op om te zorgen dat de huidige én toekomstige jonge generaties een hoopvolle toekomst tegemoet gaan. Voor een toekomst met perspectief moeten jongeren een stem krijgen in het politieke debat en mee kunnen bouwen aan beleid, ook op lange termijn.

04/10/2022 Passende zorg is inclusieve zorg

Iedereen in Nederland heeft recht op passende zorg en ondersteuning, maar de werkelijkheid is anders. Binnen de zorgsector is te weinig aandacht voor verschillen tussen mensen zoals lichamelijke en psychische vermogens, culturele achtergrond en sekse. Dit verkleint de kansen van mensen op passende zorg. De Nederlandse samenleving wordt bovendien steeds diverser. Dit heeft gevolgen voor de zorgvraag en zorgt voor nieuwe vormen van kwetsbaarheid. Bovendien is er in de dagelijkse praktijk van de zorg sprake van discriminatie en uitsluiting. De dubbele opdracht van verschil erkennen en ongelijkheid bestrijden stelt de samenleving en de zorg voor een grote opgave.

15/12/2022 (On)verschillig?

Racisme en discriminatie in de zorg en ondersteuning is een thema waar we niet (on)verschillig over kunnen blijven: 1 op de 5 zorgverleners ondervindt discriminatie. Dat leidt niet alleen tot verminderd werkplezier of gevoelens van frustratie, maar is zelfs een reden voor zorgverleners om de sector te verlaten. Dat is extra pijnlijk in de context van oplopende personeelstekorten. Desondanks lijkt het in de praktijk lastig om racisme en discriminatie aan te pakken. Zo kan het tegengaan van discriminatie schuren met de zorgplicht van zorgorganisaties en hebben veel organisaties geen of onvoldoende mechanismen voor het inzichtelijk maken en tegengaan van discriminatie op de werkvloer.

Februari 2024: Van overleven naar bloeien

Een aankomend advies over bestaanszekerheid.

Gezonde en sociale leefomgeving

Datum Publicatie	Titel publicatie	Type publicatie	Aantal downloads tussen 1/2/2022 en 1/11/2023**	Overig
07/04/2021	Een eerlijke kans op gezond leven	Advies	870	
19/07/2021	Ruimte maken voor ontmoeting *	Advies	469	Vervolg op verkenning Samen met CRa
16/01/2023	De digitale leefomgeving: #GeenPaniek *	Essay	199	
27/03/2023	Elke regio telt!	Advies	846	Samen met Rli en ROB

* Online publicatie, hierdoor zal het aantal downloads lager uitvallen.

** Vanwege een overstap van de statistiekenwebsite waarvan het rijk gebruikmaakt is het aantal downloads bekend vanaf 1/2/2022. Adviezen die in samenwerking met andere partijen zijn gemaakt, hebben incomplete downloadcijfers, omdat het product op meerdere websites is gehost.

07/04/2021 Een eerlijke kans op gezond leven

Gezondheidsachterstanden van groepen Nederlanders hangen vaak samen met maatschappelijke problemen die langere tijd duren en elkaar kunnen versterken. Denk aan werkloosheid, een laag inkomen, schulden, een ongezonde leefomgeving en een gebrek aan sociale relaties. De wijk waar je geboren en getogen bent, maakt ook verschil. Steeds meer regionale en lokale programma's proberen door de aanpak van deze problemen hardnekkige gezondheidsachterstanden tegen te gaan en lopen daarbij tegen obstakels aan.

19/07/2021 Ruimte maken voor ontmoeting

Dit gezamenlijke advies van de RVS en het College van Rijksadviseurs (CRa) gaat over het belang van een sociale leefomgeving in buurten en dorpen. Het is wat ons betreft een van de lessen van de coronapandemie: we zijn de waarde gaan zien van onze directe woonomgeving voor ons welzijn, als plek waar je je thuis voelt, rustig een ommetje kunt maken, even kunt sporten en buurtgenoten kunt ontmoeten. Een buurt, met andere woorden, die de voorwaarden schept voor een gezond en sociaal leven.

16/01/2023 De digitale leefomgeving: #GeenPaniek

Over hoe groot de invloed van 'online zijn' op de mentale en fysieke gezondheid van jongeren is, wordt verschillend gedacht. Het zorgt bij vlagen voor een heftig debat. In het essay #GeenPaniek: Gezondheid, jongeren en hun digitale omgeving brengen we de voor- en nadelen in kaart van de online kant van het leven van jongeren. Met als oproep: vermijd een overspannen debat en houd oog voor de positieve, sociale kanten van het online leven.

27/03/2023 Elke regio telt!

Regio's in Nederland verschillen aanzienlijk van elkaar. Verschillen in bijvoorbeeld landschap en regionale cultuur geven Nederland karakter, maar veel andere verschillen tussen regio's zijn onwenselijk. Het tegengaan hiervan vergt stevige veranderingen in het rijksbeleid.

Grenzen aan genezen en verbeteren

Datum publicatie	Titel publicatie	Type publicatie	Aantal downloads tussen 1/2/2022 en 1/11/2023**	Overig
14/10/2020	Hoor mij nou!	Advies	365	Gevraagd advies VWS
27/05/2021	Stervelingen - Beter samenleven met de dood - Podcastserie	Podcastserie		
09/12/2021	Stervelingen – Beter samenleven met de dood	Inspiratieadvies	715	Vervolg op podcastserie
09/03/2022	Leven met het einde in zicht	Advies	1265	Tweeluik met <i>Stervelingen</i>
06/07/2022	(Maat)werk bij langdurige klachten na covid	Advies	462	

** Vanwege een overstap van de statistiekenwebsite waarvan het rijk gebruikmaakt is het aantal downloads bekend vanaf 1/2/2022. Adviezen die in samenwerking met andere partijen zijn gemaakt, hebben incomplete downloadcijfers, omdat het product op meerdere websites is gehost.

14/10/2020 Hoor mij nou!

Wat goede zorg is, is afhankelijk van de behoeften en omstandigheden van de unieke patiënt. De voorkeuren en context van de patiënt moeten daarom leidend zijn in het besluitvormingsproces met de arts. In dit advies beantwoordt de RVS de vraag die het ministerie van VWS in februari 2020 stelde: Wat is er nodig om – in geval van een complexe zorgvraag – te komen tot een uitkomstgericht besluitvormingsproces, dat uitgaat van wat daadwerkelijk belangrijk is voor de desbetreffende patiënt? Bij complexe zorgvragen gaat het om vragen naar lichamelijke, sociaalmaatschappelijke én psychische zorg.

09/12/2021 Stervelingen – Beter samenleven met de dood

De Raad onderzoekt in dit inspiratieadvies of en hoe we beter kunnen samenleven met de dood waar dat nu problemen oplevert. Dat is zeker niet alleen een opdracht voor beleidsmakers. In dit advies stellen we de vraag hoe we elkaar als samenleving beter kunnen ondersteunen bij sterven en rouwen. Het inspiratieadvies is een vervolg op de eerder in het jaar uitgebrachte podcastserie Stervelingen, waarin we verschillende mensen aan het woord lieten die op een indringende manier met de dood te maken hebben, om zo ons samenleven met de dood te onderzoeken. Deze podcastserie vormde een opmaat naar het inspiratieadvies. Met de podcast en dit advies mengen we ons niet in de abstracte benaderingen van de dood, zoals vaak in publiek debat gebeurt, maar vertrekken we vanuit het idee dat sterven en rouwen geleefde, belichaamde en concrete gebeurtenissen voor mensen zijn.

09/03/2022 Leven met het einde in zicht

Dit advies gaat over het belang van passende zorg en ondersteuning voor mensen voor wie de dood door ziekte of toenemende kwetsbaarheid in zicht komt, zonder dat duidelijk is wanneer deze zal volgen. Het is daarbij niet altijd wenselijk dat het medische perspectief zo lang en zo vanzelfsprekend centraal staat.

06/07/2022 (Maat)werk bij langdurige klachten na covid

Er moet ruimhartig worden omgegaan met werkenden met langdurige klachten na covid, en in het bijzonder met zorgpersoneel dat in de frontlinie heeft gestaan gedurende de pandemie. Dit maatwerk is nodig om deze groep te erkennen, te steunen en te behouden op de arbeidsmarkt.

Zorgen in een krappe arbeidsmarkt

Enkele publicaties die nog vanuit de vorige werkagenda zijn geschreven, maar in deze evaluatieperiode zijn gepubliceerd (2019), worden in doorwerkingsactiviteiten bij de RVS onder het thema arbeidsmarkt geschaard. Zoals *Blijk van vertrouwen* en *De B van Bekwaam*. Om overzichtelijk te houden welke adviesproducten vanuit de huidige werkagenda tot stand zijn gekomen en welke vanuit de vorige werkagenda, zijn deze adviezen in deze bijlage verderop in dit overzicht ondergebracht onder het kopje '2019'.

Datum publicatie	Titel publicatie	Type publicatie	Aantal downloads tussen 1/2/2022 en 1/11/2023**	Overig
10/11/2020	Applaus is niet genoeg	Advies	566	Gevraagd advies VWS
19/05/2022	Anders leven en zorgen	Advies	5802	
19/05/2022	Rapportage Co-Creatie onderzoek	Bijlage bij publicatie	1077	Bijlage bij <i>Anders leven en zorgen</i>
10/10/2023	Is dit wel verantwoord?	Advies	1595	Gevraagd advies, vervolg op <i>Blijk van vertrouwen</i>
10/10/2023	Essay Kwaliteitsdenken in de zorg	Bijlage	505	Bijlage bij <i>Is dit wel verantwoord?</i>

** Vanwege een overstap van de statistiekenwebsite waarvan het rijk gebruikmaakt is het aantal downloads bekend vanaf 1/2/2022. Adviezen die in samenwerking met andere partijen zijn gemaakt, hebben incomplete downloadcijfers, omdat het product op meerdere websites is gehost.

10/11/2020 Applaus is niet genoeg

In dit advies heeft de RVS onderzocht wat ervoor nodig is om te zorgen dat zorgverleners hun werk goed kunnen en blijven doen. Op basis hiervan doet de RVS aanbevelingen om knelpunten die bijdragen aan de uitstroom van zorgverleners te verhelpen.

19/05/2022 Anders leven en zorgen

Door een stijgende zorgvraag door vergrijzing en toenemende personeelstekorten rust er een steeds zwaardere verantwoordelijkheid op iedereen die zorg verleent. Voor betaalde krachten, vrijwilligers en naasten is daarom een fundamentele omslag nodig in de organisatie van de zorg. De Raad pleit voor een andere verdeling van verantwoordelijkheden.

10/10/2023 Is dit wel verantwoord?

In de zorg werkt de huidige manier van verantwoorden al een tijd niet meer. Toch laat verbetering hiervan lang op zich wachten. In dit advies identificeert de Raad blijvende problemen bij de huidige verantwoordingspraktijk en adviseren wij een paradigmashift in verantwoorden.

Schurende stelsels

Datum publicatie	Titel publicatie	Type publicatie	Aantal downloads tussen 1/2/2022 en 1/11/2023**	Overig
17/06/2020	Acute zorg: van deelbelangen naar gedeeld belang	Advies	219	Gevraagd advies vanuit Tweede Kamer
25/04/2021	Het vaccinatiestelsel in Nederland nader verkend	Advies	388	Gevraagd advies VWS
20/04/2021	Samen verder	Notitie	86	Samen met NZa, IGJ, Kinderombudsman en de Nationale ombudsman
21/06/2021	Opnieuw akkoord?	Advies	323	
13/12/2021	Machtige mensbeelden	Eindejaarsbundel	1265	
02/03/2022	Samen verder – vervolgrapportage	Vervolgrapportage	256	Vervolg op <i>Samen verder</i>
04/03/2022	Grenzeloos samenwerken?	Advies	3028	
27/06/2022	De kunst van het innoveren	Advies	2054	
20/10/2022	De regio als redding? *	Essay	1488	
20/10/2022	Achtergrondstudie huidige regionaliseringstendens	Bijlage	176	Bijlage bij <i>De regio als redding?</i>
20/10/2022	Achtergrondstudie over de casus van regionalisering in de jeugdhulp	Bijlage	136	Bijlage bij <i>De regio als redding?</i>
20/10/2022	Achtergrondstudie internationale context	Bijlage	85	Bijlage bij <i>De regio als redding?</i>
20/10/2022	Achtergrondstudie Regionalisering in historisch perspectief	Bijlage	15	Bijlage bij <i>De regio als redding?</i>
03/04/2023	De basis op orde	Advies	4917	Gevraagd advies VWS
18/04/2023	Op onze gezondheid	Advies	3441	
18/04/2023	Internationale vergelijking, Aletta Jacobs School of Public Health	Bijlage	330	Bijlage bij <i>Op onze gezondheid</i>
20/06/2023	Met de stroom mee	Advies	6831	
04/12/2023	Kinderen uit de knel	Advies		Gevraagd advies VWS

* Online publicatie, hierdoor zal het aantal downloads lager uitvallen.

** Vanwege een overstap van de statistiekenwebsite waarvan het rijk gebruikmaakt is het aantal downloads bekend vanaf 1/2/2022. Adviezen die in samenwerking met andere partijen zijn gemaakt, hebben incomplete downloadcijfers, omdat het product op meerdere websites is gehost.

17/06/2020 Acute zorg: van deelbelangen naar gedeeld belang

De toegankelijkheid van acute zorg staat steeds meer onder druk door stijgende eisen aan kwaliteit en strakke financiële kaders. Verstedelijking, vergrijzing en het oplopende personeelstekort voeren de druk

verder op. Ook de coronapandemie heeft laten zien dat de toegankelijkheid van acute zorg in het geding is. De vraag over de regie voor toegankelijke acute zorg is alleen maar belangrijker geworden.

25/04/2021 Het vaccinatiestelsel in Nederland nader verkend

De Raad heeft een verkenning uitgevoerd naar het Nederlandse vaccinatiestelsel. Binnen het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) is de vaccinatiegraad hoog, wat zorgt voor een aanzienlijke gezondheidswinst. Hoewel de term 'vaccinatiestelsel' suggereert dat er sprake is van een doelmatig geordend samenhangend geheel, is er eerder sprake van een lappendeken dan van een stelsel. In deze verkenning identificeert de Raad de knelpunten en geeft denkrichtingen voor oplossingen.

20/04/2021 Samen verder

In deze notitie, een gezamenlijke analyse, richten we ons op kinderen en hun gezinnen met complexe problematiek. In totaal ontvangen zo'n 400.000 kinderen (ongeveer 10% van alle kinderen) per jaar een vorm van jeugdhulp. Daarbinnen is er een beperkte groep waarvoor de problemen complex zijn. Wat is ons perspectief op de vragen en problemen van deze kinderen en gezinnen? We noemen 2 belangrijke uitgangspunten, mede ontleend aan het Kinderrechtenverdrag.

21/06/2021 Opnieuw akkoord?

Sinds 2012 sluit de minister van VWS op het terrein van de curatieve zorg hoofdlijnenakkoorden met vertegenwoordigers van zorgaanbieders, zorgverleners, zorgverzekeraars, gemeenten en patiënten. In die akkoorden maken partijen afspraken over de maximaal toegestane financiële groei en over inhoudelijke onderwerpen. Aanvankelijk bestonden de hoofdlijnenakkoorden vooral uit afspraken over het beheersen van de zorguitgaven. In de latere hoofdlijnenakkoorden staan ook steeds meer inhoudelijke afspraken.

13/12/2021 Machtige mensbeelden

Waar mensbeelden een grote rol kunnen spelen: bij politieke en beleidsmatige keuzes in de Nederlandse verzorgingsstaat. Zo is de bijstand als vangnet tegen armoede tot stand gekomen, voortgekomen uit de politieke overtuiging dat het hebben van een bestaansminimum niet langer op liefdadigheid gebaseerd mocht zijn. Of een recenter voorbeeld: politieke keuzes over het voorzieningenaanbod in de zorg voor ouderen gaan uit van de aannahme dat zo lang mogelijk thuis blijven wonen een waardig bestaan ten goede komt.

04/03/2022 Grenzeloos samenwerken?

De RVS heeft aan de hand van concrete casuïstiek onderzocht hoe de wettelijke stelsels van zorg en ondersteuning aangepast kunnen worden om domeinoverstijgende samenwerking beter mogelijk te maken. De Raad doet daartoe verschillende aanbevelingen.

27/06/2022 De kunst van het innoveren

Het Nederlandse innovatiebeleid voor zorg en sociaal domein is dringend aan herziening toe. Personeelstekorten, gezondheidsverschillen en milieubelastende zorgorganisaties: de uitdagingen in de zorg en het sociaal domein zijn enorm. Dit vraagt om beleid dat maatschappelijke opgaven centraal stelt.

20/10/2022 De regio als redding?

Sinds enkele jaren lijkt regionaal werken steeds meer dé manier om opgaven aan te pakken op het gebied van gezondheid, zorg en ondersteuning. Of het nu gaat om verkiezingsprogramma's van politieke partijen of visiedocumenten van veldpartijen, of recent het Integraal Zorgakkoord en plannen voor het opzetten van een 'regionale preventie infrastructuur': de regio lijkt hét centrale ankerpunt. De RVS roept op tot een meer bedachtzame inzet van de regio. Dat vraagt om een scherper politiek en maatschappelijk gesprek over de beloften van de regio. En over de keerzijden en de wenselijkheid van regionaal werken.

03/04/2023 De basis op orde

Een sterke, goed functionerende eerstelijnszorg is van groot belang voor de samenleving. Echter, een aantal essentiële waarden en functies van eerstelijnszorg staan momenteel onder druk. De Raad vindt dit zorgelijk en stelt dat anders kijken naar en anders organiseren van eerstelijnszorg noodzakelijk en urgent is.

18/04/2023 Op onze gezondheid

De volksgezondheid staat onder druk. Nederland heeft zijn koppositie in de EU wat betreft de gemiddelde levensverwachting ruimschoots verloren. Volgens de Raad moeten de sociale determinanten van gezondheid – zoals wonen, werk, inkomen, onderwijs, leefomgeving – centraal staan in de zorg voor de

volksgezondheid, ofwel publieke gezondheidszorg. In dit advies doet de Raad aanbevelingen om een stevig fundament van publieke gezondheidszorg te verwezenlijken.

20/06/2023 Met de stroom mee

Binnen het huidige zorgstelsel krijgen burgers niet de juiste zorg en ondersteuning aangeboden. In dit advies beantwoordt de Raad de vraag welke aanpassingen in het zorgstelsel nodig zijn om het stelsel duurzaam en adaptief te maken.

04/12/2023 Kinderen uit de knel

Om kinderen gezond en veilig te kunnen laten opgroeien, moeten we meer én expliciet oog hebben voor de belangen van kinderen. In dit advies stelt de Raad dat dit geen zaak is van professionals in het jeugd domein alléén. Oog hebben voor belangen van kinderen in levensdomeinen van ouders én sterke sociale netwerken zijn cruciaal om problemen bij kinderen te voorkomen.

Overig periode werkagenda 2020-2024

Datum publicatie	Titel publicatie	Type publicatie	Aantal downloads tussen 1/2/2022 en 1/11/2023**	Overig
03/05/2020	(Samen)leven is meer dan overleven	Essay	145	
27/08/2020	Zorg op afstand dichterbij? Digitale zorg na de coronacrisis	Advies	295	Gevraagd advies VWS
01/10/2020	Regulering van behandeling van de huid met IPL- en laserapparatuur	Advies	27	Gevraagd advies VWS. Extra gevraagd advies boven op/passend bij <i>De B van Bekwaam</i>
10/12/2020	Coronamoe(d)	Eindejaarsessay	14	
05/03/2021	Wissels omzetten voor een veerkrachtige samenleving	Prioriteitenbrief	305	Prioriteiten voor een nieuw kabinet
22/04/2022	Actualisatie werkagenda	Actualisatie	408	
25/01/2022	Briefadvies SCP/RVS	Briefadvies	219	
2022	Met zorg blijven luisteren *	Opbrengst dialogentraject	17	
05/09/2022	Coronascenario's doordacht	Advies	289	Samen met andere adviesraden

* Online publicatie, hierdoor zal het aantal downloads lager uitvallen.

** Vanwege een overstap van de statistiekenwebsite waarvan het rijk gebruikmaakt is het aantal downloads bekend vanaf 1/2/2022. Adviezen die in samenwerking met andere partijen zijn gemaakt, hebben incomplete downloadcijfers, omdat het product op meerdere websites is gehost.

03/05/2020 (Samen)leven is meer dan overleven

Het maatschappelijke gezondheidsrisico van het coronavirus heeft tot verregaande maatregelen geleid. Maatregelen met als doel om kwetsbare mensen te beschermen, IC-capaciteit niet te overvragen en professionals in de zorg niet te overspoelen. Maatregelen in een crisis, die diep op onze samenleving ingrijpen. In dit advies vraagt de RVS – aan de hand van 4 thema's – aandacht voor dat wat in de crisissituatie onderbelicht blijft. Voor de vele sociale en gezondheidsproblemen waar mensen door de crisis mee kampen. Bestaande problemen die door de crisis verscherpt zijn; nieuwe risico's én kansen die door de crisis ontstaan. Het benoemen hiervan doen we niet alleen om bij te dragen aan damage control op korte

termijn. Het verbreden van de blik op de crisis kan politiek en beleid ook helpen om in de komende tijd verdere keuzes te maken.

27/08/2020 Zorg op afstand dichterbij? Digitale zorg na de coronacrisis

Tijdens de coronacrisis hebben patiënten en zorgverleners noodgedwongen in korte tijd veel nieuwe ervaringen opgedaan met digitale zorg. Vooral het gebruik van beeldbellen heeft een enorme vlucht genomen. Waar innovaties de afgelopen jaren moeizaam van de grond kwamen, was er door de coronacrisis vaak geen andere keus. In dit advies beantwoordt de RVS de vraag die het ministerie van VWS tijdens de coronacrisis stelde: hoe het de snelle en zinvolle ontwikkelingen van digitale zorg op een goede manier kan continueren. Dat is een urgente vraag nu fysiek contact weer vaker mogelijk is. De RVS betoogt in het advies dat gefocust moet worden op het stimuleren van een lerende praktijk waarin digitale zorg gericht kan worden ontwikkeld. Dat vraagt niet zozeer om het vasthouden of opschalen van wat nu is ontwikkeld, maar om het voortbouwen op de beweging in de praktijk die ten tijde van corona is ontstaan. In dit advies doet de RVS aanbevelingen over hoe daartoe te komen.

01/10/2020 Regulering van behandeling van de huid met IPL- en laserapparatuur

In december 2018 vroeg de toenmalige minister van Medische Zorg en Sport voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) om naast het advies De B van Bekwaam - naar een toekomstbestendige Wet BIG aanvullend advies uit te brengen over de vraag: hoe kunnen behandelingen van de huid met onder andere IPL- en laserapparatuur als voorbehouden handeling in de wet BIG worden opgenomen, zonder specifieke technieken in de wet te noemen?

10/12/2020 Coronamoe(d)

In het advies (Samen)leven is meer dan overleven deed de RVS al de oproep om een breder perspectief koste wat het kost niet uit het oog te verliezen, juist in coronatijd. Op een aantal punten heeft de aanpak van de coronacrisis zich sindsdien zichtbaar verbreed. Dat is bijvoorbeeld terug te zien in het besluit om de scholen tijdens de tweede golf open te houden, en in het besluit om niet nogmaals tot een algeheel bezoekverbod in de verpleeghuizen over te gaan. Maar daarmee zijn we er nog niet. In dit essay roepen wij alle mensen die snel en onder druk besluiten moeten nemen – van professional tot premier – op om de beslissingen van nu van een breder toekomstperspectief te voorzien. Dus om meer waarden dan alleen de bescherming van volksgezondheid leidend te laten zijn. Coronamoe(d) in plaats van crisismanagement. De routes en praktijkvoorbeelden in dit essay kunnen daartoe inspireren.

05/03/2021 Wissels omzetten voor een veerkrachtige samenleving

Aanleiding voor dit korte advies was de formatie van een nieuw kabinet in een context van de coronacrisis. De coronacrisis liet duidelijk zien dat een nieuwe richting nodig is. Volgens de Raad is het nieuwe kabinet daarom aan zet om juist nu fundamenteel anders te gaan denken en doen. Dat begint bij de vraag in wat voor samenleving we willen leven. In het advies geeft de Raad het nieuwe kabinet 4 prioriteiten mee.

25/01/2022 Briefadvies SCP/RVS

Corona gaat niet meer weg. We zullen moeten leren leven met het virus, en dat betekent dat bestrijding van het virus ook niet meer het enige is dat telt bij de aanpak van deze crisis. De coronapandemie én de maatregelen die genomen zijn om de verspreiding van het virus in te dammen, hebben het maatschappelijk leven diepgaand ontwricht. Wat volgens het SCP en de RVS nu nodig is, is een meevoudige aanpak, mét een helder toekomstperspectief over de doelen die we als samenleving nastreven. Na twee jaar met corona kunnen we een aantal lessen trekken.

05/09/2022 Coronascenario's doordacht

Nu het normale leven weer is opgepakt en er andere grote problemen zijn die om aandacht vragen, lijkt de pandemie soms al lang geleden. Maar corona is niet weg en het verdere verloop is onzeker. Het is daarom belangrijk dat de overheid en de samenleving voorbereid zijn op verschillende toekomstscenario's voor het verloop van de Covid-19-pandemie. Om hierbij te helpen, werkten 14 adviescolleges 5 coronascenario's verder uit: 1) Verkoudheid, 2) Griep+, 3) Externe dreiging, 4) Continue strijd, en 5) Worst case.

2019 (laatste jaar van de vorige werkagenda)

Datum Publicatie	Titel Publicatie	Type Publicatie	Aantal downloads tussen 1/2/2022 en 1/11/2023**	Overig
05/02/2019	Waarde(n)volle zorgtechnologie - Een verkennend advies over de kansen en risico's van kunstmatige intelligentie in de zorg	Verkendend advies	161	
14/05/2019	Blijk van vertrouwen	Advies	994	
10/10/2019	De B van Bekwaam	Advies	293	Gevraagd advies VWS
25/11/2019	Intensieve vrijwillige hulp – Heldere grenzen aan drang in jeugdzorg	Advies	160	Samen met RSJ
12/12/2019	Essay Complexe problemen, eenvoudige toegang, botsende waarden bewuster afwegen	Essay	162	
08/01/2020	De derde levensfase: het geschenk van de eeuw	Advies	575	

Bijlage 3. Beschrijving fasen adviesproces

Hierna volgt een beschrijving van de fasen van een standaard adviesproces van de RVS. Afhankelijk van het advies worden bepaalde stappen soms overgeslagen of anders ingevuld; de beschrijving is een handvat, geen blauwdruk.

Verkennen (startfase)

Wanneer de Raad besluit een adviestraject te starten en een adviescommissie heeft ingesteld, voert de commissie een startgesprek. In dit startgesprek wordt kennisgemaakt en vindt een eerste inhoudelijke brainstorm plaats over vraag, doel en doelgroep, of en waarom het past bij de RVS, eerste inhoudelijke ideeën en aanpak, en benodigde samenwerking. In geval van een gevraagd advies vindt er een startoverleg met het ministerie van VWS plaats. Als het advies niet gevraagd is, worden accounthouder (directie MEVA), de secretaris-generaal (SG) en de plaatsvervangend secretaris-generaal (pSG) tijdens het periodieke overleg geïnformeerd over de start van het adviestraject. In veel gevallen voert de commissie in deze fase ook een stakeholderanalyse uit. Als de Raad nog niet definitief besloten heeft om een heel adviestraject uit te voeren, maar in een verkenningsfase eerst de waarde en RVS-waardigheid wilde verkennen, brengt de commissie een startnotitie in de Raad waarin de resultante van deze fase wordt vastgelegd. Op basis hiervan besluit de Raad of het adviestraject de volgende fase in gaat en zo ja, in welke globale richting.

Focus vinden (uitvoeringsfase)

De uitvoeringsfase start met het toewerken naar een focusnotitie. Doel van de focusnotitie is het maken van fundamentele keuzes over het advies of een tussenproduct voor extern gebruik, zoals een bundel met interviews, essay, podcast, blogreeks, filmpje, dialogosessies of veldraadpleging. De focusnotitie kadert vraag, doel en doelgroep verder af, omschrijft het inhoudelijke en beheersmatige plan van aanpak en specificeert de toegevoegde waarde van het advies ten opzichte van adviezen van andere organisaties, de verbinding met andere RVS adviezen en de verbinding met de werkagenda. Om de focusnotitie op te stellen wordt input opgehaald bij relevante stakeholders (o.b.v. een stakeholderanalyse). De bedoeling is om het ministerie van VWS hierin ook mee te nemen. Afhankelijk van de aard van het advies past de Raad hierbij verschillende werkwijzen toe. Hieronder vallen bijvoorbeeld het organiseren van een startbijeenkomst met deskundigen uit het veld, het voeren van gesprekken met experts en ervaringsdeskundigen, het organiseren van focusgroepen, het uitvoeren van literatuur- en achtergrondstudies, het onderhouden van contact met Kamerleden, het voeren van overleg met het ministerie van VWS en andere betrokken ministeries, en het betrekken van de RVS-netwerken VerS en KennisRing (zie 2.8). Bij een gevraagd advies wordt de gekozen focus afgestemd op de vraag. De focusnotitie wordt ten slotte ingebracht in de raadsvergadering. Als de Raad akkoord gaat (vaak met de aantekening dat feedback van de Raad moet worden meegenomen in het vervolg), gaat de commissie verder met de redeneerlijn.

Voor het opstellen van de redeneerlijn wordt gebruikgemaakt van de al eerder verzamelde input en verdere informatieverzameling. Bij sommige adviezen schakelt de Raad ook experts in voor het opstellen van een achtergrondstudie waaruit geput kan worden. De kern van de werkwijzen in de uitvoeringsfase is dat, in samenspraak met partijen in het veld en bij de overheid, het advies verder wordt gebracht. Als de redeneerlijn helder is – bestaande uit een puntsgewijze korte opsomming van probleem en urgentie, oplossing en aanbevelingen – wordt deze door de commissie in de raadsvergadering gebracht. Na akkoord of aanvullingen van de Raad, wordt de redeneerlijn uitgewerkt in een conceptadvies.

Gedurende het ontwikkelen van het conceptadvies wordt, afhankelijk van het advies, soms nog aanvullende informatie verzameld. Gedurende het schrijfproces worden interne meelezers vanuit staf (vanuit de themateams of waar gewenst andere collega's) en soms ook externe meelezers gevraagd feedback te geven. Het conceptadvies wordt ingebracht in de Raad. Op basis van de feedback wordt dit verder gebracht naar een definitief advies, waarbij ook externe meelezers worden gevraagd tegen te lezen om de kwaliteit te bewaken. Het definitieve adviesproduct moet worden vastgesteld door de Raad voordat het gepubliceerd kan worden.

Lanceren... en door (publicatie en doorwerkingsfase)

Wanneer de uitvoering van een advies is afgerond en het product is vastgesteld in de Raad, wordt de definitieve versie van het advies, nadat een externe redacteur het advies heeft geredigeerd, verzonden naar het ministerie van VWS. Dit gebeurt 2 weken voorafgaand aan de publicatie van het advies. Communicatieadviseurs stellen een persbericht op en informeren het Bureau Externe Contacten Bewindslieden. Ook worden interviews voorbereid en wordt de aanbiedingsbrief geschreven. Ten slotte wordt het advies op de aanbiedingsdatum gepubliceerd op de website en wordt het persbericht gepubliceerd en verzonden naar media en vakbladen. Bij sommige adviezen wordt een aanbiedingsbijeenkomst georganiseerd om extra publiciteit voor het advies te genereren en het debat aan te zwengelen. Vanwege de hoeveelheid werk worden keuzes gemaakt bij welke adviezen dit echt van toegevoegde waarde zal zijn. Binnen 2 weken na ontvangst stuurt de minister het vastgestelde advies naar de Kamer, met daarbij een begeleidende tekst. Op grond van de Kaderwet adviescolleges dient de minister een reactie te geven op het advies. Ook deze reactie dient de minister naar de beide Kamers te sturen. Deze reactie moet in principe binnen 3 maanden gegeven worden.

Na publicatie van het advies start de doorwerkingsfase. In deze fase evalueert de Raad het adviestraject inhoudelijk en procesmatig. Ook probeert de RVS in deze fase actief het advies onder de aandacht te brengen bij stakeholders. Dat gebeurt onder andere door het leveren van bijdragen van adviseurs en raadsleden aan conferenties die door anderen worden georganiseerd, het schrijven van aanvullende essays, het zoeken van landelijke nieuwsmedia en het opstellen van artikelen ten behoeve van vakpers. Daarnaast wordt er ingezet op politieke doorwerking, bijvoorbeeld door het geven van technische briefings in de Kamer of het agenderen van publicaties tijdens commissiedebatten.

Bijlage 4. Zichtbare impact en doorwerking

Impact en doorwerking kunnen maar beperkt in cijfers vertaald worden. Immers, niet alle impact en doorwerking is zichtbaar en meetbaar, en doorwerking vindt regelmatig pas na heel lange tijd plaats. Toch proberen we via de hiernavolgende cijfers iets van inzicht te geven.

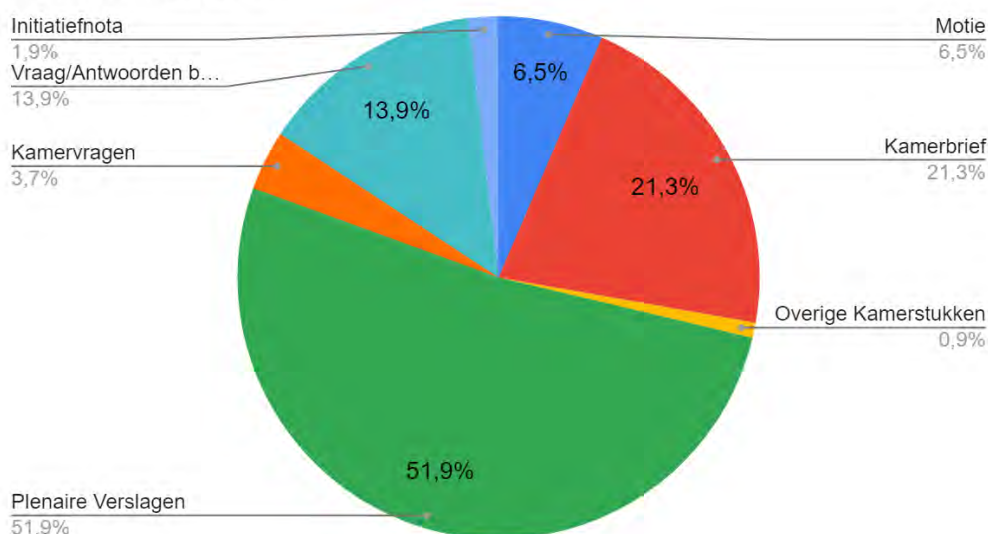
Aantal downloads per adviesproduct

Het aantal downloads per adviesproduct is te vinden in bijlage 2.

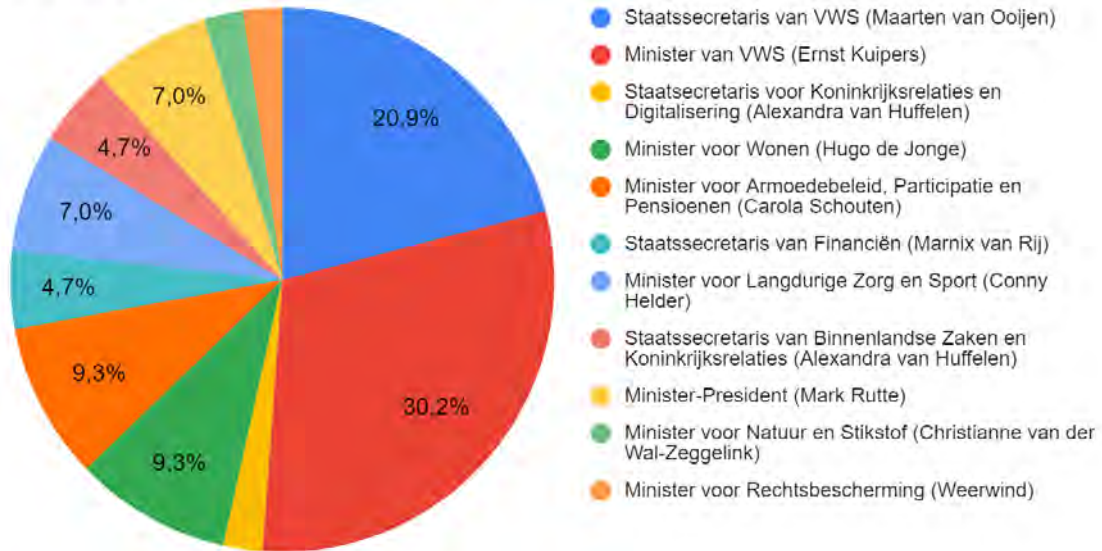
Verwijzingen of vermeldingen naar de RVS in de Eerste en Tweede Kamer

Sinds februari 2022 maken wij gebruik van gedetailleerde monitoring van de vermelding van de Raad en zijn adviezen in de politiek, om onze impact en doorwerking te volgen en hierop waar nodig gerichtere acties in te zetten (zie paragraaf 4.3). Deze data zijn dus niet beschikbaar voor de hele raadsperiode. De data geven echter wel een beeld van de impact die de toegenomen aandacht voor politieke doorwerking de afgelopen periode heeft gehad. Zoals te zien is in onderstaande visualisaties worden er veel verschillende RVS-adviezen genoemd in de politiek, door diverse actoren. Ook is er een brede verspreiding bij bewindspersonen en partijen in de Tweede Kamer. Door de aard van de Eerste Kamer binnen het politieke bestel wordt de Raad daar minder aangehaald.

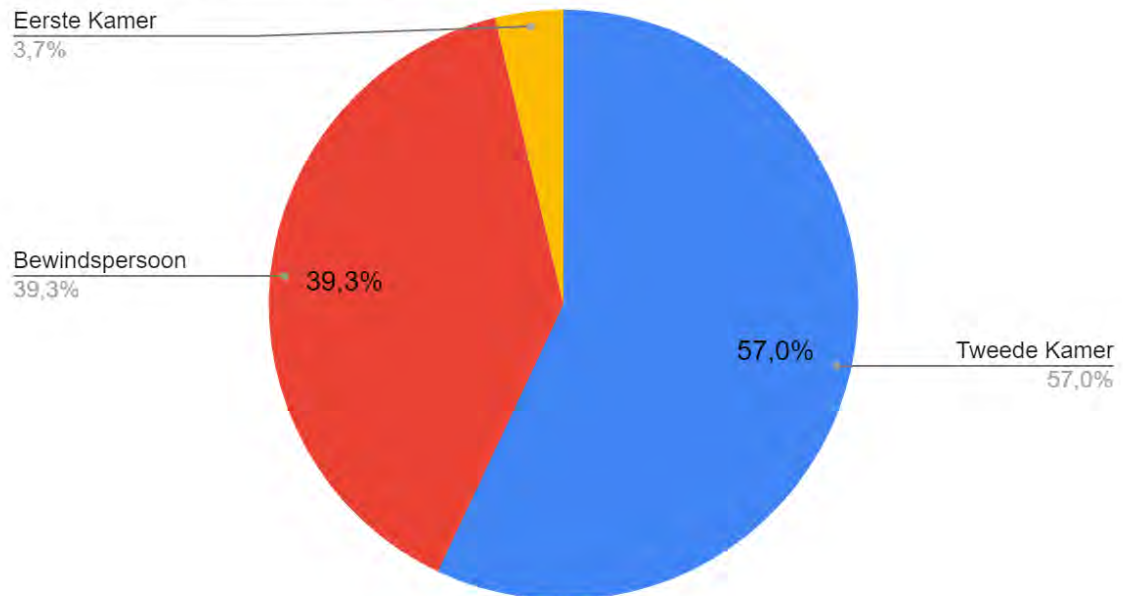
Welk document?

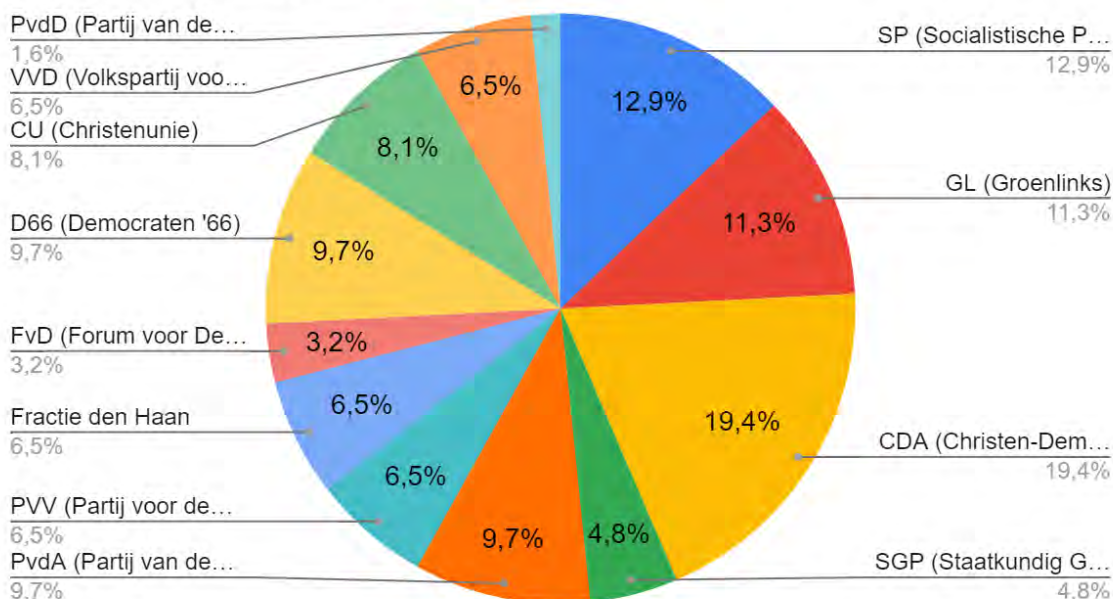
Welke bewindspersoon?

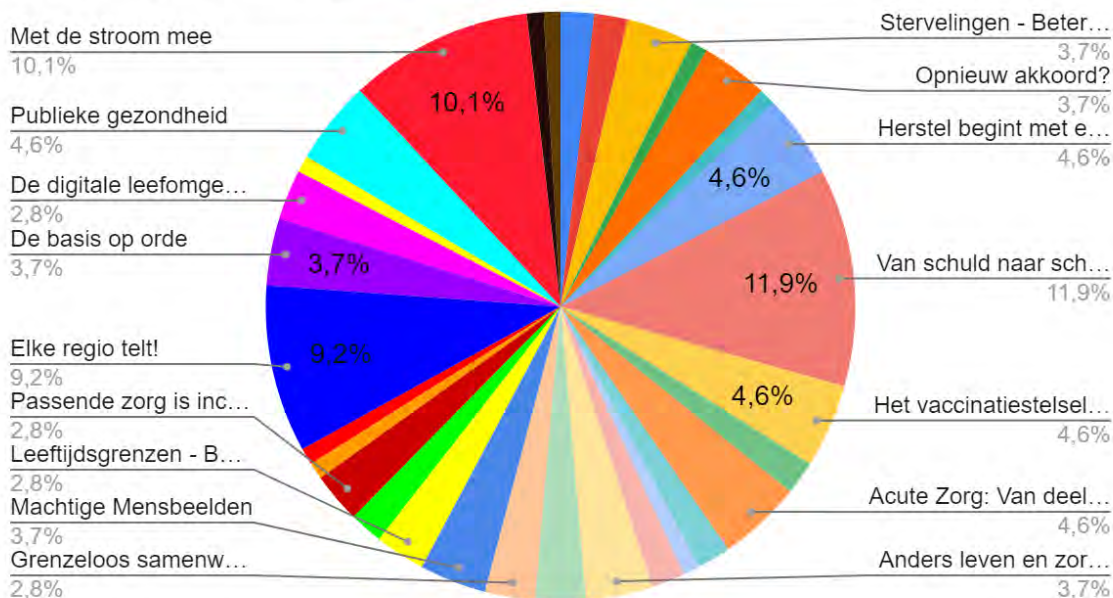
Door wie worden we genoemd?

Welke partij in Tweede Kamer?

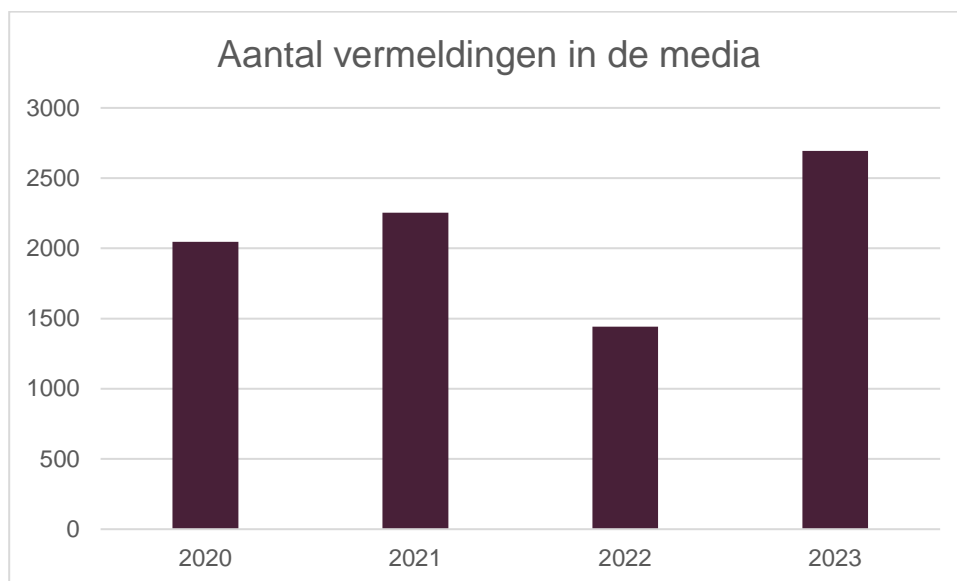
Welk advies werd genoemd?

Impact in media

Het aantal vermeldingen in de media per jaar houden we bij door middel van monitoringssoftware Clipit; ook in dezen hebben we qua monitoring de afgelopen raadsperiode een verbeterslag gemaakt ten opzichte van de vorige raadsperiode, zodat we een nauwkeuriger beeld hebben van de daadwerkelijke impact in de media. We maken gebruik van filtering, waardoor alleen de daadwerkelijke vermeldingen in de media zijn meegenomen, dus geen nieuwsaggregators, fora, linkjes op blogs enzovoort (dit wijkt af van de telling in de vorige evaluatie). Het gaat om de vermeldingen in landelijke, regionale en vakmedia en om optredens op tv en radio. Wat opvalt is dat 2022 een trendbreuk is, terwijl wij in dat jaar de meeste adviezen hebben

uitgebracht. Dit laat zien dat het uitbrengen van meer adviezen of andere producten niet per se tot een toename in het aantal vermeldingen in de media zal leiden.

Optredens per thema

Het aantal optredens van zowel raadsleden als stafleden is de afgelopen raadsperiode niet structureel op een centrale plek bijgehouden. Het hiernavolgende overzicht geeft een indicatie van de optredens die gegeven zijn, maar in werkelijkheid waren dit er aanzienlijk meer. Het is de ambitie om de komende raadsperiode een volledig overzicht bij te houden van het aantal optredens ter verbetering van de monitoring van de doorwerking. Bij optredens gaat het om presentaties en lezingen.

1: Verschillen in de samenleving

Datum	Waar	Specifiek advies/Onderwerp
22/11/2019	KAMG congres	
09/12/2020	Bestuurstafel Gezond Utrecht	Gezondheidsverschillen
03/03/2021	Coincide	<i>Gezondheidsverschillen voorbij</i>
25/03/2021	ZonMw	Bestaanszekerheid
14/06/2021	Technische briefing	<i>Gezondheidsverschillen voorbij</i>
08/10/2021	Bijeenkomst een nieuwe generatie ouderen	
26/10/2021	Slotsymposium vitale regio Fryslân	Gezondheidsverschillen
18/11/2021	Divosa – Najaarscongres	Complexe ongelijkheid
08/11/2021	ZIN – Interne strategische sessie	Preventie
25/11/2021	Congres Sociaal domein	
21/02/2022	Honours Class	Overkoepelend
16/03/2022	VGe Preventie & Gezondheidseconomie	Preventiebeleid
10/05/2022	VAV Nascholing – Gezondheidsverschillen	Gezondheidsverschillen
30/05/2022	Preventiereis Kopenhagen	Preventiebeleid
11/05/2022	Symposium Anders omgaan met gezondheid Leeuwarden	Overkoepelend
08/06/2022	Gala van Preventie	Preventie

10/06/2022	Adviesraad Sociaal Domein Leiden	Gezondheidsverschillen
21/06/2022	Noaber Foundation	Gezondheidsverschillen
01/07/2022	Ministerie van Financiën	<i>Van schuld naar schone lei</i>
01/07/2022	Divosa Voorjaarscongres	Bestaanszekerheid
01/09/2022	Kircheiner-Leerstool Congres	Bestaanszekerheid
12/09/2022	NVVK	Schulden
23/09/2022	Horus	Schulden
31/10/2022	Belastingdienst	Schulden
21/11/2022	Gemeente Utrecht	Gezondheidsverschillen
20/12/2022	GGD Amsterdam	Verschillen overkoepelend
04/04/2023	Honours Course	Overkoepelend
21/06/2023	Eerstelijnscongres	Gezondheidsverschillen/Eerstelijns
24/04/2023	Podcast Diabetes Fonds	Gezondheidsvraagstukken
19/09/2023	Preventie – wensenlijstje voor volgende regeerakkoord (Nieuwspoot)	Preventie

2: Gezonde en sociale leefomgeving

Datum	Waar	Specifiek advies/Onderwerp
07/12/2020	Congres Zorgzaamwonen	
26/05/2021	Gezonde Start Gemeente Tilburg	
29/09/2021	Paneldiscussie obesitas	
07/02/2022	Honours Class EUR	<i>#GeenPaniek</i>
06/04/2022	College Ruimte voor ontmoeting EUR	<i>Ruimte maken voor ontmoeting</i>
06/07/2022	Uitvoeringsagenda Wonen en Zorg Friesland	
05/09/2022	Gastcollege ESHPM	<i>Eerlijke kans op gezond leven</i>
22/09/2022	Huwelijksmarkt Amsterdam	<i>Ruimte maken voor ontmoeting</i>
03/10/2022	Seminar Buurtroutes	<i>Ruimte maken voor ontmoeting</i>
14/10/2022	Wetenschappelijke Raad Mediawijsheid	<i>#GeenPaniek</i>
22/10/2022	Lunchlezing Driestroom	<i>Ruimte maken voor ontmoeting</i>
01/11/2022	ProFri jaarcongres	<i>Eerlijke kans op gezond leven</i>
22/03/2023	Masterclass BuurtSaam	<i>Ruimte maken voor ontmoeting</i>
14/04/2023	Provinciale Raad Gezondheid Brabant	<i>Ruimte maken voor ontmoeting</i>
21/04/2023	Stuurgroep WOZO	<i>Ruimte maken voor ontmoeting</i>
11/05/2023	Biind Bites	<i>Ruimte maken voor ontmoeting</i>
27/06/2023	Noordelijke regiegroep	<i>Elke regio telt!</i>
05/07/2023	Masterclass Zorg en Welzijn	<i>Ruimte maken voor ontmoeting</i>
11/09/2023	Gastcollege ESHPM	Sociale determinanten

13/09/2023	IVBN	<i>Ruimte maken voor ontmoeting</i>
01/11/2023	Strategische sessie NHL Stenden Leeuwarden	<i>Elke regio telt!</i>

3: Grenzen aan genezen en verbeteren

Datum	Waar	Specifiek advies/Onderwerp
29/09/2020	Landelijk Congres Cliëntondersteuning	Cliëntondersteuners
30/11/2020	Landelijk Cliëntenraden congres	<i>Hoor mij nou!</i>
19/03/2021	Topclass	<i>Hoor mij nou!</i>
12/2021	Zorgvisie	<i>Stervelingen</i>
10/05/2022	Technische briefing Tweede Kamer	<i>Leven met het einde in zicht</i>
17/06/2022	Bijeenkomst Zorgen voor de dood	<i>Stervelingen/leven met het einde in zicht</i>
25/11/2022	Congres Covid en Arbeid	<i>(Maat)werk bij langdurige klachten na covid</i>

4: Zorgen in een krappe arbeidsmarkt

Datum	Waar	Specifiek advies/onderwerp
2022	Care Summit	<i>Anders leven en zorgen</i>
09/01/2020	Diner pensant Bureau Lambregts	Overkoepelend
08/04/2021	Leergang Leyden Academy	Informele zorg
17/05/2021	Debat mantelzorg Movisie	
19/05/2021	Congres Indiceren	<i>De B van Bekwaam</i>
15/07/2021	Talkshow goed werkgeverschap	<i>Applaus is niet genoeg</i>
24/09/2021	Dies Natalis OU	<i>Anders leven en zorgen</i>
12/01/2022	Nieuwjaarsbijeenkomst MantelzorgNL	<i>Anders leven en zorgen</i>
16/02/2022	Diner pensant Bureau Lambregts	Overkoepelend
18/02/2022	Werkgroep '73	Overkoepelend
14/03/2022	VGN	<i>Anders leven en zorgen</i>
03/2022	NUZO	<i>Hoe we morgen kunnen leven en zorgen</i>
15/06/2022		<i>Hoe we morgen kunnen leven en zorgen</i>
30/06/2022	Themamiddag Warande	<i>Anders leven en zorgen</i>
10/09/2022	European Sociological Association	Overkoepelend
22/09/2022	Presentatie VVT-organisatie Saffier	Anders leven en zorgen
22/09/2022	Leerlijn Ethiek en Integriteit	
17/10/2022	Taskforce Wonen en Zorg	<i>Anders leven en zorgen</i>
09/05/2023	Congres zorgvisie	<i>Anders leven en zorgen</i>
17/10/2023	Presentatie de zorgcirkel	<i>Anders leven en zorgen</i>
15/11/2023	Presentatie Vivente	<i>Anders leven en zorgen</i>

5: Schurende stelsels

Datum	Waar	Specifiek advies/Onderwerp
17/06/2020	Technische briefing	Acute zorg
19/11/2020	Acute zorgcongres	
13/01/2021	Coincide	Regievraagstukken
03/06/2021	Congres de Eerstelijns	
10/09/2021	Seneca	<i>Opnieuw akkoord?</i>
15/09/2021	Technische briefing	<i>Opnieuw akkoord?</i>
22/09/2021	NVZ Bestuursdag	Overkoepelend
11/10/2021	De nationale grieprikdag	Vaccinatiezorg
28/10/2021	V&VN	
20/01/2022	UWV	Mensbeelden
2022	Presentatie platform IZO	<i>Grenzeloos samenwerken?</i>
11/03/2022	Top class strategische oriëntatie op het zorgstelsel	
21/04/2022	Innovation for Health conference	Overkoepelend
30/08/2022	ESA Congres	
05/10/2022	Rode Hoed Symposium Medisch specialistische zorg	
13/10/2022	NISZ	<i>Machtige mensbeelden</i>
02/11/2022	InEen Tweedaagse	Overkoepelend
11/11/2022	European Public Health Conference	Overkoepelend
23/11/2022	GGZ Noord-Holland Noord	<i>De regio als redding?</i>
28/11/2022	Hi!Noord gezondheidsfestival	<i>De regio als redding?</i>
27/01/2023	Werkbezoek NZa	<i>Met de stroom mee; De basis op orde</i>
30/01/2023	ICT&health Congres	<i>De kunst van het innoveren</i>
14/02/2023	Karakter Regio als Redding	<i>De regio als redding?</i>
17/03/2023	Congres Leefstijl Werkt	Overkoepelend
30/03/2023	Eerstelijns en Zorgvisie	<i>De basis op orde</i>
23/03/2023	Bijeenkomst MT Gezondheid & Zorg	<i>De kunst van het innoveren</i>
03/04/2023	NHH RvT-RvB Scholingsdag	<i>De basis op orde</i>
13/04/2023	Landelijke kerngroep visietraject eerstelijnszorg in 20230	<i>De basis op orde</i>
14/04/2023	Zorgvisie Congres	<i>Op onze gezondheid</i>
10/05/2023	Zorgverzekeringscongres	Overkoepelend
24/05/2023	Adviescommissie Pakketbeheer	<i>Met de stroom mee</i>
01/06/2023	NZa	<i>Basis op orde</i>
01/06/2023	NZa	<i>Met de stroom mee</i>
01/06/2023	Symposium Ruim baan voor sociale kwaliteit	<i>Grenzeloos samenwerken?</i>
07/06/2023	BAC-PG	<i>Op onze gezondheid</i>
15/06/2023	Omring	<i>Met de stroom mee</i>
19/06/2023	Platform Gezondheid & ICT	<i>De kunst van het innoveren</i>
20/06/2023	Congres de nieuwe leider in de zorg	<i>Met de stroom mee</i>
21/06/2023	SER-commissie SGZ	<i>Met de stroom mee</i>
22/06/2023	Congres Binnenlands Bestuur	Integraal werken in het sociaal domein
10/07/2023	WRR	<i>Met de stroom mee</i>
10/07/2023	ACM	<i>Met de stroom mee</i>
13/07/2023	NZa Café	<i>Met de stroom mee</i>
07/08/2023	Raad van Ouderen	<i>Met de stroom mee</i>
14/08/2023	Capelle Krimpen Verbonden	<i>Met de stroom mee</i>
01/09/2023	VGZ	<i>Met de stroom mee</i>
12/09/2023	Opleiding Huisartseneeskunde	<i>De basis op orde</i>
18/09/2023	Gezondheidsfestival	<i>De kunst van het innoveren</i>
20/09/2023	H10 voorzittersoverleg	<i>Met de stroom mee</i>
20/09/2023	BAC-PG verdieping	<i>Op onze gezondheid</i>
21/09/2023	Algemeen Bestuur GGD Rijnmond	<i>Op onze gezondheid</i>

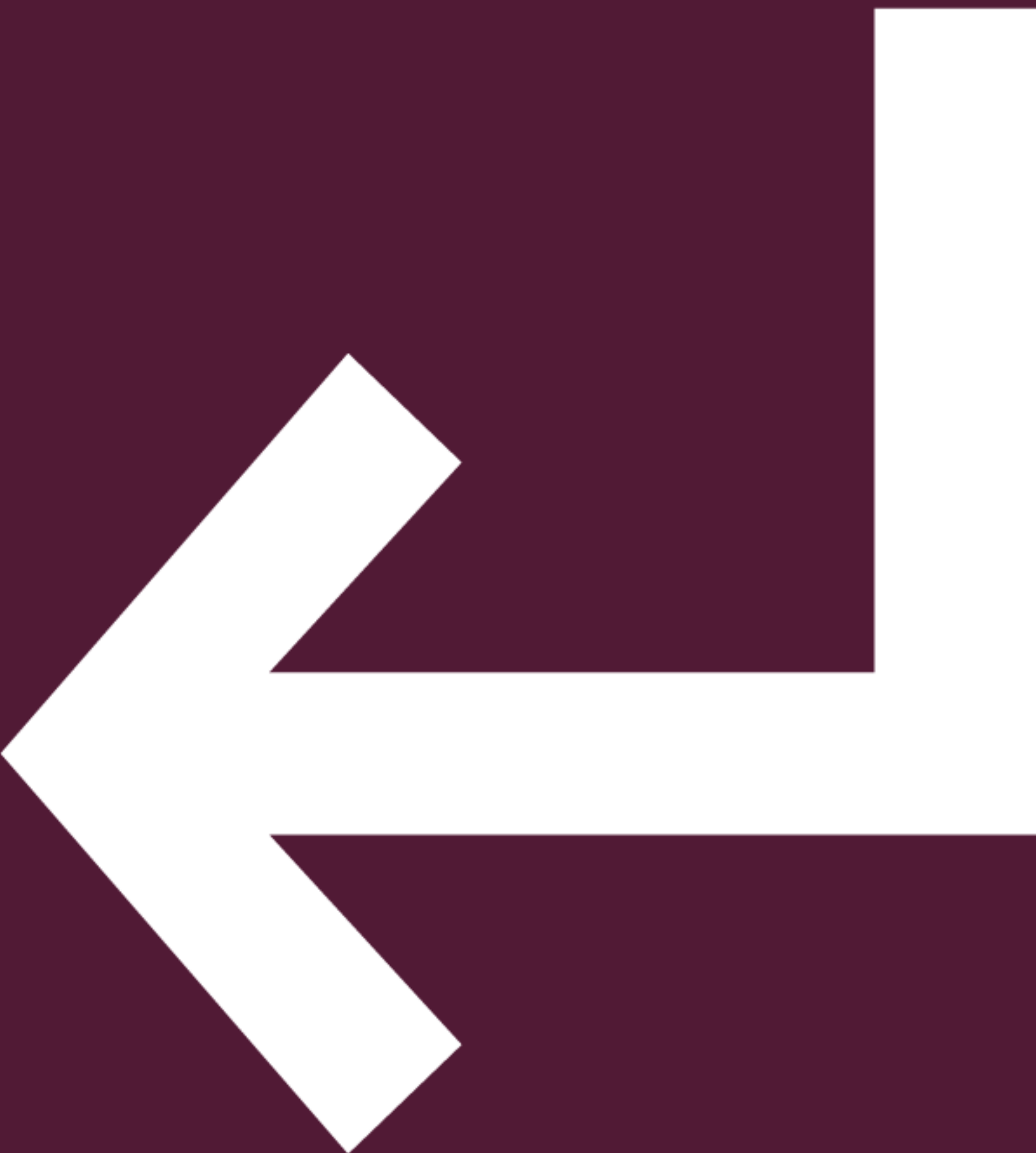
28/09/2023	Kaderopleiding Geïntegreerde Eerstelijns Ouderengeneeskunde	<i>De basis op orde</i>
10/10/2023	ROS Robuust inspiratiesessie	<i>De basis op orde</i>
26/10/2023	Zorginstituut Nederland	<i>Op onze gezondheid; De basis op orde; Met de stroom mee</i>
07/11/2023	Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)	<i>Met de stroom mee</i>

6: Overige optredens:

Datum	Waar	Specifiek advies/Onderwerp
05/11/2019	Symposium Beter kiezen	
05/11/2019	Symposium Welzijn op recept	
08/11/2019	Congres Evidence-based expertise	
14/11/2019	Hannie van Leeuwenlezing	
15/01/2020	Nieuwjaarsbijeenkomst Patiëntenfederatie	
02/06/2020	Congres Ouderenzorg Zorgvisie	Overkoepelend
10/09/2020	Seneca Congres	Overkoepelend
25/09/2020	NDSD	Sociaal domein
12/11/2020	Strategie Vilans	
30/11/2020	NCZ Congres online	
13/01/2021	Zorginnovatiereis	
10/02/2021	Podcast opname gezamenlijke adviesraden	
18/02/2021	Werkconferentie WRR	Rol van adviesraden in tijden van crisis
22/03/2021	Pandemic Unmasked podcast	
23/03/2021	Podcast over Morgen	
25/03/2021	Tafelgast in talkshowserie Beweging in kwetsbaarheid	
27/05/2021	Skipr Congres Adaptief leiderschap	
17/06/2021	Care Summit	
08/09/2021	NVG&G congres	
21/09/2021	Fuse International Conference	
23/09/2021	NVZ Bestuursdag	
30/09/2021	Symposium Dansen met een virus	
03/11/2021	Johannes Wier Stichting	Covid/preventie
04/11/2021	Congres Vrouwelijke leiders in de zorg	
11/11/2021	SAZ Masterclass	Overkoepelend
20/01/2022	UWV	<i>Machtige mensbeelden</i>
08/03/2022	Top Class ESHP	Overkoepelend
02/06/2022	ABN Amro Ronde Tafel	Digitalisering
21/06/2022	Noaber Foundation	Kansenongelijkheid
25/06/2022	UWV 2-daagse verzekeringsartsen	
01/07/2022	Divosa Congres	

05/09/2022	Opening Academisch jaar Universiteit voor Humanistiek	Overkoepelend
20/09/2022	Prinsjesdagevent ING	Overkoepelend
23/11/2022	NVTZ Ledenfestival	Overkoepelend
11/05/2023	NVMO Congres	Overkoepelend
23/05/2023	Passende Zorg Dialoog	Overkoepelend
22/06/2023	MBO Raad	Zorg, Welzijn & Sport
24/08/2023	Opening studiejaar HAN	Overkoepelend
30/08/2023	Summerschool Bedrijfs- en verzekeringsartsen	Overkoepelend
13/09/2023	2-daagse Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland	Overkoepelend
26/09/2023	Bedrijfsmaatschappelijk werk Defensie	Overkoepelend

Klik of tik om tekst in te voeren.

Bezuidenhoutseweg 30

Postbus 19404

2500 CK Den Haag

T +31 (0)70 340 5060

mail@raadrvs.nl

www.raadrvs.nl

Raad
Volksgesondheid
& Samenleving

  @raadRVS